

Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/446/13
Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle
z dnia 29 maja 2013 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA-KOŹLA NA LATA 2013-2016



Opracowanie i zdjęcia:
Justyna Łabuś.
Pracownia Dokumentacji
Zabytków i Fotografii
Artystycznej



GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Postanowienia ogólne.....	4
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	12
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	12
4.1.1. Cele wynikające z Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.....	14
4.1.2. Cele wynikające z Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 -2013 oraz Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.....	18
4.1.3. Cele wynikające z Narodowego Programu Kultury „Ochrony Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.....	19
4.1.4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	20
4.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	21
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000–2015.....	21
4.2.2. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Opolskim na lata 2007-2013.....	24
4.2.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007–2013.....	26
4.2.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego.....	29
4.2.5. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2011-2014.....	32
4.2.6. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego.....	34
4.2.7. Międzygminno-Powiatowa Strategia Wspólnoty Kędzierzyńsko-Kozielskiej do 2015r.....	35
4.2.8. Powiatowy Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu Kędzierzyn-Koźle.....	36
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	38
5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.....	38
5.1.1. Strategia Rozwoju Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2009-2015.....	36

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

5.1.2. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2007-2015.....	42
5.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w powiązaniu z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta.....	44
5.1.4. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta Kędzierzyn-Koźle.....	49
6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Kędzierzyn-Koźle.....	51
6.1. Rys historyczny.....	51
6.2. Zabytki nieruchome.....	63
6.2.1. Wykaz zabytków nieruchomym wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego.....	93
6.3. Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego.....	98
6.4. Wykaz zabytków ruchomych figurujących w ewidencji zabytków województwa opolskiego.....	99
6.5. Zabytki archeologiczne.....	100
6.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych figurujących w ewidencji Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.....	104
6.6. Zbiory zgromadzone w siedzibie Towarzystwa Ziemi Kozielskiej.....	114
7. Realizacja zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2009-2012.....	114
8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	117
9. Zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016.....	119
10. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	127
11. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	128
12. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	129
12.1. Środki z budżetu państwa.....	129
12.2. Dofinansowanie pochodzące z Unii Europejskiej - Fundusze Strukturalne.....	133
12.3. Fundusz Kościelny.....	135
12.4. Środki samorządowe.....	136

Załączniki:

Załącznik nr 1: Wykaz obiektów figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Wstęp

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami służyć ma zdefiniowaniu działań koniecznych dla poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego Miasta. Środowisko kulturowe stanowi istotny składnik życia społecznego oraz czynnik kształtujący tożsamość lokalną. Decyduje o atrakcyjności miasta pod względem turystycznym. Stanowi również wyróżnik na tle innych miast Polski, czy nawet Europy. Poza znaczeniem materialnym, jest elementem kształtującym przyjazne środowisko dla życia człowieka. Może przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta, a tym samym do poprawy jakości życia jego mieszkańców. Program ma również za zadanie rozpowszechnianie świadomości potrzeby ochrony środowiska kulturowego wśród lokalnej społeczności, rozwijanie poczucia wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i śladów historii Miasta i jego okolic. Wspólna bowiem dbałość o zachowanie tych wartości wzmocni poczucie tożsamości i może przynieść bardzo pozytywne efekty dla zachowania dziedzictwa dla przyszłych pokoleń, poprawy stanu obiektów zabytkowych, zwiększenia atrakcyjności przestrzeni publicznej i rozwoju społeczno-gospodarczego.

Samorząd gminny jest zobowiązany do sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dokument ten będący wieloletnim, interdyscyplinarnym, zintegrowanym programem operacyjnym, ściśle związany z istniejącymi dokumentami strategicznymi, diagnozuje stan istniejący zasobu kulturowego Miasta oraz podejmuje próbę określenia priorytetów, celów i zadań w dziedzinie opieki nad zabytkami i ochrony dziedzictwa kulturowego. Program służyć ma podejmowaniu przez samorząd planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego Kędzierzyna-Koźła. Ma on również pomagać w aktywnym zarządzaniu zasobami

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

kulturowymi miasta i przyczyniać się do lepszego wykorzystania potencjału związanego z zachowanym dziedzictwem kulturowym.

Efektom stworzenia i realizacji tego programu powinna być poprawa stanu środowiska kulturowego w Kędzierzynie-Koźlu, stworzenie produktu turystycznego wykorzystującego dobra kultury i przyczyniającego się do rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta.

1. Postanowienia ogólne

Ilekcrc w niniejszym programie mowa jest o:

1. **Ustawie** – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)
2. **Gminnym Programie** – rozumie się przez to „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Kędzierzyna-Koźla na lata 2013– 2016”
3. **Gminie** – rozumie się przez to Gminę Kędzierzyn-Koźle
4. **Planie Zagospodarowania** – rozumie się przez to miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Kędzierzyn-Koźle i wszystkie jego zmiany;
5. **Zabytku** – rozumie się przez to nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
6. **Zabytku nieruchomym** – rozumie się przez to nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 5;
7. **Zabytku ruchomym** – rozumie się przez to rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 5;
8. **Zabytku archeologicznym** – rozumie się przez to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

9. **Badaniach konserwatorskich** – rozumie się przez to działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
10. **Badaniach architektonicznych** – rozumie się przez to działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
11. **Badaniach archeologicznych** – rozumie się przez to działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
12. **Historycznym układzie urbanistycznym lub ruralistycznym** – rozumie się przez to przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Podstawę prawną opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Kędzierzyna-Koźła stanowi *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.)*. Zgodnie z ust 1. art. 87 cytowanej ustawy prezydent miasta sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ten ma w szczególności na celu:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

zachowania;

- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Z ust. 3-5 art. 87 wynika, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami podlega uchwaleniu przez radę miasta, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, a następnie ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Prezydent miasta sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji gminnego programu, które przedstawia radzie miasta.

Ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami uwzględnienia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art. 19 ust. 2).

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków w Polsce posiada umocowanie prawne w Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. „Rzeczpospolita Polska strzeże (...) dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju” i Art. 6 ust. 1 „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”. Nakłada również obowiązki dbania o dobra kultury na każdego obywatela: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa” (Art. 86).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Podstawowym aktem prawnym ujmującym w sposób kompleksowy problematykę ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Podstawowe pojęcia, którymi się posługuje zostały zawarte w art. 3. Ustawodawca dokonał rozróżnienia obowiązków ciążących na organach administracji publicznej oraz na właścicielach i posiadaczach zabytków. Działania podejmowane przez organy administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków mają w szczególności na celu (art. 4):

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- umożliwienie trwałego zachowania zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, a także kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zaś opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Na mocy ustawy, ochronie prawnej podlegają bez względu na stan zachowania (art. 6):

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- zabytki nieruchome, którymi są w szczególności krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki ruchome, za które uznaje się przede wszystkim dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które je tworzyły, numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiały biblioteczne (o których mowa w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach Dz. U. z 1997 r. Nr 85 poz. 539 z późn. zm.), instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki archeologiczne będące w szczególności pozostałościami terenowymi pradziejowego historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto przedmiotem ochrony mogą być również dobra niematerialne tj. nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. Jednocześnie podkreślić należy, że katalog zabytków objętych ochroną i opieką nie ma charakteru zamkniętego, na co wskazuje redakcja art. 6.

Zgodnie z art. 7 ustawy formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków;
2. uznanie za pomnik historii;
3. utworzenie parku kulturowego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ad. 1. Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym zabytek nieruchomy się znajduje.

Do rejestru może być wpisane również otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9).

Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków lub na wniosek właściciela. Wojewódzki konserwator zabytków podejmuje decyzję o wpisie z urzędu w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytków za granicę (art.10).

Ad.2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury. Minister właściwy do spraw kultury może złożyć wniosek, o którym mowa, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. (art. 15).

Ad. 3. Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć w drodze uchwały rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 16).

Ad. 4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodny ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, powinien uwzględnić w szczególności ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

kulturowych. W studium i planie ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków (art. 19). Projekty i zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 20).

Formy ochrony zabytków zostały poszerzone ustawą z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474), która weszła w życie 5 czerwca 2010 r. Dotychczas ochrona mogła być przewidywana jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli jednak brakowało planu zagospodarowania przestrzennego a obiekty zabytkowe nie były chronione w inny sposób, nie było podstaw prawnych do zajmowania stanowiska przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Nowelizacja pozwoliła wyeliminować sytuacje, w których podejmowano decyzje dotyczące obiektów zabytkowych grożące zabytkom, a nie była możliwa interwencja konserwatora zabytków. Kolejną istotną zmianą jest wskazanie, iż w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej należy zawsze uwzględniać ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków wraz z ich otoczeniem oraz inne zabytki nieruchome, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków. Zmianie uległy również przepisy prawa budowlanego (art. 39 ust. 3), wskazując, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (a nie tylko wpisanych do rejestru zabytków), pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Doprowadziło to do zmiany charakteru prawnego gminnej ewidencji zabytków, która nie pełni już jedynie funkcji informacyjno-dokumentacyjnej a w sposób realny wymusza działania umożliwiające trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie.

Wykonywanie zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami należy do zadań własnych samorządu gminy na mocy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm). Zgodnie z art. 7 ust. 1. pkt 9

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

w szczególności są to „sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Uregulowania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami znajdują się również w wielu innych powszechnie obowiązujących aktach prawnych, m.in. w.:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 7171 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. 2009 r. Nr 151, poz. 1220);
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 12, poz. 123 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2003 r., Nr 96, poz. 873 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 14 lipca 1993 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz.U, z 2011 r. Nr 165 poz. 987);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2011r. Nr 113 poz. 661);

- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie udzielania dotacji na badania archeologiczne (Dz.U. z 2010r. Nr 64 poz. 396);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2005r. Nr 112 poz. 940 z późn. zm.);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. z 2004r. Nr 30 poz. 259).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Ideowy model współczesnej ochrony dziedzictwa kultury w Polsce znajduje swój fundament w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Realizacja obowiązków sformułowanych w art. 5 i 6 powinna mieć miejsce przy zachowaniu innych zasad konstytucyjnych m.in. demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, państwa zapewniającego ochronę środowiska opartego na zasadzie zrównoważonego rozwoju, decentralizacji władzy publicznej, zasady uczestniczenia samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy publicznej czy zasady ochrony własności i prawa dziedziczenia.

Biorąc pod uwagę normy konstytucyjne, postępujący rozwój gospodarki rynkowej,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

globalizację, złożoność i interdyscyplinarność problematyki ochrony zabytków, wytyczono najważniejsze cele strategiczne polityki państwa w tej materii, którymi powinny być:

- przygotowanie skutecznego systemu prawnego – finansowego,
- opracowanie kompleksowego systemu edukacji na rzecz dziedzictwa,
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działania służb konserwatorskich.

Wdrożeniu celów strategii na szczeblu państwowym służą następujące dokumenty:

Na szczeblu centralnym:

- Tezy do opracowania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami,
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013,
- Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020,
- Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 -2013”.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Na szczeblu wojewódzkim i lokalnym:

- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000-2015,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007–2013,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego,
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2011-2014,
- Strategia Rozwoju Turystyki dla Województwa Opolskiego na lata 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do roku 2015,
- Międzygminno-Powiatowa Strategia Wspólnoty Kędzierzyńsko-Kozielskiej do 2015 roku,
- Strategia Rozwoju Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2009-2015,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2004 -2020,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Kędzierzyn-Koźle,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kędzierzyn -Koźle

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Kędzierzyn - Koźle,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kędzierzyn -Koźle powinien być kompatybilny z założeniami przyjętymi w powołanych wyżej dokumentach.

4.1.1. Cele wynikające z Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami ma wyznaczać cele, kierunki działań i zadania, które należałoby podjąć w sferze ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Zgodnie z tezami, stanowiącymi podstawę opracowania, celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad materialnym dorobkiem kultury oraz poprawa jego stanu w Polsce. Ważne jest także stworzenie odpowiedniej, przejrzystej wykładni porządkującej sferę ochrony i opieki nad zabytkami. Działaniom tym ma przyświecać 7 podstawowych zasad konserwatorskich:

1. Zasada *primum non nocere* - po pierwsze nie szkodzić,
2. Zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytków i wszystkich ich wartości (materialnych i niematerialnych),
3. Zasada minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymania się od działań niekoniecznych),
4. Zasada usuwania tego i tylko tego, co na oryginał działa niszcząco,
5. Zasada czytelności i rozróżnialności ingerencji,
6. Zasada odwracalności metod i materiałów,
7. Zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

W tezach do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, przedstawiono cele i kierunki działań, które adresowane są, tak do instytucji szczebla

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

krajowego, jak i do instytucji publicznych o zasięgu lokalnym. Dla potrzeb niniejszego opracowania konieczne jest uwzględnienie następujących kierunków i celów działań:

W ramach uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

<u>Cel działania:</u> Pełna ocena stanu gminnego zasobu zabytków nieruchomych i ruchomych oraz najcenniejszych zabytków techniki. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
--

<u>Cel działania:</u> Pełna ocena stanu gminnego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
--

Kierunki działań:

- Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach oraz ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, wzmocnienie organizacyjne, kadrowe i finansowe służb na poziomie regionalnym.
- Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
- Doskonalenie współpracy ze związkami wyznaniowymi, a w szczególności konserwatorskimi służbami kościelnymi.
- Doskonalenie metod współdziałania ze społecznymi opiekunami zabytków.
 - Wdrażanie zasad realizacji profilaktyki, jako podstawowej formy opieki nad zabytkami.

W ramach działań o charakterze systemowym:

<u>Cel działania:</u> Realizacja powszechnych tendencji europejskich, światowych oraz rozszerzenia pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage),
--

Kierunki działań:

- Przygotowanie strategii ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego, wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony zabytków w Gminie.
- Kształtowanie społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz zwiększanie świadomości organów samorządu.
- Uwzględnianie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Gminy.

- Promocja wartości materialnych oraz wartości niematerialnych dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza zabytków w warunkach gospodarki rynkowej.
- Wzmocnienie roli dziedzictwa, zwłaszcza zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości.
- Wdrożenie zasady minimalnej niezbędnej ingerencji w substancję zabytków.
- Wprowadzenie prawnego wymogu merytorycznego nadzoru konserwatorskiego.
- Wprowadzenie obowiązku posiadania specjalistycznych uprawnień do każdego typu prac w obiektach zabytkowych, w tym także dla inspektorów nadzoru budowlanego.

W ramach systemu finansowania:

Cel działania: Określenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania zasilanego środkami pochodzącymi nie tylko z budżetu

Kierunki działań:

- Ustalenie czytelnych kryteriów i priorytetów oraz usprawnienie systemu rozdziału środków z adresowaniem ich w pierwszym rzędzie na:
 - 1) przygotowywanie profesjonalnych, kompleksowych badań, programów i autorskich projektów konserwatorskich,
 - 2) konserwację profilaktyczną i zachowawczą,
 - 3) prace ratownicze i zabezpieczające,
 - 4) restaurację obiektów szczególnie cennych,
 - 5) wspieranie i propagowanie modelowych rozwiązań.
- Wydzielenie w budżecie miasta środków na badania podstawowe w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.
- Ocena zjawisk związanych ze skutkami urynkowania dziedzictwa kulturowego.
- Wypracowanie nowych mechanizmów organizacyjno-prawnych finansowania z uwzględnieniem zasad partnerstwa prywatno-publicznego.
- Wypracowanie sposobu i metod praktycznego doradztwa dla użytkowników i właścicieli obiektów zabytkowych w poszukiwaniu środków na ochronę i prace konserwatorskie.

W ramach dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

Cel działania: Tworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o gminnych zasobach i stanie zabytków i ich dokumentacji. Stworzenia warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania prac przy wszystkich grupach obiektów zabytkowych

Cel działania: Gromadzenie na bieżąco aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa

Cel działania: Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych

Kierunki działań:

- Wypracowanie standardów dokumentowania prac przy wszelkiego typu zabytkach.
- Monitorowanie funkcji obiektów i wpływu użytkowania na ich stan;
- Monitorowanie stopnia zabezpieczenia obiektów zabytkowych przed pożarami, kradzieżą, katastrofami i klęskami żywiołowymi;
- Wspieranie działań na rzecz rozwijania metod ochrony profilaktycznej, ochrony przed pożarami, kradzieżami;
- Zorganizowanie praktycznego doradztwa dla użytkowników i właścicieli dotyczącego estetyki zagospodarowania obiektów zabytkowych.

W ramach edukacji społeczeństwa:

Cel działania: Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyczności oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa.

Kierunki działań:

- Kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki, z równoczesnym wskazywaniem negatywnych działań degradujących ich wartości.
- Prowadzenie i doskonalenie edukacji na rzecz ochrony dziedzictwa na wszystkich poziomach szkół, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych i idei małych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

ojczyzn.

- Rozwijanie w mediach lokalnych stałych programów edukacyjnych i popularyzatorskich z promowaniem dobrych przykładów działań konserwatorskich i obywatelskich .
- Popularyzacja osiągnięć poprzez konkursy premiujące wiedzę i znanstwo dziedzictwa kulturowego.

W ramach edukacji właścicieli i użytkowników:

<p><u>Cel działania:</u> Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.</p>

Kierunki działań:

- Edukacja właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych w zakresie zasad etyki w ochronie zabytków i profilaktyki konserwatorskiej, zabezpieczeń przed kradzieżą, wandalizmem, pożarami, powodzią i katastrofami.
- Popieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z ochroną dziedzictwa.
- Doskonalenie systemu informacji konserwatorskiej o zabytku przy obrocie i użytkowaniu obiektów zabytkowych.

4.1.2. Cele wynikające z Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 -2013 oraz Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 -2013 uznała kulturę za jeden z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego. W Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 -2020, opracowanej w 2005 roku, podkreślono konieczność przeprowadzenia kompleksowej rewaloryzacji zabytków, obiektów poprzemysłowych i powojkowych, ich adaptację oraz

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

zwiększenie roli w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, a także przeprowadzenie inwentaryzacji zabytków ruchomych i nieruchomych, promocję i budowę sieci informatycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionów.

W Strategii wymieniono dwa priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Wdrożeniu wskazanych założeń ma służyć Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.

4.1.3. Cele wynikające z Narodowego Programu Kultury „Ochrony Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”

Celem strategicznym programu jest kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz wzmocnienie ochrony, dostępności i popularyzacja dziedzictwa kulturowego kraju. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (ustawa z dnia 20.04. 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju, Dz. U. Nr 116, poz. 1206) oraz z założeniami do Krajowego Programu Ochrony Zabytków. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury "Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego" jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury a także za potencjał, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Realizacja programu ma nastąpić poprzez:

- udoskonalenie warunków prawnych, instytucjonalnych, organizacyjnych w zakresie dokumentacji i ochrony zabytków;
- całościową rewaloryzację zabytków i ich dostosowywanie do funkcji kulturalnych, turystycznych, edukacyjnych, rekreacyjnych i innych celów społecznych;
- wzmocnienie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez budowanie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- promowanie narodowego dorobku kulturowego na terenie kraju i za granicą, szczególnie przy pomocy narzędzi społeczeństwa informacyjnego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- wzmocnienie zasobów ludzkich, a także zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- ochrona zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

4.1.4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Obecnie obowiązującym krajowym dokumentem planistycznym jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, która 7 kwietnia 2012 r. została opublikowana w Monitorze Polskim (Monitor Polski 2012, poz. 252) jako załącznik do Uchwały Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.

W dokumencie tym, w znacznie większym stopniu niż dotychczas, uwzględniono problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej. Zasygnalizowano problemy na jakie napotyka rozwój przestrzenny Polski. Są to m.in.: brak ładu przestrzennego – pogłębianie się chaosu przestrzennego, problemy rozwoju przestrzennego wsi: rozpraszanie się osadnictwa wiejskiego, rosnąca presja urbanizacji na obszary dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego oraz krajobraz, pogłębiająca się degradacja przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, przemysłowych, powojсковych. W zakresie ochrony wartości kulturowych wskazano potrzebę:

- wprowadzenia narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspierania rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych;
- zwiększenia wagi prawidłowego planowania przestrzennego w sferze ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w jego powiązaniu z krajobrazem przyrodniczym;
- stworzenia systemu ochrony przyrody i krajobrazu (Natura 2000),

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

zintegrowanego z systemem ochrony zabytkowych budowli, zespołów urbanistycznych i ruralistycznych;

- ochrony wartości symbolicznych obiektów istotnych dla dziedzictwa kulturowego społeczności lokalnych, które mogą stanowić potencjał rozwoju regionów;
- podwyższenia niskiego poziomu wykorzystania funkcji symbolicznych i promocyjnych zasobów kulturowych.

4.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000–2015

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000–2015, została uchwalona przez Sejmik Województwa Opolskiego w dniu 30 maja 2000 r. Stanowi ona najważniejszy element programowania strategii rozwojowej regionu. W dokumencie zaktualizowanym 11.10.2005 r. misję Województwa Opolskiego określono w następujący sposób: *Podjęmowanie i wspieranie działań, które zapewnią dynamiczny i zrównoważony rozwój, konkurencyjność, spójność społeczno-gospodarczą i przestrzenną regionu przy zachowaniu tożsamości, specyfiki dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych Śląska Opolskiego.*

W opracowaniu aktualizacyjnym stwierdza się, że Województwo jest regionem wielokulturowym. Widoczne są tutaj wpływy trzech kultur: polskiej, niemieckiej oraz czeskiej, współcześnie wzbogacone szczególnie tradycjami kresowymi, góralskimi, romskimi. Kształtuje to wielokulturowy charakter regionu opolskiego. W województwie współistnieją różne grupy kulturowe związane przynależnością narodową i etniczną, odmiennymi tradycjami i wartościami, posiadające własną historię. Dla rozwoju regionu wymagane jest przyjęcie wielokulturowości jako trwałego i godnego wsparcia bogactwa. Jest to warunek powstania wspólnej tożsamości, integrującej mieszkańców, opartej na wielowiekowej śląskiej tradycji wielokulturowego regionu, w którym tolerancja stanowi podstawową wartość. Strategia wskazuje konieczność wspierania działań w zakresie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

ochrony i przywracania dziedzictwa kulturowego regionu, tak materialnego, jak i niematerialnego, popularyzowania historii Śląska ze szczególnym uwzględnieniem Śląska Opolskiego, jego znaczenia i dokonań mieszkańców na przestrzeni wieków.

Ważnym zadaniem jest uchronienie regionu przed utratą zabytków i dóbr kultury oraz podejmowanie działań na rzecz przywrócenia obiektów utraconych. Ochrona zabytków oraz całych zespołów zabytkowych jest obowiązkiem społeczności wobec przyszłych pokoleń.

W części postulatywnej dokumentu, w rozdziale poświęconym zapewnieniu dogodnych warunków życia w regionie, określono kierunek działań dotyczący rewitalizacji miast i miasteczek z wnioskiem, że rewitalizację należy ukierunkować na rozwój lokalny w celu zachowania walorów historycznych, integracji form historycznych i współczesnych, wyrównywania standardów nowych i starych zasobów. Postuluje się objęcie działaniami rewitalizacyjnymi obszarów miejskich w celu przywrócenia ich do dawnej świetności (centra starych miast) oraz zapewnienia rozwoju dzielnic mocno zdekapitalizowanych.

Załącznik nr 3 Strategii zawiera listę miast i miasteczek które powinny być objęte kompleksową rewitalizacją, w zależności od charakteru obszarów problemowych, w szczególności zabytkowe centra miast. Według planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego 30 miast posiada zachowane zabytkowe układy urbanistyczne, w tym 23 z nich wpisane są do rejestru zabytków województwa opolskiego, między innymi układ urbanistyczny Kędzierzyna-Koźła.

Jak wskazują autorzy opracowania - podstawę do stworzenia optymalnych warunków realizacji potrzeb kulturalnych społeczeństwa, a także rozwoju turystyki stanowią m.in.: urozmaicona oferta kulturalna regionu, jego instytucje kultury oraz liczne zabytki. Uzyskanie pozytywnych efektów tego procesu uzależnione jest od unowocześnienia i rozbudowy infrastruktury kulturalnej, renowacji i ochrony zabytków, wspierania twórców i animatorów kultury, wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w sferze kultury, ze szczególnym uwzględnieniem jej reklamy i promocji.

Strategia kładzie również nacisk na powszechną edukację regionalną jako podstawowy element kształtowania tożsamości, deklarując wsparcie dla działalności kulturalnej, edukacyjnej i społecznej organizacji pozarządowych (w tym mniejszości narodowych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

i etnicznych) oraz dla badań naukowych i gromadzenia zbiorów (w tym relacji ustnych), które dotyczą najnowszej historii regionu.

Okres obowiązywania omawianej Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego dobiega końca, zdefiniowane zostały nowe uwarunkowania rozwojowe województwa. Uległy zmianie także warunki formalno-prawne. W lutym 2011 roku samorząd wojewódzki rozpoczął prace nad opracowaniem nowej strategii od przedstawienia diagnozy strategicznej. Pierwotnie zmiany w dotychczas obowiązującej Strategii rozwoju województwa opolskiego z 2005 r. miały mieć charakter aktualizacyjny. Jednak w toku prac okazało się, że obecne uwarunkowania społeczno-gospodarcze, strategiczne i programowe stawiają przed województwem liczne, nowe wyzwania, z którymi zmierzyć się można tylko przy kierunkowym wsparciu zupełnie nowego dokumentu.

Zarząd Województwa Opolskiego 1 października 2012 r. przyjął projekt Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., przeznaczony do konsultacji społecznych.

W części dotyczącej syntezy diagnozy społeczno-gospodarczej projektowanej nowej Strategii zasoby dziedzictwa kulturowego zdefiniowano tak, jak w Strategii obecnie obowiązującej, stwierdzając jednocześnie, że stan techniczny wielu obiektów i zespołów dziedzictwa kulturowego jest zły, co kwalifikuje je do renowacji i rewitalizacji, tak by podnosiły atrakcyjność turystyczną i społeczno-kulturową regionu. Analiza SWOT wykazała, że stan techniczny obiektów i zespołów dziedzictwa kulturowego, przyporządkowany do obszaru społeczno-gospodarczego: zasoby, dziedzictwo i środowisko stanowi jego słabą stronę. Jednocześnie czynnik dziedzictwa kulturowego nie został dostrzeżony w szansach lub zagrożeniach rozwojowych, które wynikają z otoczenia regionu.

W projekcie, podobnie jak poprzednio, za ważny został uznany problem przywrócenia dawnego znaczenia zaniedbywanym przez wiele ostatnich dekad centrom miast, szczególnie w aspekcie ich wartości kulturowych (są to zabytkowe, staromiejskie układy urbanistyczne – świadczące o historii, dorobku kulturowym i decydujące o tożsamości miasta) oraz znaczenia dla wypełniania funkcji centrotwórczych, integrujących społeczności lokalne. Kolejne dwa zabytkowe układy urbanistyczne zostały wpisane do rejestru zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

Diagnoza zawarta w projekcie wskazuje na to, że największe skupienie terenów zdegradowanych lub zaniedbanych występuje w największych miastach regionu, m.in.: Opolu, Kędzierzynie–Koźlu, Nysie, Brzegu, Prudniku, Kluczborku i Strzelcach Opolskich.

4.2.2. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Opolskim na lata 2007-2013

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Opolskim na lata 2007-2013 opublikowana przez Opolską Regionalną Organizację Turystyczną, zaakceptowana przez Komitet Monitorujący i poddana konsultacjom społecznym - w zawartej w niej diagnozie sytuacji województwa i działaniach przyjętych do realizacji na lata 2007-2013 odnosi się także do zagadnień dziedzictwa kulturowego całego województwa i poszczególnych gmin.

Strategia definiuje misję w następujący sposób: *Turystyka – to wiele szans i możliwości dla mieszkańców województwa, turystów i odwiedzających gości*

Dokonując analizy szans i zagrożeń wyodrębniono mocne strony, także w obszarze dziedzictwa kulturowego, a mianowicie:

- liczne, zachowane w niezmiennym stanie obiekty i budynki z XIX wieku,
- występowanie atrakcyjnych turystycznie zabytków kultury materialnej pochodzących z różnych okresów historycznych.

Za słabe strony uznano:

- brak lub złe oznakowanie terenów chronionych,
- zły stan i ograniczona dostępność zabytków.

Główną szansą dla rozwoju turystyki w naszym województwie jest – zdaniem autorów opracowania turystyka sentymentalna, tzw. turystyka „do korzeni”. Przedmiotem zainteresowań turystów niemieckich odwiedzających krewnych, znajomych, miejsca urodzenia itp. są zabytkowe układy urbanistyczne, obiekty techniki oraz inne walory kulturowe i przyrodnicze, a także miejsca związane z biografią słynnych Niemców i spuścizną po wielkich rodach.

Dla osiągnięcia wzrostu turystyki sentymentalnej konieczne jest podjęcie m.in. następujących działań:

- traktowanie miejsc historycznych polsko-niemieckich jako wspólne dziedzictwo

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

kulturowe (np. Góra Św. Anny, Łambinowice),

- promowanie miejsc związanych ze słynnymi rodami niemieckimi,
- wyeksponowanie (np. podświetleniem) wybranych obiektów związanych z turystyką sentymentalną,
- zabezpieczenie przed dewastacją i niszczeniem obiektów ważnych dla turystyki sentymentalnej,
- wyeksponowanie (np. podświetleniem) wybranych obiektów związanych z turystyką sentymentalną,
- przywrócenie i utrzymanie funkcji parkowych wokół obiektów historycznych.

W przedstawionym scenariuszu rozwoju dużą rolę dla realizacji jego wersji optymistycznej przypisano:

- zwiększeniu atrakcyjności turystycznej województwa poprzez rewitalizację obiektów i kompleksów urbanistycznych miast,
- ustanawianie nowych obszarów prawnie chronionych i udostępnianie ich turystyce.

W wyniku diagnozy stanu województwa w zakresie potencjału turystycznego zdefiniowano cele strategiczne dla turystyki kulturowej:

- Rozwój produktu markowego – turystyka miejska i kulturowa.

W skład segmentu dotyczącego turystyki kulturowej wchodzi:

1. Zwiedzanie miast, tj. obiektów zabytkowych (sakralnych i świeckich), historycznych układów urbanistycznych, zespołów o charakterze rezydencjonalnym.
2. Zwiedzanie zabytków architektury przemysłowej.
3. Zwiedzanie muzeów:
 - sztuki i zbiorów artystycznych,
 - etnograficznych, skansenów i ośrodków twórczości ludowej,
 - specjalistycznych.

- Udostępnienie w większym zakresie obiektów archeologicznych i paleontologicznych dla celów turystycznych.

Zabytki archeologiczne z województwa stanowią 15% ogółu obiektów archeologicznych, wpisanych do rejestru krajowego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

- Rewaloryzacja, restauracja i udostępnienie turystom zabytkowych układów urbanistycznych

Zabytkowe układy urbanistyczne, stanowiące już aktualnie atrakcje turystyczne jak i te wymagające restauracji, występują w Brzegu, Nysie, Opolu, Głogówku, Niemodlinie, Paczkowie, Prudniku, Otmuchowie, Koźlu, Głubczycach, Głuchołazach, Dobrodzieniu i Byczynie.

- Turystyka kulturowa – zwiedzanie zabytkowych układów architektonicznych.

Województwo opolskie charakteryzuje duża liczba zabytkowych zamków i pałaców (25 zamków, z tego 8 w ruinie oraz 269 obiektów pałacowo-dworsko-parkowych). Są to dawne rezydencje książęce, rycerskie i szlacheckie, górskie strażnice i relikty najstarszych grodów. Duża część gotyckich zamków obronnych została przebudowana w typowe świeckie rezydencje. Na architekturę rezydencjonalną regionu wpłynęła epoka baroku, dla której typowe były rozłożyste założenia pałacowe z geometrycznymi ogrodami w stylu francuskim.

W Strategii miasto Kędzierzyn-Koźle wspomniano jednokrotnie – jako cenny zabytkowy układ urbanistyczny w Koźlu.

4.2.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007–2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007–2013 został przyjęty przez Komisję Europejską Decyzją nr CC 2007 PL 161 PO 012 z dnia 1 października 2007 r. oraz Uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego nr 1070/2007 z dnia 29 października 2007 r. Podstawowym celem RPO WO 2007-2013 jest zwiększenie konkurencyjności oraz zapewnienie spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej dla podniesienia atrakcyjności województwa opolskiego, jako miejsca do inwestowania, pracy i zamieszkania. W ramach RPO WO 2007-2013 wspierane są działania z zakresu m.in. innowacyjności, rozwoju i zwiększania konkurencyjności przedsiębiorstw, budowy społeczeństwa informacyjnego, infrastruktury edukacyjnej, komunikacyjnej, ochrony środowiska i ochrony zdrowia, rewitalizacji, turystyki i kultury.

Obecnie obowiązująca jest 44. wersja szczegółowego opisu osi priorytetowych, jednak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego zachowały swoje miejsce w Osi priorytetowej 5: Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe, jako działanie 5.3. Rozwój kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego.

Cel działania 5.3 został określony jako zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego w zakresie ochrony historycznych i zabytkowych obiektów, zapobiegania ich niszczeniu i dewastacji oraz ich pełnego wykorzystania do prowadzenia działalności kulturalnej. Wsparcie w ramach RPO uzyskują projekty służące udostępnieniu tych obiektów społeczeństwu, co zwiększa rolę zabytków oraz dziedzictwa kulturowego i naturalnego w rozwoju turystyki. Dedykowane projekty w ramach tego działania to:

- odbudowa, przebudowa, konserwacja lub remont obiektów historycznych lub zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków) oraz obiektów dziedzictwa naturalnego;
- towarzysząca infrastruktura techniczna, informacyjna oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektów dziedzictwa kulturowego lub naturalnego jak również dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych ;
- roboty budowlane lub wyposażenie zabytków techniki i architektury w celu ich adaptacji na potrzeby kulturowe;
- projekty inwestycyjne związane z zabezpieczeniem ww. obiektów na wypadek zagrożeń (przed kradzieżą i zniszczeniem);
- przebudowa lub remont budynków wraz z wyposażeniem pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów oraz ich zabezpieczenia;
- konserwacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych.

Problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego uwzględniona została także w Osi priorytetowej: 6 Aktywizacja obszarów miejskich i zdegradowanych przewidując działanie 6.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i 6.2 Zagospodarowanie terenów zdegradowanych.

Dużym problemem dla terenów zurbanizowanych województwa opolskiego są zaniedbane, zdegradowane struktury przestrzenne oraz wykluczenie społeczne, stąd działania podejmowane w ramach Osi 6 na obszarach miejskich odnoszą się m.in. do rehabilitacji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

przestrzeni publicznej. Efektem działań powinno być wzmocnienie lub odnowa funkcji centrotwórczych obszarów miejskich, integrujących społeczności lokalne.

Aby zapewnić kompleksowość działań związanych z rewitalizacją obszarów miejskich do objęcia wsparciem wytypowano następujące miasta: Opole - jako ośrodek wojewódzki, główne centrum obsługi regionu z siedzibami instytucji ogólnie i ponadregionalnych oraz trzy ośrodki ujęte w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju i określone jako regionalne ośrodki równoważenia rozwoju: Nysa, Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, a także Kluczbork – jako dodatkowy, czwarty ośrodek wyznaczony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa do pełnienia funkcji regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju. W skali województwa opolskiego miasta: Nysa, Brzeg, Kędzierzyn-Koźle i Kluczbork stanowią tzw. ośrodki subregionalne. Projekty dotyczące rewitalizacji obszarów miejskich realizowane mogą być wyłącznie na terenach określonych w Lokalnych Programach Rewitalizacji.

Dedykowane projekty w ramach tego działania to:

- Porządkowanie historycznych centrów miast w strefach ochrony konserwatorskiej poprzez odtworzenie, przebudowę lub uzupełnienie zabudowy (w tym także rozbiórki obiektów dysharmonizujących), wraz z nadaniem powyższym obiektom funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, turystycznych lub kulturowych.
- Prace restauratorskie i konserwatorskie budynków ujętych w rejestrze zabytków oraz budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym (ujętych w ewidencji zabytków), w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy.

W ramach Osi priorytetowej 6 podejmowane są również działania na rzecz zagospodarowania innych terenów zdegradowanych, czyli terenów, do których beneficjent ma prawo użytkowania i które utraciły swoje dotychczasowe funkcje, m.in.: mieszkaniowe, rekreacyjne, produkcyjne (w tym produkcji rolnej), usługowe (w tym usługi publiczne), na rzecz obronności kraju, transportowe oraz na których przeważają obiekty nie użytkowane, zlokalizowanych zarówno na obszarach miejskich nie ujętych w LPR,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

jak i na obszarach poza granicami administracyjnymi miast.

Działania podejmowane w ramach Osi 6 w szczególności dotyczyć będą m.in. terenów powojaskowych, przemysłowych, popolicyjnych, zdegradowanych środowiskowo.

W ramach działania 6.2 Zagospodarowanie terenów zdegradowanych dedykowany jest projekt: Adaptacja obiektów ujętych w rejestrze zabytków lub budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, ujętych w ewidencji zabytków (prace restauratorskie i konserwatorskie), na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniające się do utrzymania lub utworzenia miejsc pracy.

4.2.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego został przyjęty Uchwałą nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego w dniu 28 września 2010 r. Zadaniem Planu jest określenie przestrzennych uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i priorytetów kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i zurbanizowanego w ciągu najbliższych kilkunastu lat z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Istotnym celem opracowania jest wskazanie niebezpieczeństw, jakie mogą wyzwać nowe inwestycje dla historycznie ukształtowanego zabytkowego krajobrazu kulturowego Opolszczyzny.

Głównym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest kształtowanie struktury przestrzennej, która będzie pobudzała rozwój województwa, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

Kwestia środowiska kulturowego regionu została poruszona w części poświęconej planowaniu przestrzennemu. Wśród celów zagospodarowania przestrzennego w zakresie osadnictwa wymienia się utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci osadniczej.

Również rozdział traktujący o turystyce, w istotny sposób dotyka spraw związanych z dziedzictwem kulturowym. Według autorów opracowania, ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego warunkuje rozwój turystyki.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Oddzielny rozdział Planu poświęcono bezpośrednio dziedzictwu kulturowemu Opolszczyzny. Podkreślono, że obiekty kultury materialnej winny być wykorzystane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji i nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

Zasoby dziedzictwa kulturowego województwa, obejmujące cenne zabytki wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego i gminnych ewidencji zabytków, historycznie ukształtowane układy przestrzenne, stanowiska archeologiczne oraz dziedzictwo kultury niematerialnej, stanowią wartości podlegające ochronie.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego w zakresie dziedzictwa kulturowego Plan uznaje:

1. Zachowanie ładu przestrzennego na terenach zabudowy historycznej poprzez:
 - wymóg uczytelniania historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych,
 - wymóg dostosowania nowej zabudowy w zakresie skali, formy, materiału i koloru do zabudowy historycznej,
 - wymóg szczególnej ochrony elementów tworzących zabytkowy charakter przestrzeni,
2. Obejmowanie prawną ochroną dziedzictwa kulturowego poprzez opracowywanie m.p.z.p. z określeniem stref ochrony konserwatorskiej – priorytet dla obszarów cennych pod względem zabytkowym.
3. Nadawanie mocy prawnej Gminnym Ewidencjom Zabytków poprzez umieszczanie ich w m.p.z.p.
4. Kompleksową ochronę obszarów i obiektów zabytkowych.
5. Wykorzystanie obiektów i obszarów zabytkowych do pełnienia określonych funkcji, zgodnych bądź nie kolidujących z ich zabytkowym charakterem.
6. Oszczędne kształtowanie krajobrazu kulturowego, a także przeciwdziałanie rozpraszaniu historycznie ukształtowanej zabudowy.
7. Harmonizowanie zabytkowych układów urbanistycznych w powiązaniu z rozwojem osadnictwa i komunikacji.
8. Zachowanie mieszkalno-usługowego charakteru centrów miast.
9. Ekspozowanie regionalnych cech środowiska kulturowego województwa opolskiego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

10. Inicjowanie nowych form ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie pomników historii i parków kulturowych w symbiozie z przyrodą i wymogami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Główne kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

1. Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego.
2. Ochrona historycznych układów przestrzennych.
3. Ochrona obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego, w tym dóbr kultury współczesnej.
4. Ochrona dziedzictwa archeologicznego.
5. Ochrona materialnych i niematerialnych przejawów tradycji kultury ludowej.
6. Ochrona miejsc pamięci narodowej i świadectw przeszłości historycznej.
7. Wykorzystanie elementów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju regionu.

Przywołując zapisy Planu dotyczące dziedzictwa kulturowego odnoszące się do obszaru miasta Kędzierzyna-Koźła w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami należy uwzględnić następujące ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego:

1. Koźle, obok Opola, Brzegu, Nysy, Byczyny, Głogówka i Paczkowa zostało wymienione jako obszar o utrwalonej i potencjalnej funkcji turystycznej bazującej na zasobach historyczno-krajoznawczych ze względu na zabytkowe układy urbanistyczne tych miast;
2. Istniejące i potencjalne pomniki historii nie są zlokalizowane na terenie Gminy;
3. Twierdza Koźle jest wymieniana wśród proponowanych parków kulturowych.
4. Do najcenniejszych o znaczeniu krajowym zaliczono 8 układów urbanistycznych, m.in. Koźle, jako lokację z XIII wieku;
5. Wśród 3 wymienionych w Planie miejsc pamięci narodowej znajduje się obóz hitlerowski w Sławięcicach;
6. Wśród zespołów zabytkowej zieleni wymienia się Koźle w kategorii "parki miejskie" i w kategorii "planty";
7. W treści Planu stwierdza się, że najważniejsze fortyfikacje nowożytnie w województwie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

opolskim zachowały się w Nysie i w Koźlu;

8. Wśród nieruchomych zabytków techniki wymienia się Kanał Kłodnicki oraz urządzenia hydrotechniczne na szlaku wodnym rzeki Odry,

9. Na terenie Gminy nie zostały zidentyfikowane zabytki ruchome o dużym znaczeniu;

10. Wśród 11880 zidentyfikowanych na terenie województwa opolskiego stanowisk archeologicznych, spośród których 1155 wpisanych jest do rejestru zabytków nie uznano za cenne żadnego ze stanowisk usytuowanych na terenie gminy Kędzierzyn-Koźle;

11. W przebiegu szlaków turystyczno-kulturowych Kędzierzyn-Koźle wymieniony jest w Szlaku Powstań Śląskich - Dąbrówka, Jemielnica, Góra Św. Anny, Leśnica, Kędzierzyn-Koźle, Bierawa, natomiast ani w projektowanych szlakach ani w archeologicznych szlakach turystycznych nie jest wymieniany.

Podstawowe kierunki działań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego określone w Planie Zagospodarowania Województwa Opolskiego:

1. Rewaloryzacja i użytkowanie obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi,
2. Prace dokumentacyjne obiektów zabytkowych (archiwizujące historię, przekształcenia i podstawowe historyczne elementy konstrukcyjne wraz z detalami architektonicznymi);
3. Wykorzystanie obiektów zabytkowych zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem bądź nie kolidującym z ich zabytkowym charakterem,
4. Ochrona, konserwacja, rewaloryzacja i porządkowanie zabytkowych parków i cmentarzy.

4.2.5. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2011-2014

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2011-2014 przyjęty został do realizacji uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr V/76/2011 z dnia 29 marca 2011 r. Opisując walory województwa opolskiego autorzy opracowania podkreślają, że Opolszczyzna to ziemia pogranicza o bogatych dziejach, która ze względu na to, że panowali tu Piastowie, królowie czescy, austriaccy Habsburgowie, Prusacy i Niemcy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

posiada wielokulturowe dziedzictwo historyczne. Zachowanie tego bogatego i zróżnicowanego krajobrazu kulturowego stało się jednym z priorytetów polityki władz samorządu województwa.

Program przytacza zasób obiektów cennych kulturowo, który wyszczególniony jest we wcześniej opracowanym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego. Dodatkowo z terenu gminy Kędzierzyn-Koźle wymienia się w zakresie infrastruktury technicznej układów hydrologicznych - zespół obiektów na terenie MWIK, 5 wież ciśnień oraz budynek mieszkalno-przemysłowy - elektrownię dworską w Sławięcicach. Kędzierzyn-Koźle wymieniony został wśród miast, które powinny być objęte programem kompleksowej rewitalizacji.

Program określił cele strategiczne i priorytety polityki samorządu wojewódzkiego w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

I Cel Strategiczny: utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa.

Priorytety:

- realizacja zadań własnych samorządu woj. w świetle ustawy o ochronie zabytków,
- rewaloryzacja miast,
- poprawa stanu zachowania krajobrazu i dziedzictwa regionalnego oraz odnowa wsi,
- ochrona dziedzictwa archeologicznego,
- rozwój muzealnictwa i wystawiennictwa,
- rozwój instytucji opieki nad zabytkami.

II Cel Strategiczny: ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Priorytety:

- uznanie dziedzictwa kulturowego za bogactwo stymulujące rozwój gospodarczy,
- wstrzymanie procesu degradacji założeń pałacowo-parkowych,
- wspieranie inicjatyw mających na celu podniesienie rangi obiektów i zespołów zabytkowych,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

- wspieranie działania istniejących szlaków oraz inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków.

III Cel Strategiczny: promocja dziedzictwa kulturowego i rozwój tożsamości regionalnej.

Priorytety:

- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o regionalnym dziedzictwie kulturowym,
- powołanie nowych instytucji do spraw dziedzictwa i współpraca z już istniejącymi,
- współpraca między regionami.

Dokument nakreślił także szczegółowo kierunki działań warunkujące realizację założeń programu.

Sprawozdanie z realizacji programu na lata 2007-2010 wykazało, że w województwie stan utworzonych gminnych ewidencji zabytków i opracowanych programów opieki nad zabytkami znacznie przekracza średnią krajową, mimo iż nie obejmuje wszystkich gmin czy powiatów. Sprawozdanie wykazało również wzrost nakładów środków finansowych pozyskanych z różnych źródeł na działania remontowe i konserwacyjne przy zabytkach. Pojawia się korzystna tendencja polegająca na zmianie stosunku do obiektów zabytkowych. Zabytki nie są już traktowane przez jednostki samorządu terytorialnego jako ciężar finansowy, lecz coraz częściej jako element stwarzający możliwość na rozwój, wzrost atrakcyjności gminy, co nie tylko nie obciąża budżetu ale da szansę na jego zwiększenie.

Analiza skutków realizacji poprzedniego programu skłoniła samorząd województwa opolskiego do kontynuacji jego głównych założeń w latach 2011-2014. Cele strategiczne i priorytety nie uległy zmianie. W niewielkim stopniu skorygowano zadania zmierzające do osiągnięcia planowanych efektów.

4.2.6. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego przyjęty został Uchwałą Rady Powiatu nr XXIX/234/2005 w określonych w nim celach perspektywicznych sięga do roku 2015. W diagnozie sytuacji autorzy opracowania zaliczają powiat do terenów mało przydatnych do rekreacji i turystyki. Stan techniczny zabytków oceniają jako dostateczny.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

Część obiektów dziedzictwa kulturowego znajduje się w stanie dewastacji, a szczególnie dotyczy to obiektów położonych na terenie miasta Kędzierzyn-Koźle. W czasie opracowania planu (2005 rok) w powiecie nie istniała kompleksowa dokumentacja inwentaryzująca obiekty i przedmioty zabytkowe, przedstawiająca ich wartość kulturową.

W Planie Rozwoju określono perspektywiczne, długo i średniookresowe cele. W żadnej z tych kategorii nie uwzględniono aspektów ochrony dziedzictwa kulturowego. W zadaniach zaś w obszarze stanu środowiska kulturowego, turystyki i sportu wyznaczono dwa zadania:

- opracowanie katalogu tras turystycznych i obiektów zabytkowych powiatu - sytuując to zadanie na 36. pozycji w hierarchii ważności zadań,
- stworzenie warunków dla rozwoju istniejących nurtów kultury odzwierciedlających tradycje Śląska Opolskiego poprzez organizację wystawy poświęconej historii Ziemi Kozielskiej - sytuując to zadanie na 22 pozycji w hierarchii ważności zadań.

4.2.7. Międzygminno-Powiatowa Strategia Wspólnoty Kędzierzyńsko-Kozielskiej do 2015 roku

Rok po uchwaleniu Planu Rozwoju 27 marca 2006 r. Rada Powiatu przyjęła Międzygminno-Powiatową Strategię Wspólnoty Kędzierzyńsko-Kozielskiej do 2015 roku. Program ma formułę otwartą i został od czasu jego uchwalenia zaktualizowany. Dokument ten opiera swoje założenia na określeniu wspólnych celów, zadań i szans rozwojowych. Formułuje koherentny układ celów ze Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego. Opracowanie Strategii wsparte zostało przez Program Partnerstwo dla Samorządu Terytorialnego USAID Amerykańskiej Agencji na Rzecz Rozwoju Międzynarodowego.

Strategia opisując m.in. potencjał społeczny powiatu zauważa:

- wielokulturowość społeczności przejawiającą się harmonijnym współżyciem Ślązaków, Polaków z Kresów i Centralnej Polski,
- znajomość tradycji,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

W analizie SWOT wymienia, jako pierwszorzędne mocne strony różnorodność kulturową mieszkańców, pamięć historyczną i ciągłość tradycji.

Formułując szanse na rozwój określa je w obszarze dziedzictwa kulturowego, jako potencjał interesujących obiektów o charakterze zabytkowym, który przełożony na zadania ma na celu zagospodarowanie cennych architektonicznie obiektów zabytkowych.

Zdefiniowane cele rozwoju powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego na lata 2006-2013 podzielono na:

- cele dotyczące kreowania rozwoju powiatu, wśród których wymieniono plany zagospodarowania przestrzennego i programy rewitalizacji,
- cele strategiczne – w priorytecie I: wzrost atrakcyjności dla grup społecznych o największym potencjale rozwojowym, w ramach promocji historii, kultury i teraźniejszości powiatu – zadanie opracowania katalogu tras turystycznych i obiektów zabytkowych powiatu.

4.2.8. Powiatowy Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu Kędzierzyn-Koźle

Powiatowy Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2011-2014 został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu XLV/278/2010 dnia 26 października 2010 roku.

Zadania i kompetencje powiatu w zakresie ochrony dóbr kultury oparte są na ustawie z dnia 15.06.1998 r. o samorządzie powiatowym oraz ustawie z dnia 23.07.2003r. O ochronie zabytków. Ustawa o samorządzie powiatowym w art. 4 ust. 1 wymienia wśród zadań publicznych powiatu o charakterze ponadgminnym kulturę i ochronę dóbr kultury. Zaś art. 103 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zastrzega do wyłącznej kompetencji starosty powierzanie i cofanie na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków funkcji społecznego opiekuna zabytków osobie prawnej, jednostce nie posiadającej osobowości prawnej oraz osobie fizycznej. Z kolei art. 50 ust. 3 tejże ustawy ustala niezwykle ważne uprawnienie dla starosty, mogące stanowić skuteczny instrument ochrony najcenniejszych obiektów architektury zabytkowej. W przypadku zagrożenia dla zabytku wpisanego do rejestru zabytków grożącego jego zniszczeniem lub uszkodzeniem,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia, a gdy nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków zabytek może być wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy na podstawie przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Powiatowy program opisując krajobraz kulturowy powiatu i poszczególnych gmin oraz czynniki decydujące o ich specyfice określa miasto Kędzierzyn-Koźle jako miasto o średniowiecznej metryce, zasobne w zabytki pochodzące ze wszystkich epok historycznych i stylowych. Podkreśla, że znajdują się na jego terenie cenne przykłady architektury rezydencjonalnej, sakralnej, obronnej, użyteczności publicznej, budownictwa mieszkaniowego oraz szereg zabytków przemysłu a także obszary zabytkowej zieleni.

W Powiatowym Programie podkreśla się, że ważnym elementem krajobrazu posiadającym walory przyrodnicze i kulturowe objętym ochroną są parki i ogrody zabytkowe tj. obszary świadomie kształtowane przez człowieka, zgodnie z wymogami epoki, w której były urządzone. Atrakcyjność parków jest uzależniona od stanu ich utrzymania, czytelności kompozycji założenia. W powiecie Kędzierzyńsko-kozielskim 26 obiektów sakralnych wpisano do rejestru zabytków, w tym 6 z obszaru gminy Kędzierzyn-Koźle. Jedynym przykładem średniowiecznej architektury sakralnej jest gotycki kościół pw. św. Zygmunta i Jadwigi Śl.. Przykładem jednej z 7 zlokalizowanych na terenie powiatu świątyń barokowych jest kościół pw. Wniebowzięcia NMP. W Programie zwraca się uwagę na zły stan techniczny altany w ogrodzie plebanii w Sławięcicach tzw. chatki syberyjskiej i wskazuje się podjęcie natychmiastowych prac konserwacyjnych. Jako jedyna gmina miejska spośród 6 gmin Powiatu Kędzierzyn-Koźle posiada w swoich granicach największą ilość gmachów publicznych, w tym m.in. budynek aresztu i sądu, a także liczne kamienice czynszowe. Jako jedyną wieś posiadającą pewne cechy zabudowy miejskiej Powiatowy Program wymienia Pawłowiczki. Szczególną rolę w zasobie kulturowym przypisuje Program Kanałowi Kłodnickiemu. Posiada on cenne wartości kulturowe, krajobrazowe i techniczne, i mimo znacznych przekształceń winien być ucztylniony w krajobrazie i poddany kompleksowej rewaloryzacji. Zaakcentowano także szczególną rangę

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

zabytków będących pozostałościami twierdzy Koźle, jako przykładu architektury militarnej o unikalnych wartościach przestrzennych.

Pośród najważniejszych celów Powiatowego Programu, obok działań systemowych poprawiających skuteczność ochrony dziedzictwa kulturowego, w Priorytecie 3 wyznaczono zadania z zakresu rewaloryzacji miasta Kędzierzyn-Koźle. Są to przede wszystkim działania zmierzające do utworzenia na terenie Twierdzy Koźle Parku Kulturowego a także rewitalizacja obszarów przemysłowych, w tym portu oraz terenów nadodrzańskich. Zwrócono także uwagę na konieczność konserwacji i restauracji relikwii Kanału Kłodnickiego.

W Powiatowym Programie Opieki Nad Zabytkami Powiatu Kędzierzyn-Koźle wnioski z analizy stanu krajobrazu kulturowego wraz opisem obecnego stanu najcenniejszych przykładów obiektów zabytkowych oraz kierunki działań jakie należy podjąć w celu jak najlepszej ochrony i rewitalizacji dziedzictwa materialnego Kędzierzyna-Koźła odpowiadają zapisom aktualnie obowiązującego Gminnego Programu a także przygotowywanemu na następny okres.

Program opieki nad zabytkami dla Kędzierzyna-Koźła na lata 2013-2016 został opracowany w korelacji i komplementarności z treścią omówionych wyżej dokumentów, co ma na celu ujednolicenie polityki wobec problemu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na wszystkich poziomach życia społecznego i stworzenie sprawnego systemu racjonalnego i skutecznego zarządzania dziedzictwem kulturowym.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

5.1.1. Strategia Rozwoju Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2009-2015 została przyjęta Uchwałą Rady Miasta XXXVI/423/2009 w dniu 05.02.2009 r. W strategii zawarto opis zasobów kulturowych, a zwłaszcza obiektów o znacznej wartości architektonicznej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

i historycznej. Autorzy opracowania podkreślają, że część obiektów zabytkowych znajduje się w złym stanie technicznym, a przywrócenie im dawnej świetności wymaga dużych nakładów finansowych.

Strategia wymienia także zasób archeologiczny, podkreślając, że niektóre stanowiska sięgają IX-X wieku, a nawet epoki kamiennej, neolitu czy epoki wpływów rzymskich.

W treści Strategii podkreśla się, że obszary te wymagają ścisłej ochrony oraz dalszych badań.

Autorzy Strategii podkreślają dokonania Towarzystwa Ziemi Kozielskiej w obszarze ochrony dziedzictwa historycznego, skupiającego miłośników lokalnej historii, które prowadzi w baszcie regionalną izbę pamięci. W czasie opracowania Strategii zbiory muzealne gromadzone były w trzech pomieszczeniach i przewidywano, że po wyremontowaniu pomieszczeń piwnicznych nastąpi ich przeniesienie i utworzenie stałej ekspozycji muzealnej pamiątek historycznych Ziemi Kozielskiej.

Z licznych (203 zarejestrowane na terenie miasta) organizacji pozarządowych tylko jedna – Fundacja Dla Dobra Publicznego przewidziała w swoich celach statutowych podejmowanie działań na rzecz konserwacji i odbudowy obiektów zabytkowych.

Analiza strategiczna SWOT przeprowadzona w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym oraz infrastruktury technicznej i ochrony środowiska wskazuje w mocnych stronach miasta w drugim obszarze - m.in. potencjał turystyczny oparty na cennych zabytkach architektonicznych, a zwłaszcza elementach Twierdzy Koźle. Zaś w trzecim obszarze zły stan techniczny części obiektów zabytkowych zdefiniowany został jako słaba strona miasta.

Sprecyzowana w Strategii misja miasta na lata 2009-2015 brzmi: *Chcemy, aby Kędzierzyn-Koźle był miastem otwartym na współpracę, opierającym swój rozwój na innowacyjnym przemyśle, właściwie wykorzystanym położeniu geograficznym, infrastrukturze logistycznej oraz badawczo - rozwojowej, oferującym mieszkańcom europejski standard życia, w pełnym poszanowaniu historii i dbałości o zabytki, stanowiące podstawę ekspansji turystycznej i kulturowej.*

Sformułowana misja ma charakter kompleksowy, odnosząc się do kwestii społecznych,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

gospodarczych, przestrzennych i kulturowych.

Wizja miasta to przyszły, pożądany stan miasta, wyobrażenie jak ma wyglądać w przyszłości aby spełniało aspiracje, marzenia i oczekiwania jego mieszkańców. Wizja jest definicją przyszłości, jaką miasto stara się osiągnąć w roku 2015. Przy jej wyznaczaniu wzięto pod uwagę zarówno diagnozę stanu aktualnego jak również przyszłe warunki działania i oczekiwania społeczne.

Wizja miasta Kędzierzyn-Koźle zawarta została w czterech zdaniach:

1. Kędzierzyn-Koźle miastem wspierającym sektor MŚP przy współudziale prężnie działających instytucji otoczenia biznesu.
2. Kędzierzyn-Koźle centrum logistycznym Opolszczyzny z dynamicznie rozwijającą się - zgodnie z polityką zrównoważonego rozwoju - gospodarką przy wsparciu zaplecza badawczo – rozwojowego.
3. Kędzierzyn-Koźle miastem o europejskim standardzie życia, z bogatą ofertą kulturalno - społeczną, wykorzystanym potencjale turystyczno – rekreacyjnym i pełnym zapleczem infrastrukturalnym.
4. Kędzierzyn-Koźle zintegrowanym miastem ludzi wielu kultur i tradycji, żyjących w zgodzie z otaczającym ich środowiskiem naturalnym.

W ramach zadania 3. Strategia przewiduje działania przyczyniające się do zachowania i wyeksponowania posiadanego dziedzictwa historycznego i kulturalnego oraz potencjału turystycznego.

W ramach zadania 4 Miasto powinno wykorzystać bogactwo swoich zasobów ludzkich oraz kulturowych i dążyć do spójności zarówno terytorialnej jak i społecznej. Władze Kędzierzyna-Koźla powinny dążyć do tego, aby miasto stało się jednostką uporządkowaną przestrzennie, chroniącą walory środowiska naturalnego, dbającą o jego dobry stan i bogatą bioróżnorodność. Potrzeba realizacji działań integrujących mieszkańców wynika ze specyfiki Kędzierzyna-Koźla. Miasto zostało utworzone z czterech, wcześniej odrębnych jednostek osadniczych i całkowita integracja tych jednostek jeszcze nie nastąpiła.

Strategia wyznacza cele strategiczne i podstawowe kierunki działań:

- I. Integracja mieszkańców, zapewnienie im europejskiego standardu życia oraz szerokich

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

możliwości rozwoju.

II. Aktywizacja przedsiębiorczości i stworzenie warunków dla intensywnego rozwoju gospodarczego

III. Podniesienie standardu i dostępności do infrastruktury technicznej i ochrony środowiska.

Realizacja każdego celu strategicznego odbywa się w oparciu o specjalnie przygotowany program działań. Dla wypełnienia I celu strategicznego sprecyzowano program społeczny. Realizacja programów nie jest możliwa jedynie w oparciu o podstawowe kierunki rozwojowe, wytyczone w postaci celów strategicznych. W opracowaniu stwierdzono konieczność ich uszczegółowienia do poziomu celów operacyjnych.

W ramach I celu strategicznego wskazano na konieczność dbałości o zachowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego, jako ważnego czynnika integrującego lokalną społeczność oraz promującego miasto w kraju i za granicą.

Wieloletni program przedsięwzięć rozwojowych w ramach celów operacyjnych w programie społecznym określa:

Cel 1.4 - rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, a w nim zadanie – renowacja i adaptacja zabytków na cele kulturalno-usługowe.

W treści Strategii zadanie to zostało opisane w następujący sposób:

Kędzierzyn–Kozłe nie jest miastem typowo turystycznym. Na jego terenie znajdują się jednak obiekty zabytkowe, które przy właściwym wyeksponowaniu mogą stanowić atrakcje turystyczne. Głównymi atutami są pozostałości zamku w Kozłu, fragmenty dawnych umocnień Twierdzy Kozielskiej, pozostałości zespołu pałacowo – parkowego w Sławięcicach, urządzenia portu kozielskiego wraz z zachowanym odcinkiem Kanału Kłodnickiego i obiekty sakralne. Stan techniczny niektórych zabytków uniemożliwia udostępnienie ich szerszemu gronu odbiorców.

Realizacja zadania może następować poprzez:

- zdiagnozowanie potrzeb remontowych obiektów zabytkowych,*
- przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych, modernizacyjnych i adaptacyjnych,*
- zagospodarowanie terenu wokół obiektów zabytkowych.*

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Spodziewane efekty

Efektem realizacji zadania będzie podniesienie atrakcyjności turystycznej Kędzierzyna–Koźła. Odrestaurowanie obiektów zabytkowych znacznie poprawi estetykę miasta. Część z nich po wyremontowaniu będzie mogła być wykorzystywana na cele kulturalne czy usługowe.

Dla całego programu inwestycyjno-modernizacyjnego do 2015 roku zaproponowano źródła finansowania i czas realizacji. Powyższe zadanie przewidziano do realizacji w latach 2009-2013, a jako źródła finansowania wskazano budżet miasta i RPO WO 2007-2013 działanie 6.1 rewitalizacja obszarów miejskich.

5.1.2. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2007-2015

Potrzeba opracowania lokalnego programu rewitalizacji wynika z konieczności zdefiniowania obszarów o szczególnej koncentracji współistnienia niekorzystnych zjawisk gospodarczych, przestrzennych i społecznych. Nierównomierny rozwój poszczególnych obszarów miejskich zmniejsza potencjał gospodarczy całego miasta. Program wyznacza obszar szczególnie zagrożony i zmarginalizowany, który poddany ma być działaniom rewitalizacyjnym. Jednym z trzech obszarów rewitalizacji uwzględnionych w Programie są obszary zabytkowych układów urbanistycznych.

Wyniki identyfikacji problemów pokazały zły stan części obiektów zabytkowych zlokalizowanych przede wszystkim w rejonie osiedla Stare Miasto.

Standaryzowane zsumowane wskaźniki degradacji mają najwyższe notowania - 7,56 w tym osiedlu. Kolejne osiedle – Azoty posiada sumaryczny wskaźnik degradacji – 2,42.

Bazując na wynikach analizy wskaźnikowej zdecydowano się wyznaczyć rewitalizowany obszar w granicach osiedla Stare Miasto.

Na obszarze Starego Miasta znajdują się liczne obiekty zabytkowe, które po odrestaurowaniu w znaczący sposób podniosą atrakcyjność turystyczną obszaru.

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji: 4046 osób

Program definiuje następujące problemy w sferze przestrzennej:

1. Zły stan techniczny infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej na

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

obszarze zabytkowego centrum Starego Miasta;

2. Zły stan techniczny zabytkowej tkanki mieszkaniowej oraz niska estetyka budynków;
3. Występowanie terenów zdegradowanych, aktualnie niewykorzystywanych, które niekorzystnie oddziałują na estetykę całego obszaru wsparcia;
4. Niedostateczne zagospodarowanie doliny rzeki Odry;
5. Zły stan techniczny części obiektów zabytkowych – niekorzystny wpływ na estetykę obszaru i jego potencjał turystyczny;

Cele w sferze przestrzennej:

1. Zagospodarowanie aktualnie zdegradowanych części obszaru wsparcia.
2. Poprawa estetyki rewitalizowanego obszaru;
3. Podkreślenie historycznego charakteru osiedla Stare Miasto;

W ramach planowanych działań rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej i społecznej wyodrębniono następujące zadania:

- Rewitalizacja Starego Miasta w Kędzierzynie-Koźlu –do realizacji w dwóch etapach: monitoring Starego Miasta, uzupełnienie i modernizacja oświetlenia wraz z przebudową ulic i budową ścieżek rowerowych w rejonie Starego Miasta, adaptacja budynku RK i SM na Gminne Centrum Reagowania Kryzysowego, wykonanie kładki nad potokiem Sukowickim (Lineta) oraz zagospodarowanie Rynku w Koźlu i przestrzeni miejskiej w rejonie ulicy Zamkowej
- Remont Kościoła pw. Wniebowzięcia NMP oraz przebudowa zaplecza dla potrzeb kulturalno – oświatowych integracji młodzieży w Kędzierzynie - Koźlu
- Modernizacja i przebudowa Centrum Charytatywno – Kulturowego w Kędzierzynie Koźlu mieszczącego się w zabytkowym budynku z 1871 roku
- Odrestaurowanie budynku I Liceum Ogólnokształcącego w Kędzierzynie – Koźlu
- Remont fasad wraz z wykonaniem dociepleń, remontem dachów dla budynków mieszkalnych przy ul. Anny 6, Pamięci Sybiraków 1, Kraszewskiego 5, 5A, Rynek 7, 7a, Rynek 8
- Fort Kultury, Nauki i Przedsiębiorczości - celem projektu jest przeprowadzenie prac restauratorskich i konserwatorskich zabytkowego fortu –Baszty Montalemberta wpisanego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

do rejestru zabytków pod nr 827/64 wraz z jego otoczeniem, mających na celu jego adaptację na cele: społeczne, edukacyjne, turystyczne i kulturalne, przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy. Powstać ma miejsce pn. Fort Kultury, Nauki i Przedsiębiorczości, w ramach którego mają m.in. funkcjonować: muzeum fortyfikacji i militariów, sale konferencyjno-szkoleniowe, galerie sztuki, inkubator organizacji pozarządowych, informacja turystyczna, taras widokowy.

5.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w powiązaniu z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta

W odróżnieniu od sytuacji większości polskich miast – Kędzierzyn-Koźle od 1985 roku w granicach administracyjnych posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obecnie obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) zmiana planu ogólnego w części osiedla „Wschód”, uchwalona uchwałą Nr LX/444/97 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 28 listopada 1997 roku,
- 2) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu o powierzchni 1,45 ha przy ul. Wyspiańskiego – Kłodnica, uchwalona uchwałą Nr XVI/188/99 Rady Miasta Kędzierzyn– Koźle z dnia 30 września 1999 roku,
- 3) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w części terenu o powierzchni 3,2 ha przy ul. Głębczyckiej, uchwalona uchwałą Nr XXII/243/2000 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 27 stycznia 2000 roku,
- 4) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Wandy, uchwalona uchwałą Nr XXXVI/428/2001 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 22 lutego 2001 roku,
- 5) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta w rejonie ulicy Wyspiańskiego, uchwalona uchwałą Nr XLVI/559/2001 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 29 listopada 2001 roku,
- 6) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta w rejonie ulicy Pocztowej, uchwalona uchwałą Nr XLVII/581/2001 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 20 grudnia 2001 roku,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- 7) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta w rejonie ulicy Synów Pułku, uchwalona uchwałą Nr XLIX/610/2002 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 1 marca 2002 roku,
- 8) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Kędzierzyn – Koźle, przyjęty Uchwałą Nr IX/98/2003 Rady Miasta Kędzierzyna – Koźla z dnia 22 maja 2003 roku,
- 9) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru jednostki planistycznej Sławięcice, przyjęty Uchwałą Nr XIII/147/2003 Rady Miasta Kędzierzyna – Koźla z dnia 25 września 2003 roku,
- 10) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle w części dotyczącej cmentarza komunalnego na osiedlu Kuźniczka, przyjęty Uchwałą Nr XLIII/558/06 Rady Miasta Kędzierzyna – Koźla z dnia 20 marca 2006 roku,
- 11) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn – Koźle w rejonie ulicy Wieczorka, przyjęty Uchwałą Nr LII/712/06 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 26 października 2006 roku,
- 12) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn – Koźle w rejonie ulicy Energetyków, przyjęty Uchwałą Nr VII/61/07 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 30 marca 2007 roku,
- 13) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn – Koźle, w części dotyczącej terenu ograniczonego ulicami Łukasiewicza – Żeromskiego – Piramowicza, przyjęty Uchwałą Nr XXIII/241/08 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 29 lutego 2008 roku,
- 14) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn – Koźle w rejonie ulicy Radosnej przyjęty Uchwałą Nr XXV/303/08 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 29 kwietnia 2008 roku,
- 15) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle dla działek 372/3, 372/5, 372/6, 371/7, 371/9, 371/10, 371/13, 371/14, 375/1, 375/2, 375/3 (obręb Azoty) przyjęta Uchwałą Nr XXXII/387/08 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 30 października 2008 roku,
- 16) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

w rejonie ul. Z. Kuczyńskiego, R. Horoszkiewicza przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/437/09 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 5 marca 2009 roku,

17) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle w zakresie dot. części Os. Sławięcice przyjęty Uchwałą Nr XLII/492/09 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 30 czerwca 2009 roku,

18) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle w części dot. ogrodów działkowych przy ul. Gliwickiej przyjęty Uchwałą Nr XLVI/528/09 Rady miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 29 października 2009 roku,

19) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle w części dot. obszaru ograniczonego ul. J. Kochanowskiego, I. Łukasiewicza i Piastowską przyjęty Uchwałą XVII/206/11 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 28 grudnia 2011 roku,

20) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle dla dz. 1105/2 (obręb Sławięcice) przyjęty Uchwałą Nr XX/259/12 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 29 marca 2012 roku.

21) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kędzierzyn-Koźle dot. rejonu ul. Wróblewskiego przyjęty Uchwałą nr XXXVII/438/09 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 5 marca 2009 roku.

Miejscowe plany wymienione pod pozycją 8 i 9 obejmują 99,75 % powierzchni miasta, tj. odpowiednio 11014 ha oraz 1327 ha. Plany te opracowano pod rządami poprzedniej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w skali 1:10000. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w art.16 ust.1 określa wymóg zastosowania do opracowania planu kopii map zasadniczych w skali 1:1000, a jedynie wyjątkowo w skali 1:5000 w przypadkach sporządzenia planów wyłącznie w celu wprowadzenia zakazu zabudowy lub przeznaczenia gruntów do zalesienia. Aktualnie obowiązujące przepisy pozwalają na precyzyjniejsze określenie zasad ładu przestrzennego i warunków korzystania z obszarów cennych kulturowo. Zasadom tym w gminie Kędzierzyn-Koźle poddano niewielki obszar opracowań planistycznych.

Na terenie miasta Kędzierzyn – Koźle w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyznaczono **20 stref ochrony konserwatorskiej**.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Są to:

- 1) 4 strefy „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 2) 4 strefy „B” – ochrony konserwatorskiej;
- 3) 2 strefy „E” – ochrony ekspozycji;
- 4) 3 strefy „W” – ochrony archeologicznej;
- 5) 1 strefa „OW” – obserwacji archeologicznej;
- 6) 4 strefy „U” – ochrony układów urbanistycznych;
- 7) 2 strefy „K” – ochrony obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych

Działalność inwestycyjna na obszarze stref ochrony konserwatorskiej powinna być opiniowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W obrębie strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej ustala się następujące priorytety działań:

- zachowanie historycznego układu przestrzennego ulic, placów, linii zabudowy,
- zachowanie proporcji wysokościowych zabudowy,
- zachowanie wnętrz urbanistycznych i zieleni,
- dostosowanie skali, bryły i formy nowej i modernizowanej zabudowy do zabudowy istniejącej,
- adaptacji obiektów zabytkowych do nowych funkcji przy zachowaniu ich walorów historycznych.

W obrębie strefy „B” ochrony konserwatorskiej ustala się następujące priorytety działań:

- zachowanie zasadniczych elementów rozplanowania,
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów o wartościach kulturowych oraz adaptacja ich do nowych funkcji,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie rozplanowania i skali zabudowy.

W obrębie strefy „E” ochrony ekspozycji ustala się następujące priorytety działań:

- ochrona obecnych warunków ekspozycji,
- likwidacja obiektów i urządzeń stanowiących elementy dysharmonizujące i utrudniające właściwą ekspozycję zespołów lub obiektów zabytkowych.

W obrębie strefy „W” ochrony archeologicznej ustala się:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- w przypadku stanowisk płaskich – obowiązek zaopiniowania przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wszelkich inwestycji, które wymagają wykonania robót ziemnych,
- w przypadku stanowisk naziemnych – obowiązek zgłoszenia wszelkich inwestycji ministrowi właściwemu dla spraw kultury i dziedzictwa narodowego.

W obrębie strefy „OW” obserwacji archeologicznej ustala się obowiązek zaopiniowania przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wszelkich inwestycji, które wymagają wykonania robót ziemnych.

W obrębie strefy „U” ochrony układów urbanistycznych ustala się następujące priorytety działań:

- zachowanie istniejącego układu kompozycji urbanistycznej,
- zachowanie proporcji skali, bryły i formy nowej i modernizowanej zabudowy.

W obrębie strefy „K” ochrony obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych ustala się następujące priorytety działań:

- zachowanie potencjału przyrodniczego i kulturowego,
- wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego w celach rekreacyjnych i dydaktycznych.

Wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych są ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy (art.9 ust.4 ustawy) Gmina Kędzierzyn-Koźle podjęła Uchwałę Nr LII/610/10 w sprawie uchwalenia **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Kędzierzyn-Koźle** dnia 31 marca 2010 r..

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ustalają ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków, a od jej sporządzenia – gminnej ewidencji zabytków.

W Studium określono generalne zasady ochrony wartości zabytkowych, które należy stosować kształtując zagospodarowanie przestrzenne w obszarach dziedzictwa kulturowego. Zasady te są następujące:

- zachowanie i konserwacja zabytkowej substancji,
- zachowanie zabytkowego układu urbanistycznego i kompozycji przestrzennej,
- rewitalizacja historycznych układów urbanistycznych, zabudowy oraz zabytkowego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

zagospodarowania terenu, według szczegółowych wytycznych konserwatorskich, opracowanych w oparciu o wyniki prac badawczych i analiz konserwatorskich dla całych założeń przestrzennych lub obszaru,

- podporządkowanie wymogom konserwatorskim dopuszczalnych przekształceń zabytkowej zabudowy i zagospodarowania terenu,
- wykluczenie lokalizowania obiektów dysharmonizujących z historycznym sąsiedztwem i przesłaniających obiekty zabytkowe, w tym ograniczenie lokalizowania naziemnych obiektów infrastruktury technicznej,
- ograniczenie dowolności w stosowaniu rozwiązań technicznych, materiałów i kolorystyki, w tym nawierzchni, a także materiału roślinnego,
- nowe zagospodarowanie: zabudowa, nawierzchnia ulic i placów, wyposażenie urbanistyczne winno charakteryzować się wysokimi walorami estetycznymi i użytkowymi – obowiązuje ograniczenie dowolności w stosowaniu rozwiązań technicznych, materiałów i kolorystyki, w tym nawierzchni, a także materiału roślinnego oraz ograniczenie wprowadzania reklam i informacji wizualnej,
- uwzględnianie wymogów ochrony archeologicznej,
- wymóg poprzedzenia prac planistycznych oraz rewaloryzacyjnych obszarów szczegółowymi wytycznymi konserwatorskimi oraz kompleksową oceną stanu i funkcjonowania obszaru, opartą na analizach i studiach, łącznie ze studiami krajobrazowymi i panoram.

W Studium podkreśla się, że ujawnionym dotychczas stanowiskom archeologicznym należy zapewnić pełną ochronę poprzez wskazanie ich lokalizacji i potencjalnych obszarów występowania w planach zagospodarowania przestrzennego. Wymagane jest wznowienie badań w obszarach wskazanych w materiałach archiwalnych. W Studium wskazuje się także, że w nowo opracowywanych planach miejscowych należy objąć ochroną prawną obiekty figuruje w gminnej ewidencji zabytków.

5.1.4. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta Kędzierzyn-Koźle został opracowany w maju 2005 roku na podstawie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz Europejskiej Konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzonej w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. Plan określa rodzaje zagrożeń, tak wojennych i terrorystycznych, jak i o charakterze klęsk żywiołowych (pożary, powodzie, huragany). Przedstawia także rozmieszczenie zabytków nieruchomych i ruchomych.

Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych polegać ma na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich ochronę przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Analiza rozmieszczenia i rodzajów zagrożeń wskazuje na to, że:

- największa koncentracja zabytków nieruchomych występuje w obszarze ograniczonym przez Planty Miejskie;
- największe skupiska zabytków ruchomych znajdują się w Baszcie Zamkowej i 5 kościołach rozmieszczonych w rejonie Stare Miasto i Sławięcice;
- dla 38 zabytkowych obiektów nieruchomych typowym zagrożeniem jest powódź;
- dla 24 zabytkowych obiektów nieruchomych największym zagrożeniem są katastrofy budowlane, pożary, akty terroryzmu i wandalizmu;
- dla 7 zabytków (cmentarze i mogiły zbiorowe) zagrożenia wandalizmem;
- dla 6 zabytków nieruchomych – położenie w pobliżu strategicznych celów militarnych.
- najpoważniejszym zagrożeniem dla zabytków ruchomych są kradzieże, pożary i katastrofy budowlane.

Plan ustala wykaz zabytków nieruchomych podlegających zabezpieczeniu na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (12 pozycji – w obrębie Starego Miasta) oraz listę zabytków ruchomych chronionych na miejscu – w jednostkach organizacyjnych (3 pozycje – w obrębie Starego Miasta) . Dla obiektów nieruchomych opracowano indywidualne karty zawierające charakterystykę obiektu wraz z opisem technicznym, elementy podlegające zabezpieczeniu, położenie, możliwe zagrożenia i sposób zabezpieczenia. W ramach działań zabezpieczających opisano: wykaz prac

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

przygotowawczych, rodzaj przewidzianych do wykonania prac zabezpieczających z podziałem na poszczególne zadania, osoby odpowiedzialne, sposób łączności z ośrodkami dyspozycyjnymi i bazami zaopatrzenia, czas wykonania zadań, sygnalizację wykrywania zagrożeń i alarmowania.

W planie zabezpieczenia pominięto część nieruchomości zabytkowych znajdujących się w obszarze bezpośredniego lub pośredniego zagrożenia klęskami żywiołowymi, w szczególności powodzi. Stosownie do wymogu § 5 ust. 1 cyt. Rozporządzenia plan podlega corocznej aktualizacji przez sporządzającego, tj. Prezydenta Miasta.

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, stanowiący integralną część planu obrony cywilnej został uzgodniony z Szefem Obrony Cywilnej Powiatu i Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Wieloletni program inwestycyjny dla gminy Kędzierzyn-Koźle nie został opracowany, co nie pozwala opisać relacji gminnego programu opieki nad zabytkami do założeń programu inwestycyjnego.

6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Kędzierzyn-Koźle

6.1. Rys historyczny

Kędzierzyn-Koźle leży w południowo-wschodniej części województwa opolskiego, w środkowej części Kotliny Raciborskiej. Sieć rzeczną miasta tworzy rzeka Odra, jej prawy dopływ- Kłodnica, mająca swe ujście do Odry w obrębie miasta, niedaleko centrum Koźła, oraz kanały – najstarszy, Kłodnicki, Gliwicki i Kędzierzyński. Współczesny Kędzierzyn-Koźle utworzony został w 1975 r. z czterech odrębnych organizmów administracyjnych: Koźła, Kędzierzyna, Kłodnicy i Sławęcic. Historyczny rozwój poszczególnych osiedli, rozmieszczonych w obrębie miasta zajmującego obecnie powierzchnię ponad 123 km², był nierównomierny, a co za tym idzie zróżnicowane są one pod względem dominujących typów architektury, czasu pochodzenia zabytków i ich wartości artystycznej i historycznej oraz planów zabudowy. Zasadnym jest więc osobne omówienie dziejów każdego z nich.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Koźle

Znaleziska archeologiczne potwierdzają istnienie na terenach tych osadnictwa wczesnośredniowiecznego. O powstaniu i rozwoju grodu kozielskiego zdecydowało strategiczne położenie w widłach rzeki Odry i jej rozlewisk oraz krzyżujących się tu szlaków handlowych- bursztynowego (z południa na zachód) i solnego (z zachodu na wschód). Jako pierwotne miejsce posadowienia grodu archeolodzy wskazują wyspę odrzańską (która jednak nie była tożsama z obecną wyspą na Odrze). Został on jednak przeniesiony na lewy brzeg Odry. Cześć badaczy skłania się ku tezie o wcześniejszym istnieniu osady Stare Koźle, która dzięki rozrostowi demograficznemu, miałyby dać początek nowemu osiedlu, za czym przemawiałoby nazewnictwo. Jak dotąd nie potwierdziły tego jednak badania archeologiczne, ani zachowane źródła pisane.

Pierwsze pisane wzmianki o Koźlu odnajdujemy w Kronice Galla Anonima, który wspomina o pożarze z 1108 roku oraz odbudowie grodu przez Bolesława Krzywoustego.

Gród wzmiankowany jest później w bullach biskupstwa wrocławskiego z 1155 i 1245 roku.

Dokument książęcy z 1239 roku, w którym znajdujemy informację o kanoniku z Koźła, sugeruje, iż w tym czasie istniał już w Koźlu kościół.

Zlokalizowany na pograniczu polsko-czeskim, gród pełnił ważną rolę strategiczną, ubezpieczając skrzyżowanie drogi z Opawy przez Racibórz do Opola z boczną odnogą drogi biegnącej z Pragi przez Kamieniec, Paczków, Nysę, Głogówek, z Koźła do Bytomia i stamtąd do Krakowa. Był jednocześnie narażony na ciągłe najazdy czeskie.

Nie zachował się dokument lokacyjny, jednak znane nam źródła pisane pozwalają sądzić, iż miasto lokacyjne powstało przed 1287 rokiem. Po raz pierwszy Koźle jako miasto wzmiankowane jest w 1293 roku. Miejscowości nadano regularny szachownicowy układ ulic, z rynkiem pośrodku, i otoczono wałami obronnymi oraz fosą. W północno-zachodniej części miasta wzniesiono, równocześnie z założeniem miasta lokacyjnego, kościół parafialny, który w 1293 roku był już konsekrowany. W jego sąsiedztwie znalazł się zamek książęcy. Mury obronne powstały przed 1431 rokiem, o czym świadczy dokument fundacyjny klasztoru Franciszkanów. W obrębie obwarowań znalazły się cztery bramy miejskie: Brama Raciborska, Brama Golska, Brama Głogówecka oraz Brama Odrzańska,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

lub jak twierdzi część badaczy trzy, a Brama Golska jest tożsama z Raciborską, zaś jej druga nazwa przyjęła się w późniejszym okresie.

W czasach wczesnopiastowskich Koźle było ośrodkiem kasztelanii. Około połowy XII wieku znajdowało się w obrębie prowincji wrocławskiej, we władaniu księcia Władysława, a następnie przeszło pod panowanie Mieszka Płatonogiego, pierwszego księcia raciborsko-opolskiego. W latach 1222-1230 wzmiankowany był kasztelan kozielski Naczesław. Po podziale księstwa opolskiego ok. 1281-1282 roku, Koźle znalazło się w obrębie księstwa bytomsko-kozielskiego. Stało się wówczas rezydencją książęcą, zachowując jednocześnie funkcje ośrodka kasztelańskiego. W 1327 roku książę bytomsko-kozielski Władysław złożył hołd lenny z ziemi kozielskiej królowi czeskiemu Janowi Luksemburczykowi. W 1334 roku książę raciborski Leszek wziął od Władysława księstwo kozielskie w zastaw. Po bezpotomnej śmierci Leszka rozgorzał o te ziemie spór między piastowskimi książętami linii górnośląskiej, w wyniku którego księstwo kozielskie przypadło książętom z linii Piastów oleśnickich. W XV wieku Koźle często podlegało zastawom. W latach 1490-1509 pozostawało w rękach możnowładców czeskich von Riesenbergow. Odkupione przez księcia opolskiego Jana Dobrego, po jego bezpotomnej śmierci w 1532 roku, i jednoczesnym wygaśnięciu opolsko-raciborskiej linii Piastów, dostało się, wraz z pozostałymi ziemiami księcia, w ręce margrabiego brandenburskiego Jerzego Hohenzollerna, na mocy układu zawartego przez księcia i margrabiego w 1512 roku. W 1552 roku cesarz Ferdynand I Habsburg uzyskał od syna Jerzego Hohenzollerna księstwo opolsko-raciborskie, oddając je następnie królowej węgierskiej Izabeli Jagiellonce w zamian za zrzeczenie się przez nią i jej syna Jana Zapolyę pretensji do tronu węgierskiego. Po trzech latach księstwo powróciło w ręce Habsburgów. W latach 1558-1563 Koźle oddane było w zastaw radcy cesarskiemu Ottonowi von Zedlitzowi, następnie zaś wydzierżawione (a ponad trzydzieści lat później kupione) przez rodzinę Oppersdorffów, zmieniając się z miasta książęcego w prywatne. Czasy obecności Oppersdorffów w Koźlu były dla miasta okresem rozkwitu. Nadali mieszczanom przywileje, sprzyjające rozwojowi gospodarczemu. Johann von Oppersdorff, przystąpił do odbudowy zamku, który poprzedni właściciele pozostawili w stanie ruiny, a także zainicjował odbudowę kościoła pw. św.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Zygmunta, po zniszczeniach okresu reformacji. W 1617 roku Susanna von Oppersdorff sprzedała Koźle wraz z zamkiem Andrzejowi Kochcickiemu, jednak niedługo później, w czasie wojny trzydziestoletniej, zostało skonfiskowane nowemu właścicielowi przez Ferdynanda II Habsburga. Cesarz oddał je, wraz z całym księstwem opolsko-raciborskim, w zastaw królowi polskiemu, jako rekompensatę za zaległe posagi Habsburżanek, żon Zygmunta III i Władysława IV. Księstwo powróciło w bezpośrednie władztwo Habsburgów w 1666 roku, po spłacie zaległego zastawu, i pozostawało w ich rękach do zajęcia Śląska przez Prusy w połowie XVIII wieku.

Wojna trzydziestoletnia spowodowała poważne zniszczenia i wyludnienie Koźła. Odnotowano pożary w 1620, 1626, 1633 i w końcu w 1642 roku, kiedy to Szwedzi splądrowali i spalili miasto prawie doszczętnie. Prócz wielu domostw i mostu, spłonęła wówczas wieża ratusza i dwie wieże bramne, a także szpital. Ocalały natomiast kościół i zamek. Wyludnienie miasta, spotęgowane dodatkowo zarazami przenoszonymi przez wojsko, bardzo spowolniło jego odbudowę. Kolejny wielki pożar nawiedził miasto w 1739 roku, niszcząc 2/3 zabudowy, w tym ratusz i inne budynki publiczne. Nowe domy mieszkalne zostały wzniesione nadal w znacznej mierze z drewna.

Pozostaje kwestią sporną, czy przed wybuchem I wojny śląskiej (1740 rok) Koźle funkcjonowało jako twierdza drugiej rangi. Część badaczy skłania się ku tezie, iż fortyfikacje w kształcie ośmioramiennej gwiazdy pozostały jedynie w sferze planów. Istnienia pozostałości po austriackiej twierdzy nie potwierdziły jak dotąd badania archeologiczne.

W 1741 roku, po zdobyciu przez armię pruską, Koźle znalazło się w granicach monarchii Hohenzollernów. Na przełomie lat 1743-1744 przystąpiono do budowy fortyfikacji na planie pięcioramiennej gwiazdy, realizując ideę Fryderyka II stworzenia na Śląsku łańcucha pogranicznych twierdz. Autorem projektu kozielskiej twierdzy był generał Gerhard Cornelius von Walrawe, jeden z najwybitniejszych pruskich inżynierów wojskowych XVIII wieku. Podczas prac zburzono m.in. drewniany klasztor i kościół Minorytów, odbudowane w granicach murów miejskich w 1751 roku. W maju 1745 roku, w chwili zdobycia twierdzy przez wojska austriackie, ukończone były prawdopodobnie wał główny, fosa, jeden rawelin

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

oraz część budynków koszar. Austriacy w ciągu trzech miesięcy swojej obecności w Koźlu wzniesli m.in. pozostałe raweliny i drogę krytą. Podczas kolejnego pruskiego oblężenia, pożar spowodowany bombardowaniem artyleryjskim strawił ratusz, wieżę bramną i wiele domów. Po przejściu twierdzy Prusacy kontynuowali budowę pod kierownictwem pułkownika Philippa Lothara von Sers. Do końca XVIII wieku wzniesiono Redutę Rogowską, Orlą, Kłodnicką, Kobylicką, Większycką i Reńskowiejską oraz kazamaty mieszkalne przed Bramą Odrzańską. Odbudowano także ratusz, a w 1804 roku wybrukowano ulice miasta. W 1807 roku, podczas oblężenia Koźła przez wojska napoleońskie, po raz kolejny ucierpiał ratusz, kościół i klasztor Minorytów oraz domy mieszczan, a także zamek. W 1808 roku zniesiono w państwie pruskim podział na miasta prywatne i królewskie, ustanawiając organa administracji miejskiej. Rada miejska wybrała na początku 1809 roku pierwszego burmistrza Koźła- Johanna Gottfrieda Dienstbecka.

W 1822 roku ukończono budowę Kanału Kłodnickiego, rozpoczętą na przełomie XVIII i XIX wieku. W 1868 roku wzniesiono nowy ratusz z wieżą, pod nadzorem głogowskiego architekta Zicklera. W pierwszej połowie XIX wieku forteczny charakter miasta hamował jego rozwój przestrzenny i gospodarczy. Zablokowana była możliwość utworzenia dużych zakładów produkcyjnych. Także linia kolejowa z Wrocławia do Świętochłowic, uruchomiona w latach czterdziestych, ominęła Koźle. Sytuacja zmieniła się dopiero po wojnie francusko-pruskiej w latach 1870-1871. Ustawa z 30 maja 1873 roku zniósła twierdzę kozielską. Fortyfikacje przejął Skarb Wojskowy Rzeszy i rozpoczęła się ich sprzedaż i likwidacja. Fort im. Fryderyka Wilhelma kupiła w 1883 roku spółka prywatna, zakładając w nim fabrykę słodu. Obiekty, które nie znalazły nabywców przeznaczono do rozbiórki. Zburzono m.in. Bramę Odrzańską i pobliskie kazamaty. Częściowo zniwelowano wały obronne z przeznaczeniem na park i ogrody.

W ostatnim dziesięcioleciu XIX wieku przystąpiono do budowy portu na Odrze. Ukończony w 1908 roku, przyczynił się do rozkwitu Koźła, a przede wszystkim Kłodnicy. Rozwój przemysłu i powstanie nowych miejsc pracy w administracji portowej, urzędzie celnym, kolejnictwie oraz w nowo powstałej fabryce papieru i celulozy, wiązało się z napływem ludności niemieckiej. Wpływy germanizacyjne, zaznaczające się już wcześniej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

na tych terenach, przybrały na sile.

Podczas III powstania śląskiego walki objęły głównie Kłodnicę, Kędzierzyn i Sławięcice. Nowy podział Górnego Śląska pozostawiał cały powiat kozielski w granicach Niemiec. Nasiliły się nastroje antypolskie. Część mieszkańców zaangażowanych w działalność plebiscytową wyemigrowała do Polski, natomiast z polskiego województwa katowickiego przybyła kolejna fala ludności niemieckiej. W latach 1933-37 trwała akcja władz nazistowskich polegająca na zmianie polsko brzmiących nazw miejscowości, na niemieckie, najczęściej zupełnie nowe, niezwiązane z tradycją historyczną. W przypadku Koźla pozostano przy nazewnictwie pierwotnym. Miasto dotknęły wydarzenia związane z tzw. nocą kryształową z 9 na 10 listopada 1938 roku, spłonęła wówczas kozielska synagoga z końca XIX wieku.

Jako że Kanał Kłodnicki przestał być w pełni funkcjonalny dla nowoczesnych barek, w latach 1933-1939 przeprowadzono budowę Kanału Gliwickiego (ówcześnie Adolf Hitler-Kanal), który przebiegał na północ od starego kanału, wykorzystując niektóre odcinki jego łożyska.

Podczas II wojny światowej w Blachowni i w lesie za Kędzierzynom (powstające osiedle Azoty) powstały zakłady chemiczne, mające wspomagać gospodarkę wojenną III Rzeszy. W związku z ich strategicznym znaczeniem, tereny te stały się celem licznych nalotów alianckich w drugiej połowie 1944 roku. Oprócz dwóch wymienionych kluczowych zakładów, zbombardowano także fabrykę celulozy w Koźlu. Ucierpiały wówczas także zabytki. Po zniszczonym podczas bombardowania dziewiętnastowiecznym kościele ewangelickim, o formach klasycystycznych, pozostała jedynie wieża z 1930 roku (wyburzona w 1975 roku). Poważnym uszkodzeniom uległ także ratusz, wyburzony ostatecznie w latach pięćdziesiątych.

Kłodnica

Nazwa osady pochodzi od nazwy rzeki. Pierwszy raz wzmiankowana jest w 1260 roku w akcie nadania ziemi biskupowi wrocławskiemu Tomaszowi przez Władysława Opolskiego, gdzie występuje jako *villa Clodnicze*. Od początku swojego istnienia należała

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

do dóbr kozielskich, podlegając tym samym zmianom właścicieli co Koźle. W 1567 roku Johann von Oppersdorf, w podziękę za wierną służbę, zezwolił swemu koniuszemu Balthasarowi Tauer von Wiklin założyć na obszarze łąki kłodnickiej (po prawej stronie rzeki) cmentarz, wykarczować pola pod zasiew, osiedlić ośmiu ogrodników, wybudować młyn z dwoma kołami napędowymi oraz otworzyć wyszynk. Przez kolejne wieki osada rozwijała się powoli. W XVII wieku znajdowały się w wiosce stawy rybne, które osuszono pod koniec wieku. Od XVIII do początków XX wieku działała tu cegielnia, a także browar i gorzelnia. Podczas wojen śląskich oraz wojny francusko-pruskiej Kłodnica była miejscem stacjonowania wojsk oblegających Koźle. W 1807 roku pochowano tu żołnierzy poległych podczas walk o twierdzę. W 1808 roku, w wyniku przeprowadzonej w państwie pruskim reformy administracyjnej, Kłodnica została oddzielona od Koźla. W 1814 roku kłodniccy chłopcy zostali zwolnieni z pańszczyzny. Na znak wdzięczności Bogu wzniesli kapliczkę przydrożną. Został wówczas także założony cmentarz, a około połowy XIX wieku powstała na jego terenie kaplica pełniąca funkcję dzwonnicy, o podobnych jak wcześniejsza, pańszczyźniana, barokizujących formach.

Począwszy od lat dwudziestych XIX wieku Kłodnicę nawiedzały klęski żywiołowe. Powodzie w latach 1826, 1828, 1829 i 1830 zniszczyły wiele domostw, zaś w latach 1833 i 1837 wieś nawiedziła epidemia grypy. Natomiast pożar w 1877 roku strawił niemal połowę wsi. Po tym okresie rozpoczął się gwałtowny rozwój osady. W 1891 roku rozpoczęto budowę portu na Odrze, na gruntach należących do Kłodnicy. Cztery lata później ukończony był już pierwszy basen. Drugi basen powstał w latach 1900-1903, zaś ostatni, najdłuższy, liczący 700 metrów, w latach 1905-1908. Równoległe niedaleko portu wybudowano fabrykę papieru i celulozy, oddaną do użytku w 1892 roku, a następnie rozbudowaną w latach 1896-1899 po obu stronach linii kolejowej Kędzierzyn-Nysa. W 1917 roku dobudowano w sąsiedztwie fabrykę spirytusu, przetwarzającą uboczne produkty przeróbki celulozy. Powstanie licznych miejsc pracy pociągnęło za sobą utworzenie nowej dzielnicy mieszkaniowej dla robotników, usytuowanej wzdłuż drogi prowadzącej z Kłodnicy do portu. Znalazły się tam również biura armatorów, hotele i restauracje.

Wobec wzrostu liczby mieszkańców pojawiła się w Kłodnicy potrzeba utworzenia odrębnej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

parafii z własnym kościołem, gdyż początku istnienia miejscowość należała do parafii kozielskiej. Na początku XX wieku z inicjatywy mieszkańców powstał Związek Budowy Kościoła, którego celem było wzniesienie katolickiego kościoła w Kłodnicy. Od 1907 roku zbierano środki na budowę, jednak przez wiele lat starania o zezwolenie na rozpoczęcie budowy pozostawały bezowocne. W 1917 roku Kłodnica zyskała status lokalii, co stanowiło wstęp do wydzielenia odrębnej parafii. Zaadaptowano wówczas stary budynek szkolny na kaplicę, poświęconą na początku 1918 roku. Kilka miesięcy później, na mocy rozporządzenia biskupa wrocławskiego, Kłodnica została odłączona od parafii w Koźlu. Z powodu braku środków budowę rozpoczęto dopiero dziesięć lat później i ukończono w ciągu ośmiu miesięcy.

Podczas III powstania śląskiego Kłodnicę zajęły oddziały powstańcze, które przebywały tutaj od 10 maja do 4 czerwca 1921 roku. Powstańcy zajęli wówczas szkołę i mieszkania nauczycielskie.

W czasie II wojny światowej, podczas nalotów alianckich na pobliskie zakłady chemiczne, w grudniu 1944 roku zbombardowany został m.in. budynek szkoły i liczne gospodarstwa.

Kędzierzyn

Osada wzmiankowana jest po raz pierwszy pod nazwą *Kandersino* w zapisie lokacyjnym z 1283 roku, na mocy którego Petrus Scholz z Jemielnicy i jego stryj Jacob przekazali kapłanowi księcia opolsko-bytomskiego Kazimierza trzy działki ziemi w Kędzierzynie wraz z młynem nad rzeką Kłodnicą. Sam książę zwolnił wówczas nowych osadników z konieczności płacenia danin i podatków przez okres dziesięciu lat. Po raz kolejny Kędzierzyn pojawia się w źródłach pisanych w 1416 roku, na kartach kroniki Raciborza. Na mapach z 1540 roku dotychczasowa osada *Kandersino* po raz pierwszy występuje jako *Kandrzin*. Ziemie te często zmieniały właścicieli. Należały m.in. do dóbr sławięcickich.

Prawdopodobnie pod koniec XVII wieku przeniesiono do Kędzierzyna ze Starego Koźła średniowieczny drewniany kościółek pw. św. Jana Nepomucena. Wcześniej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

mieszkańcy należeli do parafii starokościelskiej. Pierwsze udokumentowane wiadomości na temat kościoła pochodzą dopiero z 1807 roku, kiedy podczas oblężenia Koźła przez wojska napoleońskie, został on poważnie zniszczony, a wnętrze zdewastowane. Ołtarz wykorzystano jako materiał opałowy, a piszczałki organowe i dzwony przetopiono na kule armatnie. Mieszkańcy ukończyli jego odbudowę w 1822 roku. W XIX wieku służył jako kaplica mszalna, w której nabożeństwa odbywały się bardzo rzadko. W wyniku starań wiernych, w 1902 roku stanął w Kędzierzynie duży, trójnawowy kościół neogotycki. Natomiast drewniany kościół przeniesiono do Parku Szczytnickiego we Wrocławiu na Wystawę Stulecia w 1913 roku, gdzie pozostał do dziś, a cmentarz wokół niego zlikwidowano. Natomiast nowe cmentarze - katolicki i ewangelicki - założono na początku wieku w pobliżu nieukończonego jeszcze nowego kościoła pw. św. Mikołaja. W 1903 roku powstał w Kędzierzynie także kościół ewangelicki.

Punktem zwrotnym w dziejach Kędzierzyna było zlokalizowanie tu stacji na linii kolejowej Opole-Królewska Huta, otwartej w 1845 roku. W następnych dziesięcioleciach rozbudowywano sieć połączeń, tak że w 1938 roku kędzierzyńska stacja posiadała już połączenia w sześciu kierunkach, stając się jedną z najruchliwszych stacji w państwie niemieckim. W 1855 roku w pobliżu stacji otwarto parowy tartak. W latach 1880-90, wobec nasilenia ruchu kolejowego, zbudowano most drogowy nad torami. W tym samym czasie powstała pierwsza parowozownia oraz przepompownia wody z wieżą wodociągową, a w okresie I wojny światowej kolejna parowozownia. W 1914 roku ukończono nowy dworzec kolejowy. Przebudowano także torowisko i wzniesiono wiadukt, pod którym przeprowadzono drogę. W ostatniej ćwierci XIX wieku architektura w Kędzierzynie zaczęła nabierać miejskiego charakteru. Powstawały kamienice mieszkalne, lokale usługowe i administracyjne. W 1903 roku powstał szpital miejski, a w 1927 roku wzniesiono okazały budynek ratusza. W 1902 roku przyłączono do Kędzierzyna samodzielną wcześniej gminę Pogorzelec, a w 1933 roku Kuźniczkę.

Podczas III powstania śląskiego oddziały powstańcze zajęły Kędzierzyn na prawie miesiąc, od maja do czerwca 1921 roku. Podczas wycofywania się wysadzono m.in. most kolejowy.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

W maju 1934 roku władze nazistowskie zmieniły nazwę miejscowości na *Heydebreck* (na cześć pułkownika walczącego po stronie niemieckiej w III powstaniu śląskim), która funkcjonowała do przejścia po II wojnie światowej obszaru Śląska Opolskiego przez administrację polską. W 1944 roku gmina Kędzierzyn została podniesiona do rangi miasta.

Podczas działań wojennych w 1944 roku ucierpiały także budynki w Kędzierzynie. Oprócz kolejarskich domów mieszkalnych na Pogorzelcu, częściowemu uszkodzeniu uległ także kościół ewangelicki, który dodatkowo po wkroczeniu do miasta wojsk radzieckich, został zrabowany i splądrowany.

Sławięcice

Grodzisko o znaczeniu obronnym istniało na terenie dzisiejszych Sławięcic prawdopodobnie już w IX wieku, położone w pobliżu przejścia szlaku handlowego przez rzekę Kłodnicę, na co wskazują znaleziska archeologiczne. Odkrycie w połowie XIX wieku pogańskich urn pozwala przypuszczać, że istniało na tych terenach już osadnictwo prehistoryczne. Dogodne warunki dla osadnictwa stwarzało położenie geograficzne, wśród meandrów rzeki Kłodnicy i bagien, które spełniały rolę obronną. W pobliżu osady przebiegał starożytny szlak handlowy z południa przez Bramę Morawską na północ, co potwierdzają znaleziska licznych monet rzymskich na tym terenie.

Najstarsze wzmianki dotyczące Sławięcic pochodzą z XIII wieku. W 1246 roku pojawiają się w testamencie księcia opolskiego, Mieszka II. Określone są tam jako wieś, natomiast w 1260 roku brat Mieszka, Władysław II Opolczyk odebrał Sławięcicom prawa miejskie, gdyż stanowiły zbyt dużą konkurencję dla pobliskiego Ujazdu, należącego do biskupa wrocławskiego. Wszystko więc wskazuje na to, że książę nadał im prawa miejskie po 1246 roku. Prawdopodobne jest, iż w 1260 roku trwały już prace związane z wytyczaniem ulic, rynku i parcel pod zabudowę powstającego organizmu miejskiego, przerwane w związku z dekretem książęcym. Ujazd przejął więc rolę ośrodka handlowego, natomiast Sławięcice funkcjonowały już wcześniej jako kasztelania i jedna z siedzib książęcych. Zapewne już przed lokacją funkcjonował we wsi kościół. W latach

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

osiemdziesiątych XIII wieku książę Kazimierz II podarował proboszczowi i jego następcom karczmę, którą zwolnił od podatku, a także ławę mięsną, piekarniczą i obuwniczą, z prawem wolnej sprzedaży, co pozwalało, wbrew postanowieniom dokumentu z 1260 roku, na handlowe konkurowanie Sławięcic z Ujazdem.

Siedziba książęca istniała w Sławięcicach już w XIII wieku, jednak pierwsza wzmianka o zamku pochodzi z 1327 roku. Zamek przetrwał w swej zasadniczej, średniowiecznej formie do początku XIX w.

Od XIV wieku Sławięcice często zmieniały właścicieli. W połowie XIV wieku książę Władysław sprzedał miejscowość księciu opolskiemu Bolkowi, następnie przejściowo weszły w skład księstwa strzeleckiego, później niemodlińskiego, zaś po wygaśnięciu niemodlińskiej linii Piastów, wrócił w ręce Piastów opolskich. Po śmierci ostatniego księcia opolskiego Jana Dobrego w 1532 roku, księstwo opolsko-raciborskie, wraz ze Sławięcicami, przeszło we władztwo margrabiego Jerzego Hohenzollerna. Cesarz Ferdynand I odebrał te ziemie jego synowi, oddając mu w zamian księstwo żagańskie. Sławięcice, podobnie jak Koźle, były wielokrotnie dzierżawione lub oddawane w zastaw. W 1558 r. zostały oddane w zastaw hrabiemu Jahannowi von Oppersdorff. Po śmierci jego wnuka cesarz Rudolf sprzedał Sławięcice Johannowi Bohuslavowi von Zwole. Do jego rodziny należały przez kilkadziesiąt lat, a następnie przeszły na własność hrabiów Henckel. Julianna Henckel sprzedała te ziemie w 1702 roku polsko-saskiemu marszałkowi Jakubowi Flemingowi, ministrowi króla polskiego Augusta III Mocnego. Przyczynił się on znacznie do rozwoju Sławięcic, wnosząc tu wielki piec hutniczy oraz zakładając manufakturę luster, szkła i noży, a także manufakturę drucianą. Cześć majstrów i robotników do nowych zakładów sprowadził on z Saksonii i Turyngii. Napływ siły roboczej wiązał się z rozrostem osady. Prawdopodobnie już Flemingowi zawdzięczamy załóżki parku angielskiego utworzonego wokół zamku. Adolf Magnus hrabia von Hoym, również minister królewski, który kupił od Flemminga posiadłości sławięcickie w 1714 roku, rozwinął założenie parkowe, a także założył ogród w stylu francusko-holenderskim, w którym wznosił tzw. belweder.

W 1782 roku Sławięcice przeszły w ręce księcia Fryderyka Ludwika von

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Hohhenlohe-Ingelfingen (w 1805 roku odziedziczył tytuł Hohhenlohe-Oehringen), poprzez jego małżeństwo z dziedziczką rodu Hoymów. Z opisu z 1791 roku wiadomo, że stał wówczas jeszcze zamek piastowski. Spłonął on w 1827 roku i został odbudowany jako założenie pałacowe w 1836 roku, a na przełomie XIX i XX wieku przebudowany i powiększony.

Linia kolejowa przeprowadzona w latach 1843-45 z Opola, przez Kędzierzyn, do Królewskiej Huty, przebiegała również przez Sławięcice (stacja powstała 2 km na południe od wioski). Nie poprawiło to jednak złej sytuacji sławięckiego przemysłu. Huta, prosperująca bardzo prędko w drugiej połowie XVIII i na początku XIX wieku, nie podążyła za rozwojem techniki i kapitalistycznymi przemianami. Produkcję zakończono w 1860 roku.

W 1864 roku, mimo oporu mieszkańców, którzy odwoływali się w tej sprawie do księcia, proboszcz Sławięc Amand Dronia rozpoczął rozbiórkę drewnianego kościoła średniowiecznego i budowę nowego, neogotyckiego, z fundacji książąt Hohenlohe. Budowę ukończono w 1869 roku.

W 1884 roku otwarty został szpital przeciwgruźliczy, powstały z inicjatywy i środków książęcych, który miał pełnić funkcję lecznicy m.in. dla pracowników zakładów przemysłowych książąt Hohenlohe, działających na Górnym Śląsku. W szpitalu prowadził swe badania mikrobiologiczne późniejszy laureat nagrody Nobla, Robert Koch.

W okolicy Sławięc rozegrały się walki podczas III powstania śląskiego. Jako że dużą część mieszkańców Sławięc stanowili Polacy, zasilili oni licznie szeregi powstańców. W pałacu książąt Hohenlohe ulokowany został sztab I Dywizji Wojsk Powstańczych. Po wkroczeniu do wsi, Niemcy rozstrzelali pod murem ogrodu pałacowego 11 powstańców wziętych do niewoli. W związku z wysadzeniem przez wycofujące się oddziały powstańcze trzech mostów w pobliżu kościoła, na rzece Kłodnicy i Młynówce, odnotowano wstrząsy okolicznych budynków, ponadto pocisk artyleryjski uszkodził ścianę kościoła.

W 1936 roku władze nazistowskie zmieniły nazwę miejscowości na *Ehrenforst*. Podczas II wojny światowej wokół Sławięc powstało kilka hitlerowskich obozów jenieckich i obozów pracy, a w 1942 roku filia obozu koncentracyjnego w Auschwitz.

6.2. Zabytki nieruchome

Bogata historia miejscowości, które w 1975 roku stworzyły aglomerację, zaowocowała zróżnicowanym charakterem ich układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz odmiennym krajobrazem architektonicznym. Pod względem ilości i rangi zachowanych obiektów zabytkowych prym wiodzie Koźle.

Najcenniejszym zabytkiem na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle jest **zespół zamkowy**, podlegający ścisłej ochronie konserwatorskiej na mocy wpisu do rejestru zabytków.

Pierwsze badania archeologiczne na terenie założenia zamkowego przeprowadzono w 1964 roku. Kolejne badania podjęto dopiero w 1981 roku, kontynuowano w 1996 roku, a ostatnio na przestrzeni lat 2003-2011 prowadzono, nie ukończone jeszcze, prace archeologiczne zmierzające do pełnego rozpoznania zachowanej substancji, odtworzenia etapów powstawania kompleksu oraz zabezpieczenia i oceny możliwości ewentualnego wyeksponowania reliktyw.

W oparciu o wyniki dotychczasowych badań można wyodrębnić zasadnicze fazy budowy. Najstarszy element, powstały około połowy XIII wieku, stanowił donżon na planie kwadratu, którego fundamenty odkryto pośrodku obecnego dziedzińca zamku górnego. Otaczał go wał drewniano-ziemny, palisada oraz podwójna fosa. Z drugą fazą, datowaną na przełom XIII i XIV wieku, łączy się otoczenie donżonu dookołnym murem kurtynowym, na planie kwadratu o zaokrąglonych narożach, wzniesionym z cegły na kamiennej stopie fundamentowej. We wschodnim narożniku muru wybudowano wieżę na planie kwadratu. Najnowsze badania wykazały, iż była to baszta łupinowa, o wysokości zrównanej z wysokością muru. Rozbudowa wiązała się najprawdopodobniej z faktem, iż w 1282 roku Koźle, funkcjonujące dotąd jako kasztelania, stało się siedzibą książęcą. W trzeciej fazie średniowiecznej – w pierwszej połowie XIV wieku wokół południowego narożnika murów zbudowano cembrowinę fosy, a po przeciwległej stronie starorzecza Odry mur kurtynowy w kształcie litery „L”, z wieżą w narożniku południowym, przy której usytuowano bramę

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

wjazdową od strony miasta. Następnym etapem prac była dobudowa w tym miejscu szyi bramnej wraz z mostem zwodzonym. Na początku XVI wieku zamek został dodatkowo ufortyfikowany. Przy narożu południowo-zachodnim muru kurtynowego zamku górnego wzniesiono basztę artyleryjską na planie czworoboku. Przy szyi bramnej podzamcza wzniesiono kaponierę, a w południowo-zachodnim narożniku muru kurtynowego podzamcza kolejną basztę artyleryjską, strzegącą wlotu do fosy zamkowej. Kolejna, druga renesansowa faza rozbudowy wiąże się z przejęciem zamku przez Johannna von Oppersdorff w połowie XVI wieku. Rozebrano wówczas późnoromański donżon. Równoległe do przebiegu średniowiecznego muru kurtynowego wzniesiono, prawdopodobnie w latach 1558-1562, południowe skrzydło na planie prostokąta. Renesansowe skrzydło było podpiwniczone, piwnice sklepione kolebkowo. Wzdłuż muru kurtynowego od wschodu wybudowano lamus, a na poziomie jego piwnic wykuto w murze średniowiecznym otwory strzelnicze w celu osłony fosy. Poziom wewnętrzny dziedzińca podniesiono o wysokość nowo wybudowanych piwnic, przysypując tym samym pozostałości wyburzonego donżonu. Według ówczesnych źródeł fortyfikacje podzamcza znajdowały się wówczas w ruinie, co mogło być rezultatem wojen husyckich. Zachowane elementy częściowo rozebrano. W obrysie częściowo rozebranej wieży bramnej oraz fundamentów kaponier, w oparciu o mur kurtynowy, w latach 1563-1584 powstały dwa skrzydła, południowe i południowo-wschodnie, w układzie litery „L”. W XVII wieku przed północno-wschodnim narożnikiem muru średniowiecznego, na terenie podzamcza, powstała działobitnia, prawdopodobnie na planie czworoliścia. W późniejszym okresie nie uległ przekształceniom stylowym. W okresie wojny siedmioletniej zamek był niezamieszkały. W 1807 roku na terenie przedzamcza zorganizowano szpital garnizonowy, dobudowując ciąg komunikacyjny od strony dziedzińca, wzdłuż gotyckiego muru. W XIX wieku zamek górny ulegał degradacji, a w 1915 roku naruszono jego integralność, budując w obrębie murów kamienicę. Zniszczenia podczas II wojny światowej oraz zaniedbania powojenne doprowadziły do znacznej destrukcji całego założenia.

Z kompleksu zamkowego zachowały się odkryte podczas ostatnich badań archeologicznych fundamenty późnoromańskiego donżonu, mury obronne zamku w całym

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

obrysie, renesansowa baszta artyleryjska, użytkowana obecnie jako siedziba Muzeum Ziemi Kozielskiej, piwnice budynku południowego i ruiny lamusa na terenie górnego zamku oraz renesansowe przedzamcze, z relikdami gotyckimi.



Budynek południowy zamku



Podzamcze - brama wjazdowa



Podzamcze – sklepienie sieni

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Ochroną konserwatorską, na mocy wpisu do rejestru zabytków, objęte zostały następujące elementy:

- **fragment miejskich murów obronnych z basztą**, ul. I. Kraszewskiego 5 (nr rej. 702/64 z dn. 16.01.1964),
- **budynek zamkowy**, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 829/64 z dn. 21.04.1964),
- **lamus starego zamku**, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 830/64 z dn. 21.04.1964),
- **przedzamcze**, ul. Pamięci Sybiraków 11 (nr rej. 831/64 z dn. 21.04.1964),
- **fragment murów obronnych**, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 941/64 z dn. 18.08.1964).

Spośród wyżej wymienionych jedynie baszta utrzymana jest w zadowalającym stanie technicznym. Mury obronne są zawilgocone i wymagają prac remontowych. Lamus znajduje się w stanie ruiny. Brak pokrycia dachowego. Zagruzowane pozapadanymi sklepieniami wewnątrz porastają samosiejki. Przedzamcze jest zdewastowane. Tynki zewnętrzne są w bardzo złym stanie, częściowo zawilgocone, na dużej powierzchni elewacji odsłonięta jest cegła, miejscami występują także ubytki cegły i spoin. We wnętrzach występują poważne zniszczenia drewnianej konstrukcji, częściowo zarwane stropy. Na pilastrach elewacji frontowej baszty bramnej zachowały się fragmenty sgraffita, prawdopodobnie renesansowego, które są w złym stanie i wymagają konserwacji. Na I piętrze baszty bramnej zachowały się gotyckie okna z drewnianymi ościeżnicami, które również należy zabezpieczyć.

Doraźne prace zabezpieczające na terenie przedzamcza przeprowadzono ostatnio pod koniec 2011 roku. Polegały one na rozbiórce grożących zawaleniem kominów do wysokości poniżej połaci dachowych, uzupełnieniu nieszczelnego pokrycia dachowego oraz oczyszczeniu i uzupełnieniu orynnowania. Obiekt wymaga jednak regularnych przeglądów, a przede wszystkim skutecznego zabezpieczenia przed wilgocią, w celu zapobieżenia dalszej degradacji.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA
NA LATA 2013-2016**



Zniszczenia w substancji bramy podzamcza



Ubytki cegieł w ścianie zewnętrznej podzamcza



Zdewastowane wnętrze podzamcza

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Gmina Kędzierzyn-Koźle w 2008 roku podjęła działania zmierzające do rewitalizacji zespołu zamkowego.

Stare miasto

Koźle lokowane zostało na prawie niemieckim prawdopodobnie między 1287 a 1293 rokiem. Otoczono go murami o owalnym narysie, włączając zamek z jego fortyfikacjami w miejski system obronny. Układ urbanistyczny, którego główna oś oparta została na starej drodze handlowej, wbiegającej do miasta od południa, a wybiegającej na wschód przez Bramę Odrzańską, jest regularny, szachownicowy, z prostokątnym rynkiem. Z narożników rynku ulice wybiegają parami, przecinając się pod kątem prostym. Na rynku znajdował się ratusz na planie prostokąta. Budynek ratusza był wielokrotnie niszczone podczas działań wojennych. Uszkodzony w 1642 i 1739 roku, w 1745 roku spłonął. Odbudowany prawdopodobnie w początkach XIX wieku, w 1807 roku ponownie został zniszczony. W 1868 roku odbudowano go w stylu neorenesansowym. Poważnie zniszczony podczas II wojny światowej, został ostatecznie rozebrany w latach pięćdziesiątych. Przekształcenie miasta w twierdzę nie wpłynęło na zmianę układu średniowiecznego starego miasta.

Zabudowa pierzejowa wokół czterech boków rynku oraz wzdłuż ulic była do XIX wieku w przeważającej części drewniana. Pożary nawiedzające miasto w latach: 1417, 1454, 1620, 1626, 1633, 1642, 1739, 1807 i 1873 stały się przyczyną, iż zachowały się nieliczne budynki mieszkalne, zwłaszcza sprzed wielkiego pożaru z 1739 roku. Naloty bombowe w 1944 roku również dokonały znacznych zniszczeń w obrębie starego miasta.

Najstarsze zachowane do dziś budynki wpisane w zwartą zabudowę pierzei rynku i ulic dochodzących pochodzą z końca XVIII i pierwszej połowy XIX wieku. Ścisłą ochroną konserwatorską, na mocy wpisu do rejestru zabytków, objęte są:

- **dom, Rynek 1** (nr rej. 1612/66 z dn. 10.09.1966), wzniesiony w 1798 roku, o zachowanej dekoracji architektonicznej w elewacjach I i II piętra;
- **dom, Rynek 2** (nr rej. 1997/73 z dn. 30.01.1997), wzniesiony około 1800 roku;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- **dom, Rynek 4** (nr rej. 2342/94 z dn. 21.12.1994), którego piwnice i fragmenty przyziemia sięgają XVIII wieku, natomiast pozostałe kondygnacje zostały odbudowane w 1946 roku po zniszczeniach wojennych;

- **dom, ul. Pamięci Sybiraków 2** (nr rej. 2343/94 z dn. 21.12. 1994), wzniesiony w XVIII wieku, przebudowany około połowy XIX wieku, również zniszczony w czasie II wojny światowej i odbudowany po jej zakończeniu;

- **dom, ul. Pamięci Sybiraków 4** (nr rej. 2344/94 z dn. 21.12.1994), o zachowanych piwnicach XVIII-wiecznych, przebudowany w połowie XIX wieku, nieznacznie zniszczony podczas II wojny światowej, zachował dekorację architektoniczną w elewacji frontowej;

Budynki pochodzące z przełomu XIX i XX wieku, znajdujące się w obrębie starego miasta, wpisane do rejestru zabytków to:

- **kamienica, ul. M. Skłodowskiej-Curie 5** (nr rej. 195/2012 z dn. 02.10.2012), wzniesiona w 1897 roku, o zachowanej w dobrym stanie eklektycznej dekoracji architektonicznej w elewacji frontowej we wszystkich kondygnacjach oraz wystroju wnętrza w postaci klatki schodowej, drzwi wejściowych i wewnętrznej stolarki drzwiowej;

- **kamienica, ul. M. Skłodowskiej-Curie 7** (nr rej. 2350/95 z dn. 10.05.1995), wzniesiona w latach 1900-1910, z zachowaną eklektyczną dekoracją architektoniczną w elewacjach na wszystkich kondygnacjach oraz we wnętrzu klatką schodową;

- **dom, ul Piramowicza 17** (nr rej. 2307/92 z dn 06.11.1992), wzniesiony w stylu neogotyckim, złożony z dwóch budynków połączonych łącznikiem, obecnie w trakcie remontu.

Pozostałe obiekty zabytkowe w obrębie staromiejskiego układu urbanistycznego, pochodzą w większości z drugiej połowy XIX wieku lub z przełomu XIX i XX wieku i ujęte zostały w Gminnej Ewidencji Zabytków.

W złym stanie technicznym są obecnie:

- dom, ul. Limanowskiego 12, (2 połowa XIX w.),
- dom, ul. Limanowskiego 14, (koniec XIX w.),
- dom, ul. Piramowicza 4, (3 ćwierć XIX w.)
- dom, ul. Piramowicza 6, (początek XX w.),

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- dom, ul. Piramowicza 12 i ul. Anny 5 (przełom XIX i XX w.).
- dom, ul. Planetorza 7 (1 połowa XIX w.)
- dom, ul. Poniatowskiego 2 (początek XX w.)
- dom, ul. Złotnicza 6 (przełom XIX i XX w.)

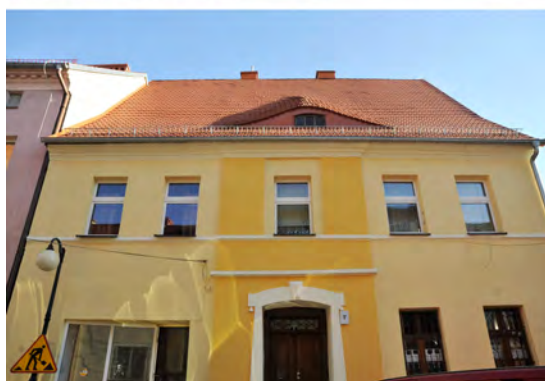
Kamienica przy ulicy Sądowej 4 (przełom XIX i XX wieku), o eklektycznym detalu architektonicznym, wymaga remontu elewacji.



Niszczący detal architektoniczny kamienicy przy ul. Sądowej 4

W ciągu ostatnich czterech lat wyremontowane zostały następujące budynki, będące wcześniej zaniedbane i w większości nieużytkowane:

- dom, ul. Anny 4, (początek XX w.),
- dom, ul. Limanowskiego 10, (2 połowa XIX w.),
- dom, ul. Piramowicza 14 (początek XX w.),
- dom, ul. Sienkiewicza 1-3 (początek XX w.).



Dom przy ul. Limanowskiego 7- stan przed i po remoncie.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016



Budynki przy ul. Sienkiewicza 1-3 – stan przed i po remoncie

Po zniesieniu twierdzy w trzeciej ćwierci XIX wieku rozpoczął się rozwój urbanistyczny, związany zwłaszcza z powstaniem kamienic czynszowych, na ogół w mniej zwartej zabudowie i na większych parcelach niż te zdeterminowane średniowiecznym układem starego miasta. Główną ulicą, wzdłuż której powstał ciąg dziewiętnastowiecznej zabudowy jest obecna ul. Piastowska, stanowiąca przedłużenie głównej osi miasta, biegnącej wzdłuż boku rynku w kierunku północno-zachodnim.

Początek ul. Piastowskiej stanowi zwarta pierzeja po stronie zachodniej, obejmująca posesje od numeru 1 do 9, w której kamienice tworzą jedną linię zabudowy o wspólnej wysokości i jednorodnym rozwiązaniu architektonicznym elewacji frontowych. Wszystkie są czterokondygnacyjne, o ostatniej kondygnacji w formie mezzanina. Ich stan techniczny jest zadowalający, fasady wyremontowane.

Objęte ochroną konserwatorską, poprzez wpis do rejestru zabytków są:

- **kamienica, ul. Piastowska 3** (nr rej. 2365/97 z dn. 17.03.1997), wzniesiona w 1899 roku, o eklektycznej elewacji frontowej. Parter tynkowany, boniowany, na pozostałych kondygnacjach tynkowane elementy architektoniczne połączone z geometryczną dekoracją w cegle. Z zachowaną klatką schodową oraz po części stolarką drzwiową;
- **kamienica, ul. Piastowska 5** (nr rej. 2366/97 z dn. 24.03.1997), wzniesiona w końcu XIX

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

wieku, o eklektycznej elewacji ceglanej z obramieniami okiennymi w tynku, z zachowaną klatką schodową wraz z posadzką z płytek ceramicznych oraz w części stolarką drzwiową i okienną (kilka okien trzeciej kondygnacji). Układ elewacji parteru zaburzony przez wstawienie witryny i dwóch dodatkowych okien lokali usługowych;

- **kamienica, ul. Piastowska 7** (nr rej. 2367/97 z dn. 24.03.1997), wzniesiona w 1897 roku, o eklektycznej elewacji frontowej ceglanej z tynkowanymi elementami dekoracyjnymi. Układ elewacji parteru zmieniony przez umieszczenie witryn lokali usługowych. Zachowana klatka schodowa z posadzką;

W celu zachowania spójności pierzei należałoby objąć wpisem do rejestru zabytków także pozostałe kamienice w jej ciągu, pochodzące z tego samego okresu, objęte obecnie wpisem do ewidencji zabytków. Są to:

- **kamienica, ul. Piastowska 1**, wybudowana w końcu XIX wieku, o eklektycznej ceglanej elewacji frontowej z tynkowanymi obramieniami okiennymi i płycinami. Z zachowaną klatką schodową i częściowo stolarką drzwiową i okienną;

- **kamienica, ul. Piastowska 9**, wybudowana w 1899 roku, o eklektycznej elewacji frontowej, z przewagą form neorenesansowych. Parter i mezzanino otynkowane, boniowane. Elewacja I i II pietra ceglana, z tynkowanymi obramieniami okiennymi.

Po wschodniej stronie ulicy również zachował się zwarty ciąg kamienic, jednak o większym zróżnicowaniu architektonicznym. W jego skład wchodzi budynki na posesjach od numeru 2 do 8. Wpisana do rejestru jest **kamienica narożna przy ul. Piastowskiej 8 i ul. S. Żeromskiego 9** (nr rej. 2354/96 z dn. 23.01.1996), wzniesiona na przełomie XIX i XX wieku (przed 1910 rokiem), trójkondygnacyjna. Parter tynkowany, boniowany, pozostałe kondygnacje o elewacji ceglanej z eklektyczną dekoracją tynkowaną.

Pozostałe kamienice wpisane są do Gminnej Ewidencji Zabytków, zachowały elewacje o bogatej dekoracji eklektycznej.

W dalszej części ul. Piastowskiej wznoszą się liczne kamienice w zabudowie zwartej, półzwartej lub wolnostojące.

- **kamienica, ul. Piastowska 17** (nr rej. 2355/96 z dn. 23.10.1996), wzniesiona w 1908 roku, narożna, z wieżyczką w narożniku. Elewacje frontowe ceglane,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

o tynkowanych elementach architektonicznych, parter tynkowany, boniowany.

Pozostałe kamienice, obecnie w zróżnicowanym stanie technicznym, reprezentują styl eklektyczny z elementami secesji. Wpisem do ewidencji zabytków objęte są **budynki przy ul. Piastowskiej 11, 15, 19, 24, 35, 37, 39, 44, 45, 47, 49**. Ponadto po obu stronach ulicy usytuowane są **wille** wzniesione przez burżuazję na przełomie XIX i XX wieku. Są to budynki pod numerami **10, 12 a-d, 20, 21, 25, 26, 32**, objęte wpisem do ewidencji zabytków.



Zabudowa pierzejowa przy ul. Piastowskiej 1-9



Detal architektoniczny kamienicy przy ul. Piastowskiej 1



Detal architektoniczny kamienicy przy ul. Piastowskiej 9

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Fortyfikacje

O specyfice układu urbanistycznego Koźła, który w swym zasadniczym kształcie zachował się do dziś, zdecydowało przekształcenie miasta w twierdzę w połowie XVIII wieku.

Budowa twierdzy rozpoczęła się w 1744 roku, na mocy decyzji króla pruskiego Fryderyka II. Projektantem był Gerhard Cornelius von Walrawe, który prowadził prace budowlane do 1746 roku. Po nim kierownictwo przejął pułkownik Philipp Lothar von Sers. Duża modernizacja twierdzy, podjęta około 1780 roku, związana jest z działalnością majora Caspara van Habba, a po jego śmierci kontynuowana przez kapitana Harroya. Ostatnią modernizację przeprowadzono po 1796 roku, według projektu generała Christiana Reinholda von Lindenera.

Projekt przewidywał utworzenie twierdzy na planie pięcioramiennej gwiazdy, z kleszczowymi odcięciami w każdym z naroży i rawelinami pomiędzy narożami. Na drugim brzegu Odry planowano wznieść czworoboczną redutę z dwoma fleszami, otoczone fosą. W pierwszej kolejności powstał wał główny, fosa i jeden rawelin, umocnienia przedmościa oraz trzy budynki koszarowe. Kiedy w maju 1745 roku Austriacy przejęli twierdzę, wznieśli pozostałe raweliny i drogę krytą. Podczas pruskiego bombardowania zniszczone zostały nowo powstałe koszary, jednak fortyfikacje nie zostały uszkodzone. Po przejęciu Koźła Prusacy przystąpili w 1747 roku do kolejnych prac. Wzniesiono Redutę Większycką wraz z komunikacją i broniącą jej kaponierą, trzy magazyny prochowe, dwie kazamaty i most na Odrze. W 1754 roku zmodernizowano drogę krytą przed umocnieniami miasta, otoczono drogą krytą przedmieście oraz zbudowano w centralnej reducie przedmościa półkolista kazamatę. Z tego okresu zachowały się magazyn prochu, półkolista kazamata i dwa budynki koszarowe.

W latach siedemdziesiątych XVIII wieku powstały nowe koszary. W 1783 roku wybudowano Redutę Kłodnickiej i Kobylickiej na wyspie odrzańskiej oraz Redutę Orła i Rogowską. Przekształcono także Redutę Większycką. Wzniesiono skazamatowaną piekarnię i trzy kazamaty, z których zachowała się tylko jedna.

Na przełomie XVIII i XIX wieku przystąpiono do największej przebudowy twierdzy.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Poszerzono raweliny i połączono je z rdzeniem twierdzy, przez co uzyskała ona narys gwiazdy dziewięcioramiennej. Wzniesiono w tym czasie kolejne liczne kazamaty oraz hangardy (nowy, zmodyfikowany typ kazamat). Na przedpolu powstał fort im. Fryderyka Wilhelma, kolistą wieżą artyleryjską, będącą modyfikacją rozwiązania francuskiego inżyniera Marca René de Montalembert. W latach 1805-1806 wzniesiono jedynie mury zewnętrzne. Ostatecznie prace nad fortem ukończono dopiero w 1829 roku.

W 1873 roku Koźle straciło status twierdzy. Rozpoczęła się wówczas likwidacja lub adaptacja zabudowań fortecznych dla celów cywilnych.



Zdjęcie satelitarne współczesnego Koźła



Plan twierdzy Koźle z 1851 r.

Koźle jest rzadkim przykładem twierdzy kleszczowej powstałej w epoce dominacji fortyfikacji bastionowej. Mimo znacznych przekształceń zachowała ona swój oryginalny narys. O jej wyjątkowości na tle innych twierdz śląskich decyduje także wyjątkowo duża liczba kazamat.

Do dnia dzisiejszego zachowała się prawie w całości zewnętrzna fosa, obwód wału głównego, fragmenty fosy głównej, trzy śluzy, Reduta Kłodnicka (w bardzo dobrym stanie), fragmenty Reduty Orlej, cztery prochownie, dwie wartownie, koszary, fort im. Fryderyka Wilhelma (spalony częściowo w 1945 roku) oraz część zabudowań reduty na przyczółku mostowym.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Całość zachowanych fortyfikacji, została objęta ochroną konserwatorską, poprzez zbiorczy wpis do rejestru zabytków jako **zespół fortyfikacji fryderycjańskich** (nr rej. 1617/66 z dn. 20.09.1966). Poszczególne budowle chronione na mocy odrębnego wpisu do rejestru zabytków to:

- **budynek forteczny, Wyspa 3** (nr rej. 828/64 z dn. 21.04.1964)
- **schron forteczny, ul. Skarbowa 4** (nr rej. 825/64 z dn. 20.04.1964)
- **fort im. Fryderyka Wilhelma, ul. Portowa** (nr rej. 827/64 z dn. 21.04.1964)
- **studnia forteczna, Wyspa** (nr rej. 826/64 z dn. 21.04.1964)
- **planty miejskie z fosami** (nr rej. 238/90 z dn. 31.01.1990)
- **dawna prochownia, ul. Garncarska 1** (nr rej. 2356/96 z dn. 23.01.1996)
- **ciąg budynków, pierwotnie koszar, ul. Targowa 13/15, 17/21, 23/27** (nr rej. 2110/85 z dn. 30.04.1985)

Objęte częściową ochroną, poprzez wpisanie do Gminnej Ewidencji Zabytków są:

- **zespół budynków koszarowych, obecnej stadniny koni, Wyspa 1-8**
- **budynki w zespole koszar, ul. Targowa 1-5, 7-11**
- **schron forteczny, ul. M. Konopnickiej 2 a**
- **budynek forteczny, ul. Skarbowa 1**



Wnętrze prochowni przy końcu ul. Skarbowej



Wnętrze Fortu im. Fryderyka Wilhelma

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

Większość obiektów jest w złym stanie technicznym. Wymagają one w pierwszej kolejności zabezpieczenia przed szkodliwymi czynnikami atmosferycznymi i porastaniem samosiewami, a także aktami wandalizmu.

Ponadto wiele zachowanych elementów twierdzy nie zostało dotąd włączonych do rejestru ani ewidencji zabytków.



Pozostałości Reduty Reńskowiejskiej przy ul. Skarbowej

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego miasta są zabytki sakralne. Wszystkie kościoły znajdujące się na terenie Kędzierzyna-Koźla, które podlegają ochronie konserwatorskiej na mocy wpisu do rejestru zabytków, są użytkowane, a ich stan techniczny utrzymywany jest na zadowalającym poziomie. W wielu z nich podjęto w ostatnich latach prace renowacyjne prowadzone pod nadzorem konserwatorskim, pozwalające na jeszcze pełniejsze wyeksponowanie ich walorów historyczno-artystycznych,

Kościół pw. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej (nr rej. 820/64 z dn. 18.04.1964)

Kościół w tym miejscu wzmiankowany był już w 1295 roku, początkowo drewniany. Obecny wybudowany został w 1489 roku, w stylu gotyckim, staraniem starosty Jana Bielika z Kornicy. W 1570 roku, po zniszczeniach okresu reformacji, przebudowany z inicjatywy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Johanna von Oppersdorffa. Rozpoczęto wówczas budowę elewacji zachodniej, która miała być pierwotnie dwuwieżowa. W 1745 roku ponownie poważnie zniszczony w wyniku działań wojennych. Gruntowną przebudowę przeszedł w latach 1897 – 1899, kiedy to nadano mu cechy neogotyckie, zacierając renesansowe elementy elewacji, takie jak dekoracja sgraffitowa. Także renesansowy wystrój wnętrza zmieniono na neogotycki.

Kościół jest trójnawowy, pseudohałowy, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie. W najstarszej części kościoła, w kaplicy NMP, znajduje się obraz Matki Boskiej Kozielskiej z połowy XV wieku, należący do grupy tzw. „Madonn Piekarskich”. Naprzeciw kaplicy znajduje się krypta członków rodziny von Oppersdorff, z bogatą dekoracją renesansową, mieszcząca trzy cynowe trumny z przełomu XVI i XVII wieku.

Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (nr rej. 1200/66 z dn. 14.03.1966)

Kościół barokowy, wzniesiony w latach 1751- 1753 przez Jerzego (Jana?) Heinze. Od północy przylega do niego budynek dawnego klasztoru Franciszkanów. W 1810 roku sekularyzowany, w czasie wojen napoleońskich użytkowany na potrzeby armii (jako arsenał, stajnia, magazyn). Majątek kościelny został sprzedany na aukcji w 1812 roku, a odkupił go od władz niemieckich proboszcz parafii kozielskiej ks. Józef Ferche w 1929 roku. Po przeprowadzeniu gruntownego remontu w 1930 roku został konsekrowany. Uszkodzony podczas działań wojennych w 1945 roku. Po wojnie upaństwowiony. Na początku lat siedemdziesiątych XX wieku stał się własnością parafii.

Elewacja zachodnia kościoła jest trójkondygnacyjna, trójosiowa, z trójkątnym przyczółkiem nad wejściem. Wnętrze salowe, z prezbiterium zamkniętym ścianą prostą i chórem muzycznym. Nawa posiada sklepienie kolebkowe z lunetami. Na sklepieniu znajduje się polichromia wykonana w 1767 roku przez Józefa Beyera (Baworskiego) z Opawy, przedstawiająca Esterę przed królem Aswerusem.

W 2009 roku zrekonstruowano, w oparciu o zdjęcia archiwalne, iluzjonistyczną polichromię na ścianie ołtarzowej oraz pomalowano wnętrze kościoła. Odnowiono także drewniane barokowe tabernakulum z pierwszej połowy XVIII wieku oraz poddano konserwacji barokowe obrazy, wchodzące w skład wyposażenia kościoła (numer rej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

KsB.t.III/IV-634/1-10/75 z dn. 25.09.1975r.). 14 sierpnia 2010 roku nastąpiło ponowne poświęcenie ołtarza. W 2010 roku przystąpiono do remontu elewacji zewnętrznych. Skuto tynk elewacji i przemurowano spękany odcinek. W 2011 roku oczyszczono mury fundamentowe i ściany piwnic oraz wykonano ich izolację. Wykonano także tynki elewacji frontowej, z odtworzeniem gzymsów, lizen, opasek i portalu wejściowego. W następnym roku wykonano tynki elewacji południowej kościoła. Zakończenie prac, w tym malowanie elewacji, planowane jest na połowę 2013 roku.



Kościół pw. Wniebowzięcia NMP - polichromia ołtarzowa

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Kościół pw. św. Mikołaja (nr rej. 09/2002 z dn. 25.06.2002)

Kościół neogotycki, wzniesiony w latach 1901 – 1902, dzięki staraniom ks. Maksymiliana Wontropki, według projektu architekta Ludwika Schneidera z Opola. Prace murarskie prowadził mistrz budowlany Karol Bless z Kędzierzyna. Konsekrowany 19 października 1902 roku przez księdza kardynała Geoga Koppa. Kościół ma formę trójnawowej hali z krótkim transeptem i trójbocznie zamkniętym prezbiterium. W transepcie znajdują się witraże z wizerunkami św. Jerzego i św. Mikołaja. We wnętrzu pierwotny drewniany ołtarz neogotycki został zastąpiony w 1938 roku nowym, wykonanym z drewna i metalu, z figurą św. Mikołaja i płaskorzeźbami przedstawiającymi głowy 12 apostołów oraz czterema płaskorzeźbionymi scenami z życia Chrystusa, pierwotnie umieszczonymi na skrzydłach bocznych, obecnie zamontowanymi po bokach figury patrona kościoła. Po II wojnie światowej dokonano dalszego uproszczenia wnętrza, usuwając elementy neogotyckie, takie jak ambona i ołtarze boczne w transepcie, umieszczając w miejsce tych ostatnich mozaiki z przedstawieniami Marii z Dzieciątkiem oraz św. Józefa z młodym Chrystusem przy pracy.

W 2012 roku przeprowadzono malowanie wnętrza kościoła.

Kościół ewangelicko-augsburski (nr rej. 04/2001 z dn. 30.08.2001)

Kościół neogotycki, wzniesiony w latach 1902 – 1903. Murowany z cegły, z cokołem z łamanego kamienia wapiennego. Jednonawowy, o korpusie trójprzęsłowym, krytym dachem dwuspadowym. Prezbiterium jednoprzęsłowe, zamknięte prostokątnie, kryte dachem trójspadowym. Na osi głównej do korpusu przylega wieża na planie kwadratu.

Początkowo kościół funkcjonował jako kościół filialny parafii w Koźlu. W 1934 roku otrzymał status samodzielnej parafii, z własnym pastorem i zarządem zboru. Po II wojnie światowej został włączony do parafii zabrzańskiej i tak jest do dzisiaj. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku wyremontowany.

W ostatnich latach prowadzone były prace konserwatorskie we wnętrzu, polegające na renowacji elementów drewnianych, m.in. ołtarza, ławek, ambony, sufitów, ościeżnic, balustrady i podłogi empory oraz mebli w zakrystii.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Jest stale użytkowany, zarówno w celach kultu przez zbór ewangelicki (udostępniany także regularnie wiernym prawosławnym), jak i jako miejsce wydarzeń kulturalnych, głównie koncertów.

Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej (nr rej. 630/59 z dn. 13.11.1959)

Pierwszy kościół w tym miejscu istniał już na początku XIV wieku. Przebudowano go w XV wieku. Drewniana, bezwieżowa budowla z tego okresu zachowała się aż do rozbiórki w drugiej połowie XIX wieku. Sąsiadująca z nią drewniana dzwonnica runęła w 1777 roku. W latach 1604 - 1627 kościół funkcjonował jako zbór ewangelicki. Obecny kościół neogotycki, wzniesiony został w latach 1864 - 1869, dzięki staraniom ówczesnego proboszcza Amanda Droni. Budowniczym był Fryderyk Schmidt. Kościół ma formę bazyliki z transeptem, o prezbiterium zamkniętym pięciobocznie, flankowanym dwiema ośmiobocznymi wieżami. Ostrołukowe okna, wypełnione są witrażami. Portal główny wykonany z piaskowca, ostrołukowy. W narożach nadproża znajdują się herby rodu Hohenlohe i Prus. Wnętrze posiada bogatą dekorację neogotycką w postaci snycerki i polichromii. W 2011 roku ukończono prace związane z przywróceniem polichromii oryginalnej kolorystyki.



*Wnętrze kościoła pw. św. Katarzyny
Aleksandryjskiej*



*Kościół pw. św. Katarzyny
Aleksandryjskiej - portal główny*

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Kościół pw. Matki Bożej Bolesnej (nr rej. 22/2003 z dn. 03.06.2003)

Kościół wzniesiony został w stylu eklektycznym w 1928 roku, według projektu architekta z Katowic Mayersa. Kierownictwo budowy objął budowniczy Herden. Kościół o konstrukcji żelbetowej z okładziną ceglana wewnątrz, wzniesiony na planie prostokąta, bazylikowy, trójnawowy. Prezbiterium pięcioboczne. Na osi głównej, wpisana w elewację frontową masywna wieża na rzucie prostokąta. Oryginały dzwony zdjęte podczas II wojny światowej.

Najważniejszym zabytkiem na terenie Sławięcic jest zachowany fragmentarycznie **zespół pałacowo-parkowy**.

Pierwsze zabudowania warowne w tym miejscu istniały prawdopodobnie już w XIII wieku, a po raz pierwszy wzmiankowane były w 1327 roku, jako własność piastowskich książąt śląskich. W 1604 roku dobra sławięcickie zostały sprzedane przez Rudolfa II Johannowi Bohuslawowi von Zwole. Od 1678 roku stanowiły własność rodziny Henklów, następnie książąt Hohenlohe-Ingelfingen, Jakuba Henryka Flemminga, Adolfa Magnusa von Hoyma i jego spadkobierców, a w 1782 roku powróciły w ręce rodziny Hohenlohe-Ingelfingen, później Hohenlohe-Oehringen. Zamek piastowski przetrwał w swej zasadniczej formie do początku XIX wieku. Wzniesiony na planie zbliżonym do kwadratu, o czterech okrągłych wieżach, otoczony był fosą z mostem zwodzonym. Spłonął w 1827 roku i został odbudowany jako założenie pałacowe w 1836 roku, prawdopodobnie przy częściowym wykorzystaniu średniowiecznych fundamentów. Na przełomie XIX i XX wieku przebudowano go i powiększono. Gmach z końca XIX wieku wzniesiony był na rzucie trzech prostokątów. Trójkondygnacyjna część środkowa, przekryta dachem mansardowym, połączona była z dwukondygnacyjnymi skrzydłami bocznymi za pomocą jednotraktowych galerii. W elewacji frontowej znajdował się płaski ryzalit zwieńczony trójkątnym przyczółkiem, na osi elewacji ogrodowej portyk, dźwigający na filarach i kolumnach głęboki taras. Elewacje boczne były trójosiowe, z półkolistymi portykami wspartymi na kanelowanych kolumnach.

Po drugiej wojnie światowej pałac popadł w ruinę, a w latach siedemdziesiątych XX

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

wieku został rozebrany. Pozostawiono jeden z portyków elewacji bocznej pałacu, objęty obecnie ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków pod nr 25/57 z dn. 20.12.1957.

Trójosiowy **portyk** przy fragmencie boniowanej ściany o prostokątnym otworze drzwiowym na osi oraz dwóch prostokątnych otworach okiennych, wznosi się na wysokim boniowanym cokole, z półkolistymi schodami. Występujące półkoliście belkowanie, wsparte jest na czterech kanelowanych korynckich kolumnach, dwóch filarach i dwóch pilastrach (trzon prawego pilastra zastąpiono metalowym słupkiem). Na rogach korynckich kapiteli znajdują się głowy lwów podtrzymujących w pyskach festony kwiatowe.

Stan techniczny obiektu jest dostateczny. W kilku miejscach belkowania występują niewielkie ubytki tynku. Większość kapiteli jest uszkodzona. Efekt wizualny znacznie pogarsza pseudograffiti.



Jeden z kapiteli portyku

Założenie pałacowe znajdowało się na terenie rozległego parku w stylu angielskim, objętego ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków pod nr 832/64 z dn. 21.04.1964. Od strony północnej pałacu znajdował się staw. Dalej na północ od pałacu założono ogród francusko-holenderski, wraz z ogródkiem warzywnym, otoczone murem.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

W parku, zgodnie z zasadami malowniczości, nowej kategorii estetycznej wprowadzonej na przełomie XVIII i XIX wieku, znalazły się różnego rodzaju pawilony. Jeden z elementów parku stanowiła do II wojny światowej **chatka syberyjska** (nr rej. 2054/80 z dn. 10.09.1980), ustawiona około 1800 roku. Drewniana, o konstrukcji zrębowej, dwukondygnacyjna, nakryta jest dachem namiotowym. Piętro obiega galeryjka, na którą z parteru prowadzi drabina. Przeniesiona na teren przy plebanii, znajduje się obecnie w bardzo złym stanie technicznym. Od wielu lat czynione są przez parafię bezskuteczne starania o przekazanie obiektu do Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu-Bierkowicach. Z uwagi na brak sakralnego charakteru lub funkcji związanej ze sprawowaniem kultu religijnego, niemożliwe jest uzyskanie finansowania prac konserwatorskich ze środków kościelnych. Obecnie podjęto doraźne prace mające na celu zabezpieczenie dachu pawilonu przed czynnikami zewnętrznymi w okresie zimowym.



Chatka syberyjska (stan w październiku 2012 r.)

Na terenie ogrodu powstał pawilon, tzw. **belweder** (nr rej. 1950/71 z dn. 07.11.1971), prawdopodobnie już w pierwszej połowie XVIII wieku, z inicjatywy hrabiego von Hoyma. Wzniesiony na planie kwadratu, trójkondygnacyjny, o czterech cylindrycznych wieżach w narożach. Cześć środkowa przykryta jest kopułą cebulastą, zaś wieże kopułami dzwonowatymi. Przyziemie sklepione krzyżowo, o czterech arkadach rozpiętych między

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

wieżami. W wieżach trzy ślepe wejścia i jedno do klatki schodowej prowadzącej do pomieszczeń na piętrach. Wobec braku należytej pielęgnacji, postępują zniszczenia, zwłaszcza elewacji – zawilgocenie i ubytki tynku oraz miejscami cegieł, np. w obramieniach wejściowych.



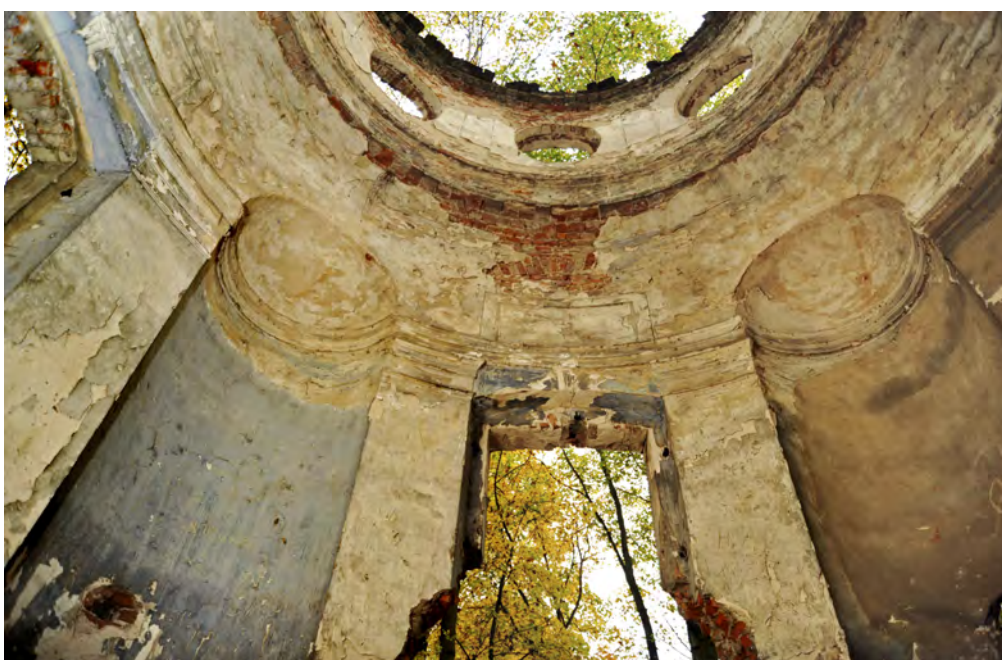
Belweder



W parku zachowało się w stanie ruiny klasycystyczne **mauzoleum** z końca XVIII wieku (nr rej. 832/64 z dn. 21.04.1964.). Wzniesione na rzucie kwadratu o wklęsłych bokach, ze ściętymi, wklęsłymi narożami, w których pierwotnie znajdowały się niezachowane obecnie jońskie kolumny. Pierwotnie przykryte niezachowaną dziś kopułą na bębnie o ośmiu kolistych oknach. Wnętrze na planie koła mieściło pierwotnie kryptę i kaplicę. W ścianach znajdują się cztery nisze oraz cztery płytkie wnęki zamknięte łukiem odcinkowym. W jednej z wnęk mieścił się prostokątnie zamknięty otwór drzwiowy, w dwóch przeciwległych prawdopodobnie otwory okienne, ewentualnie ślepe okna

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

(blendy). W ścianie ołtarzowej ślepe okno. Pomędzy wnękami i niszami pojedyncze pilastry wspierające belkowanie. Podłoga oraz krypta całkowicie zniszczone. Obiekt znajduje się w bardzo złym stanie technicznym. Przeparte zostały wszystkie ściany, co spowodowało zniszczenie dolnych części otworów. Poważnie uszkodzone są także dolne części dwóch narożników. Ponadto bęben kopuły w 1/3 uległ destrukcji, wewnętrzne i zewnętrzne detale architektoniczne, m.in. obramienia okienne, ulegają zatarciu z powodu ubytków tynku i cegieł. Ponadto górne partie budynku porastają samosiejki.



Wnętrze mauzoleum



Mauzoleum

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodził także tzw. **dom ogrodnika** (nr rej. 2055/80 z dn. 11.09.1980), wzniesiony ok. 1830 roku, w pobliżu ogrodu francusko-holenderskiego (zamienionego później na ogród warzywny). Obecnie dom jest w stanie ruiny, pozbawiony pokrycia dachowego, ścian działowych i części ścian zewnętrznych. Kwalifikuje się do wykreślenia z rejestru zabytków. Decyzja o skreśleniu należy do kompetencji Generalnego Konserwatora Zabytków, działającego w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.



Dom ogrodnika (stan w październiku 2012 r.)

Ważnym kompleksem architektonicznym Sławięcic jest **zespół zabudowań szpitala im. Roberta Kocha**, pierwotnie im. Augusta (nr rej. 76/2008 z dn. 17.11.2008), przy **ul. Orkana 14**. Ufundowany został przez księcia Hugona Hohenlohe-Oeringen i księżniczkę Paulinę Hohenlohe-Oeringen, dedykowany księciu Fryderykowi Augustowi, ojcu Hugona. Budowę rozpoczęto na początku lat osiemdziesiątych XIX wieku, a pierwsze budynki oddano do użytku w 1884 roku. W skład budynków powstałych w pierwszej fazie budowy wchodziły budynek A i B wraz z łącznikami oraz południowa część budynku C. Po

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

1897 roku dobudowano do budynku C część północną. Teren otoczono ceglanym murem i założono park. Wzniesiono także dwie drewniane leżakownie, umożliwiające pacjentom zażywanie świeżego powietrza, gdyż od początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy to pozyskano do współpracy prof. Roberta Kocha, pracującego m.in. nad odkryciem szczepionki przeciwgruźliczej, szpital funkcjonował również jako sanatorium. Około 1925 roku w północno-zachodniej części parceli wybudowano pawilon D.

Zespół szpitalny nie ucierpiał w wyniku działań II wojny światowej. Po 1945 roku założono w nim ośrodek dla osieroconych podczas wojny dzieci, w znacznej mierze zagrożonych gruźlicą. Sierociniec funkcjonował do 1951 roku. W latach 1951-2001 obiekt pełnił na powrót funkcję szpitala przeciwgruźliczego. Po 2001 roku nieużytkowany, ulegał stopniowej degradacji. W 2009 roku nowy właściciel przystąpił do rewaloryzacji zespołu.

Wszystkie budynki prezentują jednorodny styl. Elewacje są ceglane, obramienia okienne tynkowane, zamknięte łukiem odcinkowym. Pawilon C, o największej powierzchni, trójkondygnacyjny, pełnił funkcję budynku szpitalnego. Położony w głębi parceli, połączony jest parterowym łącznikiem z dwukondygnacyjnym budynkiem administracyjno-pomocniczym (pawilon B), ten zaś, łączy się za pomocą kolejnego łącznika z dwukondygnacyjnym budynkiem mieszkalno-biurowym (pawilon A). Budynki te tworzą zespół na planie litery „L”. Od północnego-zachodu sąsiaduje z nimi pawilon D, wzniesiony na planie litery „L”, o dwóch niskich kondygnacjach, pełniący pierwotnie funkcję budynku mieszkalno-warsztatowego, laboratorium i prosektorium.

Obecnie trwają prace rewaloryzacyjne, mające na celu przystosowanie obiektu do funkcji hotelowej. Ukończono remont pawilonu D, który przekształcono na lokal gastronomiczny. Odnowiono część muru ogrodzeniowego, uzupełniając zniszczone elementy kute według zachowanych części oryginalnych.

Leżakownie, będące do niedawna w stanie ruiny, zostały zrekonstruowane z wielką dbałością o odwzorowanie brakujących elementów dekoracji rzeźbiarskiej. Uporządkowano tereny zielone.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016



Leżakownia - połączenie zrekonstruowanej snycerki z elementami oryginalnymi

Na terenie Kędzierzyna, spośród zabudowy miejskiej, powstającej od końca XIX wieku, do godnych uwagi należą dwie kamienice, objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków:

- **kamienica, ul. Grunwaldzka 5** (nr rej. 2369/97 z dn. 17.02.1997) wniesiona około 1904 roku, narożna, wolnostojąca, o prostej, eklektycznej dekoracji architektonicznej;
 - **kamienica, ul. J. Matejki 10-12** (nr rej. 2351/95 z dn. 22.09.1995), wniesiona w latach 1900-1910, wolnostojąca. Elewacje frontowe ceglane o tynkowanej neomanierystycznej dekoracji architektonicznej. W większości zachowana stolarka okienna i drzwiowa
- Zabudowa czynszowa rozwinęła się głównie wzdłuż ulic Grunwaldzkiej i Głowackiego. Poszczególne budynki objęte są wpisem do ewidencji zabytków.

Ważnym zabytkiem techniki jest **Kanał Kłodnicki** (nr rej. 2194/89 z dn. 30.06.1989). Pierwsze prace przy budowie Kanału rozpoczęto w 1790 roku, według projektu budowniczych Geschkego i Roenisha. Z powodu problemów technicznych – nie sprawdziły się m.in. drewniane śluzy – prace przerwano i kontynuowano dopiero około

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

1815 roku. Zastąpiono wówczas drewniane śluzy murowanymi. Pierwszy odcinek, od Sławięcic do Odry otwarto w 1817 roku. W 1822 roku otwarta została cała trasa od Koźła do Gliwic. W latach 1832-34 wybudowano przy ujściu Kanału do Odry „Wrota Powodziowe”. W latach 1877-79 oraz 1909-12 przeprowadzono remonty wszystkich śluz. W 1937 roku Kanał został unieruchomiony, a w części jego łożyska zbudowano Kanał Gliwicki.

Kanał Kłodnicki zachowany jest obecnie na pięciu odcinkach:

- odcinek od rzeki Odry do skrzyżowania z rzeką Kłodnicą, o długości około 4 km. Znajduje się na nim śluza bezkomorowa „Wrota Powodziowe” i śluzy komorowe nr 1 i 2;
- odcinek od skrzyżowania z rzeką Kłodnicą do skrzyżowania z trasą Kanału Gliwickiego koło Nowej Wsi, o długości około 2,5 km, ze śluzą komorową nr 3. Pozbawiony całkowicie przepływu;
- odcinek od skrzyżowania z Kanałem Gliwickim koło Nowej Wsi do przecięcia z trasą Kanału Gliwickiego pomiędzy Blachownią a Sławięcicami, o długości około 4,5 km. Znajdują się na nim śluzy komorowe nr 5 i 6. Pozbawiony przepływu;
- odcinek między Sławięcicami a Ujazdem, o długości ok. 800 m, przecięty groblą drogi Ujazd - Niezdrowice, pozbawiony przepływu.
- odcinek między Pławniowicami a Taciszowem, o długości ok. 3 km, ze śluzą komorową nr 16. Pozbawiony przepływu, miejscami całkowicie zasypany.

Łącznie więc, z liczącej 48,5 km trasy Kanału, na którym znajdowało się osiemnaście śluz komorowych i jedna bezkomorowa, zachowało się około 12 km przekopu wraz z sześcioma śluzami komorowymi i jedną bezkomorową, w większości w obrębie gminy Kędzierzyn-Koźle.

Śluzy nieczynne, pozbawione konserwacji, niszczeją.

Spośród obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych własnością Gminy Kędzierzyn-Koźle są:

- krematorium (nr rej. 2059/80 z dn. 31.12.1980),
- cmentarz wojenny Armii Radzieckiej, ul. Jana Pawła II, (nr rej. 147/86 z dn. 21.11.1986),

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- fragment miejskich murów obronnych z basztą, ul. I. Kraszewskiego 5 (nr rej. 702/64 z dn. 16.01.1964),
- budynek zamkowy, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 829/64 z dn. 21.04.1964),
- lamus starego zamku, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 830/64 z dn. 21.04.1964),
- przedzamcze, ul. Pamięci Sybiraków 11 (nr rej. 831/64 z dn. 21.04.1964),
- fragment murów obronnych, ul. I. Kraszewskiego (nr rej. 941/64 z dn. 18.08.1964),
- schron forteczny, ul. Skarbowa 4 (nr rej. 825/64 z dn. 20.04.1964),
- założenie parkowe wraz z ruiną mauzoleum w Sławięcicach (nr rej. 832/64 z dn. 21.04.1964),
- ruiny pałacu w Sławieciach (nr rej.25/57 z dn. 20.12.1957),
- budynek Urzędu Miasta, ul. Piramowicza 32 (nr rej. 23/2003 z dn. 25.08.2003),
- budynek Miejskiego Ośrodka Kultury (dawne kasyno wojskowe), ul. Skarbowa 10 (nr rej. 45/2006 z dn. 23.03.2006),
- zespół obiektów na terenie Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji- wieża ciśnień, budynek pompowni, budynek biurowy, ul. Filtrowa 14 (nr rej. 2073/82 z dn. 26.02.1982),
- kapliczka pańszczyźniana przy ul. Wyspiańskiego (nr rej. 167/2011 z dn. 12.09.2011).

Duża część powyższych obiektów (które zostały dokładniej opisane we wcześniejszej części rozdziału) jest w złym stanie technicznym.

W ostatnich latach przeprowadzono remont siedziby Urzędu Miasta, przywracając jej pierwotny wygląd. Odnowiono także i częściowo zmodernizowano, w uzgodnieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, budynek dawnego kasyna wojskowego.

Oprócz wcześniej wymienionych, w niezadawalającym stanie technicznym znajduje się także wiele zabytków techniki. Dotyczy to zarówno obiektów wpisanych do rejestru, jak i figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków. Dewastacji ulegają niemal wszystkie **wieże ciśnień** (z wyjątkiem wieży przy ul. Filtrowej 14, utrzymanej w dobrym stanie, która otrzymała nowe pokrycie dachowe pod koniec br.)

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

Ponadto w bardzo złym stanie jest **cmentarz przy ul. Raclawickiej**, niewpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. W drugiej połowie XIX wieku powstały tu dwa cmentarze, katolicki i ewangelicki, połączone w jedną nekropolię w 1917 roku. Na cmentarzu znajdują się dwie kaplice, z przełomu XIX i XX wieku, również nieobjęte ochroną konserwatorską. Ulegają one postępującej dewastacji – zawilgocenie i spękanie ścian. Dotyczy to szczególnie kaplicy o formach nawiązujących do rundbogenstilu, kaplica o formach klasycystycznych znajduje się w nieco lepszym stanie. Dostęp osób postronnych do wnętrza kaplic jest obecnie zabezpieczony, natomiast teren cmentarza jest otwarty. Większa część nagrobków pochodzi sprzed II wojny światowej. Największym zagrożeniem dla obiektu, oprócz czynników atmosferycznych destrukcyjnych zwłaszcza dla kaplic, są akty wandalizmu. Ostatnio do poważnych zniszczeń na terenie cmentarza doszło w październiku 2010 roku, kiedy młodociani wandalizowali prawie 30 nagrobków.



Kaplice cmentarne i ich zdewastowane wnętrza



**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

6.2.1. Wykaz zabytków nieruchomym wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego

L.p.	Miejscowość	Obiekt i adres obecny	Adres dawny (z decyzji o wpisie do rejestru)	Data powstania	Nr decyzji o wpisie do rejestru
1.	Kędzierzyn-Koźle	stare miasto	miasto w ramach założeń średniowiecznych		160/57 z 16.09.1957
2.	Kędzierzyn-Koźle	kościół parafialny pw. św. Zygmunta		XV-XIX	820/64 z 18.04.1964
3.	Kędzierzyn-Koźle	zespół klasztorny franciszkanów: kościół pw. Wniebowzięcia NMP,	zespół klasztorny franciszkanów: kościół filialny	XVIII-XIX	1200/66 z 14.03.1966
4.	Kędzierzyn-Koźle	zespół klasztorny franciszkanów: dawny klasztor, ul. Czerwińskiego 3		XVIII-XIX	1200/66 z 14.03.1966
5.	Kędzierzyn-Koźle	kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, ul. Judyma 1		1901-1902	09/2002 z 25.06.2002
6.	Kędzierzyn-Koźle	kościół ewangelicko-augsburski, ul. Głowackiego 17		1902-1903	04/2001 z 30.08.2001
7.	Kędzierzyn-Koźle	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. MB Bolesnej, ul. Kłodnicka 2		1928	22/2003 z 03.06.2003
8.	Kędzierzyn-Koźle Sławięcice	kościół p.w. św. Katarzyny			630/59 z 13.11.1959
9.	Kędzierzyn-Koźle Kuźniczka	kapliczka św. Antoniego			54/2007 z 29.08.2007
10.	Kędzierzyn-Koźle	mogila zbiorowa Nieznanych Żołnierzy I Armii WP poległych w 1945r., na cmentarzu przy ul. Cmentarnej		1945	151/87 z 2.06.1987
11.	Kędzierzyn-Koźle	mogila zbiorowa uczestników Kampanii Wrześniowej 1939r. na cmentarzu rzym.-kat., ul. Cmentarna		1939	152/87 z 02.06.1987
12.	Kędzierzyn-Koźle -Sławięcice	mogila zbiorowa powstańców śląskich			169/88 z 23.02.1988

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

13.	Kędzierzyn-Koźle	cmentarz wojenny Armii Radzieckiej przy ul. Jana Pawła II			147/86 z 21.11.1986
14.	Kędzierzyn-Koźle -Sławięcice	krematorium			2059/80 z 31.12.1980
15.	Kędzierzyn-Koźle	lamus starego zamku		XVI-XIX	830/64 z 21.04.1964
16.	Kędzierzyn-Koźle	budynek zamkowy, ul. Kraszewskiego		XIV	829/64 z 21.04.1964
17.	Kędzierzyn-Koźle	fragment murów obronnych, ul. Kraszewskiego			941/64 z 18.08.1964
18.	Kędzierzyn-Koźle	zachowany fragment miejskich murów obronnych z basztą			702/64 z 16.01.1964
19.	Kędzierzyn-Koźle	przedzamcze, ob. szpital, ul. Pamięci Sybiraków 11	zespół dawnego szpitala (przedzamcze)	XVI-XIX	831/64 z 21.04.1964
20.	Kędzierzyn-Koźle Sławięcice	pawilon ogrodowy tzw. belweder		1802	1950/71 z 2.11.1971
21.	Kędzierzyn-Koźle Sławięcice	tzw. dom ogrodnika w dawnym zespole pałacowym		1830	2055/80 z 11.09.1980
22.	Kędzierzyn-Koźle	budynek forteczny		XVIII /XIX	828/64 z 21.04.1964
23.	Kędzierzyn-Koźle	fort, tzw. Rondel, ul. Portowa		XVIII	827/64 z 21.04.1964
24.	Kędzierzyn-Koźle	schron forteczny, ul. Skarbowa		XVIII /XIX	825/64 z 20.04.1964
25.	Kędzierzyn-Koźle	studnia forteczna		XIX	826/64 z 21.04.1964
26.	Kędzierzyn-Koźle	zespół fortyfikacji fryderycjańskich		XVIII	1617/66 z 20.09.1966
27.	Kędzierzyn-Koźle	planty miejskie			238/90 z 31.01.1990
28.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	park wraz z ruiną mauzoleum			832/64 z 21.04.1964

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

29.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	ruina pałacu			25/57 z 20.12.1957
30.	Kędzierzyn-Koźle	park			61/X/57 z 10.10.1957
31.	Kędzierzyn-Koźle – Kłodnica	chata drewniana, ul. S. Wyspiańskiego		XIX	963/65 z 27.01.1965
32.	Kędzierzyn-Koźle	budynek mieszkalny, ul. B. Chrobrego 20		1 ćw. XX	2305/92 z 12.08.1992
33.	Kędzierzyn-Koźle	zespół obiektów na terenie Woj. Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, ul. Filtrowa 14: wieża ciśnień,		1900- 1902	2073/82 z 26.02.1982
34.	Kędzierzyn-Koźle	zespół obiektów na terenie Woj. Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, ul. Filtrowa 14: budynek pompowni		1900- 1902	2073/82 z 26.02.1982
35.	Kędzierzyn-Koźle	zespół obiektów na terenie Woj. Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, ul. Filtrowa 14: budynek biurowy		1900- 1902	2073/82 z 26.02.1982
36.	Kędzierzyn-Koźle	magazyn, d. prochownia, ul. Garncarska 1		XVIII /XIX	2356/96 z 23.01.1996
37.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny, ul. Grunwaldzka 5		Pocz. XX	2369/97 z 17.02.1997
38.	Kędzierzyn-Koźle	dom, ul. Łukaszewicza 9		1908	2293/91 z 04.12.1991
39.	Kędzierzyn-Koźle	budynek mieszkalno-usługowy, ul. Matejki 10-12		1900- 1910	2351/95 z 22.09.1995
40.	Kędzierzyn-Koźle Sławięcice	zespół szpitala im. Roberta Kocho, ul. Orkana 14			76/2008 z 17.11.2008
41.	Kędzierzyn-Koźle	budynek usługowo-biurowy, ul. Pamięci Sybiraków 2		k. XVIII, 1920	2343/94 z 21.12.1994

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

42.	Kędzierzyn-Koźle	dom, ob. budynek biurowy, ul. Pamięci Sybiraków 4		XVIII -XX	2344/94 z 21.12.1994
43.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny (kamienica), ul. Piastowska 3		k. XIX	2365/97 z 17.03.1997
44.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny (kamienica), ul. Piastowska 5		k. XIX	2366/97 z 24.03.1997
45.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny (kamienica), ul. Piastowska 7		k. XIX	2367/97 z 24.03.1997
46.	Kędzierzyn-Koźle	budynek mieszkalny, ul. Piastowska 17		1908	2355/96 z 23.01.1996
47.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny, ul. Piastowska 33		XIX/ XX	2368/97 z 17.02.1997
48.	Kędzierzyn-Koźle	budynek ul. Piramowicza 17		XIX/ XX	2307/92 z 06.11.1992
49.	Kędzierzyn-Koźle	budynek administracyjny, dawny Landratsamt, ob. Urzędu Miasta ul. Piramowicza 32		1909- 1910	23/2003 z 25.08.2003
50.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	budynek mieszkalno-przemysłowy, d. elektrownia dworska, ul. Puszkina 1		1 poł. XIX	2357/96 z 20.02.1996
51.	Kędzierzyn-Koźle	budynek aresztu wraz z wartownią i otaczającym murem, ul. Raclawicka 10		IV ćw. XIX	2380/98 z 18.05.1998
52.	Kędzierzyn-Koźle	dom Rynek 1		1798	1612/66 z 20.09.1966
53.	Kędzierzyn-Koźle	dom Rynek 2		ok. 1800	1997/73 z 30.01.1973
54.	Kędzierzyn-Koźle	dom ob. usługowo – biurowy, Rynek 4		XVIII -XX	2342/94 z 21.12.1994

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

55.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	budynek mieszkalny w d. zespole folwarcznym, ul. Sadowa 95		1830, 1920	2070/81 z 01.09.1981
56.	Kędzierzyn-Koźle	kasyno wojskowe, ob. MOK, ul. Skarbowa 10		1930	45/2006 z 23.03.2006
57.	Kędzierzyn-Koźle	budynek mieszkalno – usługowy, ul. Skłodowskiej 7			2350/95 z 10.05.1995
58.	Kędzierzyn-Koźle	dwór z terenami zielonymi, ul. Sławięcicka 3		1930	2352/95 z 02.10.1995
59.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	budynek plebanii przy kościele p.w. św. Katarzyny, ul. Staszica 1		1852, 1945, 1952	2052/80 z 10.09.1995
60.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	altana w ogrodzie przy plebanii ul. Staszica 1		1800	2054/80 z 10.09.1980
61.	Kędzierzyn-Koźle - Sławięcice	budynek gospodarczy przy plebanii, ul. Staszica 1		XIX	2053/80 z 10.09.1980
62.	Kędzierzyn-Koźle	ciąg budynków pierwotnie koszar, ul. Targowa 13/15, 17/21, 23/27		1776- 1778, XIX, XX	2110/85 z 30.04.1985
63.	Kędzierzyn-Koźle	wieża ciśnień PKP (na stacji Koźle Port)		1905	2308/92 z 22.04.1992
64.	Kędzierzyn-Koźle	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 1, ul. Towarowa		1914	2303/92 z 08.07.1992
65.	Kędzierzyn-Koźle	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 2, ul. Towarowa		1914	2304/92 z 13.06.1992
66.	Kędzierzyn-Koźle	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 3, ul. Towarowa		1908	2309/92 z 11.12.1992
67.	Kędzierzyn-Koźle	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 4, ul. Towarowa		1912	2310/92 z 11.12.1992
68.	Kędzierzyn-Koźle	budynek mieszkalny, ul. S.Żeromskiego 9		k. XIX	2354/96 z 23.01.1996

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

69.	Kędzierzyn-Koźle	fragmenty kanału żeglugowego „Kanał Kłodnicki” ze słuzami (6 słuz)			2194/89 z 30.06.1989
70.	Kędzierzyn-Koźle - Kłodnica	Kapliczka – dzwonnica tzw. Pańszczyźniana przy ul. Stanisława Wyspiańskiego		1814	167/2011 z 12.09.2011
71.	Kędzierzyn-Koźle	dom mieszkalny (kamienica), ul. M. Skłodowskiej- Curie 5		1897	195/2012 z 02.10.2012

6.3. Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru
1.	Kędzierzyn-Koźle	Prospekt organowy wraz z instrumentami z kościoła parafialnego pw. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej	Ks.B.t.II-114/07 z 17.12.2007
3.	Kędzierzyn-Koźle	Moneta bizantyjska (ul. Piastowska 19, Anna Windthorst), obecny właściciel nieznan	Ks.B.t.I-301/63
4.	Kędzierzyn-Koźle	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej	Ks.B.t.III-633/1-12/75 z 25.09.1975
5.	Kędzierzyn-Koźle	Wyposażenie kościoła filialnego pw. Wniebowzięcia NMP	Ks.B.t.III/IV-634/1-10/75 25.09.1975
6.	Kędzierzyn-Koźle	Wyposażenie kapliczki przydrożnej przy skrzyżowaniu dróg do Kędzierzyna i Koźła (obecnie zaginione)	Ks.B.t.IV-675/1-5/77 z 10.03.1977
7.	Kędzierzyn-Koźle	Parowóz Ty45-06 (typ 1Eh2, nr fabryczny 1584), wraz z tendrem, przechowywany na terenie byłej lokomotywowni PKP w Kędzierzynie-Koźlu	Ks.B.t.III-195/10
8.	Kędzierzyn -Koźle	Malowidło ścienne „Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny” w kościele pw. Wniebowzięcia NMP	Ks.B.t.II-159/09 z 04 06.2009.

Najważniejsze zespoły zabytków ruchomych na terenie Gminy znajdują się w kościołach w Koźlu (wpisane do rejestru) oraz w kościele w Sławięcicach (wpisane do

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

ewidencji). Wyposażenie kapliczki pańszczyźnianej mieszczącej się na skrzyżowaniu dróg do Kędzierzyna i Koźła (w Kłodnicy) uznane jest obecnie za zaginione, co zostało zgłoszone przez Gminę Opolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

Ze względu na zapewnienie zabytkom ruchomym ochrony przed kradzieżą, zamieszczenie szczegółowego opisu nie jest wskazane w przypadku obiektów nie będących częścią ekspozycji muzealnej, a co za tym idzie nie objętych kompleksowym zabezpieczeniem.

6.4. Wykaz zabytków ruchomych figurujących w ewidencji zabytków województwa opolskiego

L.p.	Miejscowość	Obiekt
1.	Kędzierzyn-Koźle (Dąbrowa)	Rzeźba św. Jana Nepomucena w kapliczce przydrożnej
2.	Kędzierzyn-Koźle (Sławięcice)	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej: <ul style="list-style-type: none">- Ołtarz główny- Ołtarz boczny pw. Pana Jezusa Gorejącego Serca- Ołtarz boczny pw. św. Józefa- Ołtarz boczny pw. Ukrzyżowania- Ołtarz boczny pw. NMP- Sedilia- Stalle- Konfesjonały- Rzeźba św. Jana Nepomucena- Krucyfiks- Rzeźba św. Michała Archanioła- Obraz – Pokłon Pasterzy- Obraz – św. Małgorzata- Obraz – św. Katarzyna- Kielichy 3 szt.- Relikwiarz- Witraże- Rzeźba – Anioł Śmierci (?) na placu przed kościołem

6.5. Zabytki archeologiczne

Do zabytków archeologicznych zalicza się zabytki nieruchome i ruchome. Ochronie prawnej, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków, podlega każdy zabytek archeologiczny, bez względu na to, czy objęty jest jedną z form ochrony (wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego).

Art. 32. ustawy określa:

1. Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany:

- 1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
- 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
- 3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Nieruchome zabytki archeologiczne w nomenklaturze naukowej określane są jako stanowiska archeologiczne, jednak definicje ustawy nie zawierają tego określenia.

Ważnym elementem dotyczącym ochrony ruchomych zabytków archeologicznych jest kwestia ich własności. Wszystkie ruchome zabytki archeologiczne z terenu Polski, bez względu na sposób odkrycia są własnością Skarbu Państwa i bez znaczenia jest czy miejsce ich znalezienia znajdowało się na terenie państwowym, czy prywatnym. O miejscu przechowywania zabytków archeologicznych decyduje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Reguluje to ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w art. 35.

Ochrona zabytków archeologicznych odbywa się w dwóch wymiarach ochrony – poznawczym (naukowym) i zachowawczym. Pierwszy z nich obejmuje badania wykopaliskowe, dokumentacyjne i inne, prowadzące do poznania poszczególnych stanowisk, zabytków czy problemów związanych z szeroko rozumianą przeszłością, w tym zwłaszcza w sytuacjach zagrożenia zniszczeniem lub uszkodzeniem substancji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

zabytkowej (nawarstwień, obiektów, materiałów i ich kontekstów). Drugim sposobem ochrony są działania zmierzające do zachowania dla przyszłych pokoleń jak największej części archeologicznego dziedzictwa kulturowego w niezmienionej formie (także nienaruszonego i nieprzekształconego w wyniku badań). Mają one na celu umożliwienie w przyszłości podjęcia badań przy użyciu nieinwazyjnej techniki eksploracji.

Na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle nie występują stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Występuje natomiast 98 stanowisk archeologicznych, figurujących w ewidencji Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z czego:

- 49 stanowisk o pradziejowej przynależności chronologicznej, należących do kultur paleo i neolitycznych oraz epoki brązu. 11 spośród nich posiada ustaloną lokalizację terenową z oznaczonym numerem działek gruntowych (stanowiska nr 1;2;3;5;7;8;12;13;14;15;16). Lokalizacja pozostałych jest nieznana, są to znaleziska z XIX wieku i okresu międzywojennego, o charakterze archiwalnym. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy są niżej wymienione stanowiska i obszary proponowane do objęcia dalszymi badaniami.

- stanowisko nr 21 – kopiec ziemny (badania powierzchniowe z 1960 r. oraz weryfikacyjne z 1984 r. potwierdziły istnienie kopca, na powierzchni brak znalezisk – wymagane dalsze prace archeologiczne),
- stanowisko nr 51 – toporek kamienny (neolit) znaleziony w 1937 r. we wsi Żmudzina,
- stanowisko nr 52 – toporek kamienny (neolit) znaleziony w 1923 r. we wsi Lasoki,
- stanowiska nr 54, 55 i 56 – toporki kamienne (neolit) znalezione w Odrze w okresie międzywojennym,
- stanowisko nr 57 – toporek kamienny (neolit) znaleziony w 1925 r. we wsi Żmudzina, ob. Koźle-Rogi,
- stanowisko nr 63 – zabytki krzemienne przekazane w 1934 r. i 1938 r. przez nauczyciela Wernera do muzeum (znalezione na południe od młyna wodnego),

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- stanowisko nr 73 – ceramika (pradzieje) odkryte w 1929 r. przez Theo Kubiczka, materiały przekazane do Muzeum w Bytomiu,
- stanowisko nr 75 – odłupki krzemienne (epoka kamienia) odkryte w 1932 r. na wydmy na płu. od wsi przez nauczyciela Pietscha z Kuźniczki ,
- stanowisko nr 79 – krzemienie (epoka kamienia) odkryte w 1932 r. przez A. Wieczorka z Proszowickiego Lasu, materiały przekazane do Muzeum w Opolu,
- stanowisko nr 81 – motyka z ostrym obuchem (neolit) odkryta w 1941 r. na podmokłej łące, bliższa lokalizacja nieznana,
- stanowisko nr 89 – fragment naczynia (pradzieje) odkryte ok. 1929 r.,
- stanowisko nr 92 – zabytki krzemienne (neolit) odkryte w 1937 r. na wschód od Sławęcic, przy kanale.

Istnienie w pobliżu miejscowości starożytnego szlaku handlowego potwierdzają znaleziska fragmentów ceramiki i monet z okresu wpływów rzymskich w pobliskim Zakrzowie, Pawłowiczkach oraz na terenie Koźła, m.in.:

- stanowisko nr 9 zlokalizowane przy ul Kłodnickiej 32 – fragmenty naczyń,
- stanowisko nr 29 zlokalizowane w zasięgu wylewów Odry, monety (4 denary) odkryte w 1821 r. i w 1887 r., w 1910 r. przekazane do Gabinetu Numizmatycznego w Berlinie,
- stanowisko nr 32 – skarb (monety) w okresie międzywojennym znajdowały się w Muzeum w Koźlu, obecnie brak danych dot. miejsca przechowywania,
- stanowisko nr 43 – 2 denary odkryte w 1819 r. w ruinach zamku (zagięły),
- stanowisko nr 97 – liczne monety rzymskie odkryte w 1822 r. na terenie Sławęcic m.in. denar Kommodusa, brązowa moneta Konstancjusza i Antoniusa Piusa (zaginione).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Świadectwem wczesnośredniowiecznego osadnictwa są liczne znaleziska archeologiczne zlokalizowane na terenie dzisiejszej aglomeracji kędzierzyńsko-kozielskiej m.in.:

- stanowisko nr 7 (przys. Lasoki) ślady osadnictwa w postaci zachowanych fragmentów ceramiki z IX-X w.
- stanowisko nr 8 – ślady osadnictwa w postaci fragmentu ceramiki pochodzącego z wczesnej fazy okresu wczesnośredniowiecznego.
- stanowisko nr 16 – ślad osadnictwa w postaci fragmentu ceramiki z X-XI w.
- stanowisko nr 26 – ślad osadnictwa w postaci 3 obiektów (osełka) znalezione w 1936 r. podczas badań wykopaliskowych przy ul. Dworcowej.

- stanowisko nr 44 – osada wczesnośredniowieczna (VII –IX w. – IX-XIII w.) znalezisko z 1937 roku, obecnie nie zlokalizowane.
- stanowisko nr 59 w Miejscu Kłodnickim – fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych – lokalizacja nieustalona.
- stanowisko nr 63 – punkt osadniczy – fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych.
- stanowisko nr 90 – osada znalezisko z 1934 r. podczas budowy kanału znaleziono fragmenty kości, naczyń oraz wyroby drewniane datowane na wczesne średniowiecze lub średniowiecze (przekazane do Muzeum Śląska Opolskiego).

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

6.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych figurujących w ewidencji Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Nr stanowiska	Lokalizacja (adres)	Nr działki	Rodzaj obiektu	Chronologia	Przynależność kulturowa
1.	Kędzierzyn-Koźle (osiedle zachód)	1071	- ślad osadn. - osada - ślad osadn.	- epoka kam. - halsztat - XIV – XV w.	-kultura łużycka -średniowiecze
2.	Kędzierzyn-Koźle (Rogi)	808/4	- ślad osadn. - ślad osadn.	- halsztat - XIV – XV w.	-kultura łużycka -średniowiecze
3.	Kędzierzyn-Koźle (Rogi)	792;793; 799	- osada	- pradzieje - XIV w.	średniowiecze
4.	Kędzierzyn-Koźle (Rogi)	808/4	- osada	- XVI-XV w.	średniowiecze
5.	Kędzierzyn-Koźle (Rogi)	845	- ślad osadn. - ślad osadn. - osada	- epoka kam. - pradzieje - średniowiecze	kultura łużycka
6.	Kędzierzyn-Koźle (Rogi)	844/2	- osada	- XIV – XV w.	średniowiecze
7.	Kędzierzyn-Koźle (os. Rybarze)	127	- ślad osadn. - ślad osadn.	- pradzieje - IX–Xw.	wczesne średniowiecze
8.	Kędzierzyn-Koźle	1585; 1587; 1588	- ślad osadn. - osada - ślad osadn. - osada	-środk. okr. lateński pradzieje wcz. średniow. średniowiecze	kultura celtycka

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

9.	Kędzierzyn-Koźle (ul. Kłodnicka 32)	1592; 1594	- osada - osada	- okr. wpł. rzymskich XIII – XV w.	-kultura przeworska -średniowiecze
10.	Kędzierzyn-Koźle	2425 2426	- osada	XIII – XV w.	średniowiecze
11.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1369 1370	- osada	XIV – XV w.	średniowiecze
12.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1500; 1501	- ślad osadn. - osada	pradzieje XIII – XV w.	średniowiecze
13.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1579	- osada - osada	pradzieje XIV – XV w.	-kultura łużycka -średniowiecze
14.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1634; 1681	- osada - osada	pradzieje XIV – XV w.	średniowiecze
15.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1641; 1643;	- osada - osada	pradzieje średniowiecze	
16.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	1608; 1609	- ślad osadn. - ślad osadn. - ślad osadn. - osada	epoka kamienia pradzieje X – XI XIV – XV w.	- kultura łużycka? - wczesne średniowiecze -średniowiecze
17.	Kędzierzyn-Koźle (poza obr. adm. miasta, stan. „A”)		- osada - ślad osadn.	XIII – XIV w. ?	średniowiecze

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

18.	Kędzierzyn-Koźle (poza obr. adm. miasta, stan. „B”)		- ślad osadn. - osada	? XIII – XIV w.	średniowiecze
19.	Kędzierzyn-Koźle (stanowisko „C”)		- osada ?	?	średniowiecze
20.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica) – stanowisko nr 5		- osada	XII – XIII w.	średniowiecze
21.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica) pomiędzy rzeką Kłodnicą a „Groblą w Olszynach”	lokalizacja nieznana	- ślad osadn. - kopiec ziemny	? ?	kultura łużycka
22.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica)	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	X – XII w.	średniowiecze
23.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	neolit	
24.	Kędzierzyn-Koźle (Kłodnica) - na cmentarzu przy kapliczce		- grodzisko?	?	

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

25.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- osada - osada	-neolit -pradzieje	kultura łużycka
26.	Kędzierzyn-Koźle stanowisko znaj- dowoło się przy ul.Dworcowej		- nieokreśl. - nieokreśl. - osada	-neolit -pradzieje -IX – X w.	-kultura łużycka -wczesne średniowiecze
27.	Kędzierzyn-Koźle Wyspa - bliższa lokalizacja nieznana)		- grodzisko	IX – XIII w.	wczesne średniowiecze
28.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	pradzieje	
29.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	okr. wpł. rzymskich	
30.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	okr. wpł. rzymskich	
31.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	X – XIII w.	średniowiecze

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA
NA LATA 2013-2016**

32.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- osada - ślad osadn. - skarb	neolit pradzieje okr. wpł. rzymskich	kultura celtycka
33.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- osada	średniowiecze	
34.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	cmentarzysko	III w.	kultura przeworska
35.	Kędzierzyn-Koźle (przy ul. Poniatowskiego i Pamięci Sybiraków)		nawarstwienia kulturowe	średniowiecze	
36.	Kędzierzyn-Koźle (znalezione w Odrze)		śląd osadn.	neolit	
37.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- osada	neolit	
38.	Kędzierzyn-Koźle (na „polu Janowym” bliższa lokalizacja nieznana)		- ślad osadn.	pradzieje	

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

39.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	okr. wpł. rzymskich	
40.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	epoka brązu	
41.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	neolit	
42.	Kędzierzyn-Koźle (ul. Lompy, ob. Życzliwa)		- skarb	XIII –XV w.	średniowiecze
43.	Kędzierzyn-Koźle (zespół zamkowy)		- ślad osadn. - wieża mieszkalna	okr. wpł. rzymskich XIII – XV w.	średniowiecze
44.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- osada	VII – IX w; XI – XIII w.	-wczesne średniowiecze -średniowiecze
45.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	nieokreślona	
46.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- p. osadn. - p. osadn. - p. osadn.	pradzieje epoka brązu średniowiecze	

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

47.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	XI w.	średniowiecze
48.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	XIII w.	średniowiecze
49.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	neolit	
50.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	nieokreślona	
51.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	neolit	
52.	Kędzierzyn-Koźle	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	neolit	
53.	Kędzierzyn-Koźle (Żabieniec)	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	epoka kamienia	
54.	Kędzierzyn-Koźle (znalezione w Odrze – bliższa lokalizacja nieznana)		- ślad osadn.	neolit	

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

55.	Kędzierzyn-Koźle (znalezione w Odrze – bliższa lokalizacja nieznana)		- ślad osadn.	neolit	
56.	Kędzierzyn-Koźle (znalezione w Odrze – bliższa lokalizacja nieznana)		- ślad osadn.	neolit	
57.	Kędzierzyn-Koźle (brak lokalizacji)		- ślad osadn.	neolit	
58.	Kędzierzyn-Koźle (Miejsce Kłodnickie)		- osada - osada - osada	-okr. wpł. rzymskich -średniowiecze	kultura łużycka
59.	Kędzierzyn-Koźle(Miejsce Kłodnickie)		- osada - osada	wczesne średniowiecze	kultura łużycka
60.	Kędzierzyn-Koźle (Miejsce Kłodnickie)		- p. osadn.	średniowiecze	
61.	Kędzierzyn-Koźle (Cisowa)		- ślad osadn. - p. osadn.	pradzieje XIV – XV w.	średniowiecze

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA
NA LATA 2013-2016**

62.	Kędzierzyn-Koźle (Cisowa)		- p. osadn. - ślad osadn.	pradzieje XIV – XV w.	średniowiecze
63.	Kędzierzyn-Koźle (Cisowa)	lokalizacja nieznana	- p. osadn. - p. osadn. - p. osadn. - p. osadn.	paleolit mezolit wcz. średniowiecze średniowiecze	Kultura magdaleńska ?
64.	Kędzierzyn-Koźle (Cisowa)	lokalizacja nieznana	- p. osadn.	?	
65.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia) na polu między Nową wsią a Miedarską Hutą		- ślad osadn.	średniowiecze	
66.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia) – przys. Medar		- ślad osadn.	średniowiecze	
67.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia)	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	epoka brązu	
68.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia)	lokalizacja nieznana	- ślad osadn.	epoka brązu	

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

69.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia)	lokalizacja nieznana	cmentarzysko	?	
70.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia)	lokalizacja nieznana	cmentarzysko	okres halsztacki	kultura łużycka
71.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia)	lokalizacja nieznana	p. osadn.	?	
72.	Kędzierzyn-Koźle (Blachownia) – brak lokalizacji	lokalizacja nieznana	p. osadn.	późne średniowiecze	
73.	Kędzierzyn-Koźle (Kędzierzyn)	na pd. od Kłodnicy, na wsch. od drogi K-K- Kuźniczka,	p. osadn.	pradzieje	?
74.	Kędzierzyn-Koźle (Kędzierzyn) – okolice dworca PKP		śląd osadn.	?	?
75.	Kędzierzyn-Koźle (Kuźniczka) na płn. od wsi		śląd osadn.	epoka kamienia	?
76.	Kędzierzyn-Koźle (Kuźniczka)	lokalizacja nieznana	śląd osadn.	neolit	?

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

6.6. Zbiory zgromadzone w siedzibie Towarzystwa Ziemi Kozielskiej

W zbiorach Towarzystwa Ziemi Kozielskiej znajduje się ponad 500 eksponatów, z czego około 340, według opinii Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wydanej w 2007 roku, ma charakter muzealiów. Są to m.in. zabytki archeologiczne, zabytkowe meble i zegary, śląskie stroje ludowe i inne eksponaty o charakterze etnograficznym, takie jak przedmioty codziennego użytku i narzędzia rolnicze, sztandary dawnych organizacji i instytucji, dokumenty historyczne, książki, czasopisma i druki ulotne, zabytki techniki a także dzieła sztuki współczesnej lokalnych artystów profesjonalnych i amatorów.

W 2006 roku zarząd Towarzystwa Ziemi Kozielskiej wystąpił z inicjatywą utworzenia na bazie wyżej wymienionych zbiorów muzeum samorządowego. Obecnie muzeum jest w trakcie organizacji.

7. Realizacja zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2009-2012

Gmina Kędzierzyn-Koźle, realizując zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2009-2012, przeprowadziła następujące czynności:

- kontynuując działania zmierzające do rewaloryzacji zespołu zamkowego, zlecono przeprowadzenie badań architektonicznych i archeologicznych na terenie zamku i przedzamcza, które wykonane zostały w latach 2009-2011. W 2011 roku ogłoszono przetarg na adaptację piwnic zamkowych na potrzeby samorządowego Muzeum Ziemi Kozielskiej. W połowie 2012 roku rozpoczęto działania mające na celu zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji murów obronnych, polegające na wykonaniu drenażu opaskowego. Jednak z uwagi na destrukcję części muru od strony wschodniej, jaka nastąpiła podczas prac, Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków nakazał wstrzymanie robót i zlecił wykonanie stosownych ekspertyz.

Ponadto pod koniec 2009 roku Rada Miasta podjęła uchwałę w sprawie utworzenia

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

samorządowego muzeum pod nazwą „Muzeum Ziemi Kozielskiej w Kędzierzynie-Koźlu w organizacji” wraz z przyjęciem jego statutu (Uchwała Nr XLIX/567/09).

- w zakresie rewaloryzacji dawnych fortyfikacji twierdzy Koźle Gmina przystąpiła do opracowywania projektu pn. „Szlakiem Twierdzy Koźle”, zakładającego wytyczenie ścieżki edukacyjnej, wraz z piętnastoma tablicami informacyjnymi, którymi oznakowane zostaną zachowane elementy twierdzy. Do każdej tablicy zostanie opracowany materiał edukacyjny, który będzie dostępny dla mieszkańców za pomocą istniejącego już systemu audioprzewodników. Nadzór merytoryczny nad opracowaniem materiałów oraz badaniami archeologicznymi, które pozwolą na uzupełnienie wiedzy na temat twierdzy, objął Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego. Na przełomie września i października 2012 roku przeprowadzono pierwszy etap prac archeologicznych, obejmujący wykopaliska w okolicach przepustu-grodzi w fosie twierdzy oraz poszukiwanie lokalizacji szubienicy twierdzowej w okolicy ul. M. Konopnickiej.

- przystępując do realizacji zadania rewaloryzacji przestrzeni rynku i obszaru starego miasta, Gmina ogłosiła w lipcu 2012 roku przetarg na koncepcję przebudowy rynku w Koźlu. Opublikowano trzy warianty koncepcji modernizacji płyty rynku na stronie internetowej miasta, gdzie mieszkańcy mają możliwość wytypowania projektu do realizacji.

- realizując zadanie właściwego oznakowania zabytków na terenie miasta, w ramach projektu pn. „Miejskie trasy turystyczne zintegrowanym produktem turystycznym polsko-czeskiego pogranicza”, współfinansowanego przez Unię Europejską, ustawiono 40 tablic, na których znalazły się informacje na temat poszczególnych zabytków, w języku polskim, czeskim, angielskim i niemieckim oraz zdjęcia archiwalne, lub w przypadku kościołów - zdjęcia wnętrza, które nie zawsze są dostępne dla zwiedzających.

- ponadto, w ramach wyżej wymienionego projektu, powstały trzy Trasy Turystyczne (Koźle, Kędzierzyn i Sławięcice), dwa Punkty Informacji Turystycznej (umieszczone w

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

Miejskiej Bibliotece Publicznej na Rynku oraz Filii nr 5 Miejskiej Biblioteki Publicznej, przy ul. Damrota 32), wyposażone w sprzęt komputerowy i audioprzewodniki, a także siedem kiosków multimedialnych, umieszczonych w przestrzeni miejskiej. Jako integralne elementy Tras Turystycznych, wydano mini mapki, ulotki, albumy oraz folder miasta Kędzierzyn-Koźle.

- Gmina we współpracy z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przeprowadziła w 2010 roku aktualizację i weryfikację wykazu zabytków nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego oraz figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków. W wyniku tych działań, na wniosek Gminy, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora, objęte zostało wpisem do wojewódzkiej ewidencji zabytków 35 budynków posiadających cechy zabytkowe, które nie były dotąd objęte ochroną. Ponadto wykreślonych zostało z wojewódzkiej ewidencji 26 obiektów, które utraciły cechy zabytkowe w wyniku przebudowy lub zostały wyburzone. Zmiany zostały następnie wprowadzone do Gminnej Ewidencji Zabytków. Poszerzony został także rejestr zabytków nieruchomych o dwa obiekty, w tym jeden na wniosek Gminy, będący jej własnością.

- Gmina czyni starania w pozyskaniu partnera prywatnego dla realizacji zadań:

- 1) Rewitalizacja Podzamcza w Kędzierzynie-Koźlu z przeznaczeniem na Międzynarodowe Centrum Kultury w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
- 2) Remont Rynku w Koźlu z ulicami przyległymi.

Lista tych zadań nie jest zamknięta. W miarę posiadanych zdolności finansowych i organizacyjnych Gmina zamierza realizować inne zadania związane z obiektami zabytkowymi. Ponadto Gmina została poinformowana przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, że projekt pn: „Remont Rynku w Koźlu z ulicami przyległymi” otrzymał nagrodę główną i wyróżnienie w Konkursie 3P i decyzją jury w/w projekt zostanie objęty wsparciem doradczym, ekonomicznym i technicznym. W ramach przyznanej nagrody profesjonalna firma doradcza wspomaga Gminę w przygotowaniu postępowania, którego celem będzie wybór partnera prywatnego (inwestora), zainteresowanego udziałem w tym przedsięwzięciu. W okresie 2013-2014 zostaną przygotowane analizyprzedrealizacyjne dla w/w inwestycji, a w kolejnym etapie Gmina uzyska pomoc prawną przy prowadzeniu procedury wyboru partnera”.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy. Analiza szans i zagrożeń

Mocne strony:

- obszerny i zróżnicowany zasób obiektów zabytkowych,
- liczne zabytki o znaczeniu ponadlokalnym,
- różnorodność kulturowa i bogata historia regionu,
- zachowany zarys obwarowań twierdzy Koźle, czytelny w przestrzeni miejskiej,
- dobry stan zachowania większości obiektów sakralnych,
- dobre rozpoznanie zasobów zabytkowych – regularnie aktualizowana Gminna Ewidencja Zabytków,
- zachowanie zabytków techniki związanych z tradycją przemysłową miasta,
- 100% pokrycie Gminy Planami Zagospodarowania Przestrzennego, uwzględniającymi ochronę zabytków,
- podejmowane przez Gminę działania zmierzające do przebadania, właściwej ekspozycji oraz rewitalizacji najważniejszych zespołów zabytkowych,
- znacząca rola kościołów i związków wyznaniowych w ochronie zabytków,
- działalność gminnych instytucji kultury w zakresie programowania lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- poczucie lokalnej tożsamości mieszkańców przy jednoczesnym pielęgnowaniu wielokulturowości jako waloru regionu,
- działalność lokalnych organizacji pozarządowych na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego Gminy, m.in. przez organizowanie wystaw, konferencji i seminariów otwartych dla wszystkich mieszkańców,
- funkcjonowanie Punktów Informacji Turystycznej oraz Miejskich Tras Turystycznych,
- oznakowanie dużej części obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków tablicami informacyjnymi, będącymi łatwo dostępnym źródłem wiedzy dla mieszkańców i turystów,
- organizowane corocznie Dni Twierdzy Koźle jako szansa na promocję zabytkowych fortyfikacji miasta,
- dobra sieć połączeń drogowych i kolejowych,
- bliskie sąsiedztwo zachodniej i południowej granicy Polski,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- współpraca na polu kultury i krzewienia wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego z miastami partnerskimi za granicą,

Słabe strony:

- zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych,
- brak odpowiedniego zabezpieczenia nieużytkowanych obiektów zabytkowych,
- niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego,
- utrudniony dostęp turystów do wielu zabytków będących własnością prywatną,
- zbyt małe środki finansowe w budżecie gminnym na remonty i konserwację zabytków,
- brak środków finansowych właścicieli zabytków na ich remonty i konserwację,
- brak strategicznych inwestorów zewnętrznych,
- brak inwestorów zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych,
- niewystarczające działania edukacyjne w szkołach w celu przybliżenia dzieciom i młodzieży historii Kędzierzyna-Koźła i jego zabytków,
- brak środowiska akademickiego stymulującego rozwój infrastruktury kulturalnej.

Szanse:

- umiejętne pozyskiwanie wsparcia finansowego ze środków unijnych i państwowych na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach,
- zwiększenie dostępności informacji dla mieszkańców o możliwościach uzyskania dofinansowania inwestycji związanych z poprawą stanu zabytków,
- utworzenie samorządowego Muzeum Ziemi Kozielskiej,
- zainicjowanie programu rewitalizacji starego miasta,
- zwiększenie dbałości o przestrzeń publiczną w dokumentach planowania przestrzennego,
- zwiększenie roli mediów w propagowaniu ochrony zabytków,
- wzbogacenie oferty turystycznej,
- rozwój infrastruktury hotelarskiej,
- adaptacja do nowych funkcji obiektów pofortecznych z poszanowaniem ich wartości zabytkowej,
- rewitalizacja zabytkowych terenów zielonych, tj. parków miejskich i zespołów pałacowo-parkowego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Zagrożenia:

- dalsza degradacja zabytków,
- niedostateczna ochrona przeciwpowodziowa miasta, w tym zwłaszcza zabytków o wartościach ponadlokalnych w rejonie starego miasta,
- duże zagrożenie wandalizmem,
- kryzys gospodarczy powodujący obniżające się możliwości finansowe państwa i samorządu,
- estetyczna dewaloryzacja obiektów zabytkowych poprzez wprowadzanie elementów obcych – np. nieprzemysłanej kolorystyki, materiałów niedostosowanych do charakteru historycznych obiektów, dysharmonijnych elementów reklamowych,
- zagrożenia powodziowe.

9. Zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016

Priorytet I: Ochrona i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego

Kierunek działań: Zahamowanie procesu degradacji obiektów zabytkowych i poprawa ich stanu zachowania

Zadania:

1. Zabezpieczenie stanu zachowania zabytków będących własnością Gminy:

- coroczny przegląd stanu technicznego podzamcza, które z uwagi na dużą wartość zabytkową przy jednoczesnym poważnym zaniedbaniu wymaga szczególnej troski. Należy przede wszystkim zabezpieczyć obiekt przed wilgocią, która w znacznym stopniu odpowiada za jego postępującą degradację. Ochronę przed wodami opadowymi należy zapewnić poprzez regularną kontrolę stanu pokrycia dachowego i przeprowadzanie na bieżąco koniecznych napraw. W celu ochrony obiektu przed czynnikami atmosferycznymi oraz wandalizmem należy kontrolować stan zabezpieczenia otworów okiennych i drzwiowych. Ponadto należy w sposób szczególny chronić przed zniszczeniem elementy o wartościach artystycznych, takie jak gotyckie ościeżnice drewniane, renesansowe sgraffito, renesansowy kominek. Fragmenty renesansowej posadzki i stropów.
- zabezpieczenie ruiny mauzoleum na terenie dawnego zespołu pałacowo-parkowego w Sławięcicach przed dalszą destrukcją.

Monitoring stanu zachowania zabytków, zwłaszcza tych będących w stanie zagrożenia, we

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

współpracy z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, polegającej na powiadamianiu go o przypadkach niszczenia zabytków objętych ochroną konserwatorską, nie będących własnością Gminy.

3. Przeznaczenie corocznie przez Gminę minimum 3 % wydatków budżetowych ogółem na przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich obiektów będących własnością Gminy oraz na dotacje celowe dla innych właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych.

4. Ustalenie jako jednego z warunków przyznania dotacji gminnej wymogu zgodnie z którym efekty dofinansowanych prac widoczne będą w przestrzeni miejskiej lub dostępne dla zwiedzających. Przyczyni się to do zwiększenia dostępności zabytków i uświadomienia właścicielom idei wspólnego dziedzictwa kulturowego

5. Intensyfikacja starań o uzyskanie zewnętrznych środków finansowania.

6. Szkolenie właścicieli i posiadaczy zabytków, osób duchownych zarządzających zabytkami sakralnymi, przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych oraz pracowników samorządowych odpowiednich wydziałów z zakresu ochrony i konserwacji zabytków, pozyskiwania środków finansowych oraz nadzoru inwestorskiego prac renowacyjnych przy zabytkach.

7. Prowadzenie okresowych przeglądów stanu zabezpieczenia obiektów zabytkowych w ramach aktualizacji Planu Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Kierunek działań: Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta

Zadania:

1. Objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpisanie do rejestru zabytków obiektów wchodzących w skład dawnej twierdzy, które stan zachowania i wartość historyczno-

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

artystyczna kwalifikuje do objęcia ochroną, w szczególności:

obiektów nie objętych żadną formą ochrony konserwatorskiej, tj:

- zabudowań wchodzących w skład Reduty Kłodnickiej,

oraz obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- prochowni przy ul. M. Konopnickiej,

- prochowni przy ul. Skarbowej,

- schronu i magazynu fortecznego przy ul. Skarbowej 1,

- schronu fortecznego przy skrzyżowaniu ul. S. Żeromskiego i ul. I. Łukasiewicza,

- schronu fortecznego przy ul. M. Konopnickiej 2 a

2. Objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków archeologicznych pozostałości romańskiej wieży mieszkalnej – donżonu, zachowanej pod poziomem dziedzińca zamkowego (obecnie figuruje w ewidencji stanowisk archeologicznych).

3. Objęcie częściową ochroną konserwatorską cmentarza przy ul. Raciborskiej wraz z kaplicami, poprzez wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków.

4. Uzupełnienie rejestru zabytków o aktualne adresy, które uległy zmianie w związku ze zmianą nazw ulic.

5. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

6. Regularna coroczna aktualizacja kart Gminnej Ewidencji Zabytków.

7. Przekazanie zaktualizowanej wersji Gminnej Ewidencji Zabytków Starostwu Powiatowemu w celu umożliwienia ochrony konserwatorskiej przewidzianej dla obiektów włączonych do GEZ, o której mowa w art. 39 ust. 3 ustawy Prawo Budowlane.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Priorytet II: Badanie, dokumentacja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego

Kierunek działań: Podjęcie lub kontynuacja prac badawczych przy zabytkach o wysokich walorach historycznych i artystycznych

Zadania:

1. Przeprowadzenie prac badawczych, dokumentacyjnych i zabezpieczających przy elementach o dużej wartości zabytkowej zachowanych na terenie podzamcza, tj:

- renesansowe sgraffito na pilastrach elewacji frontowej baszty bramnej,
- dwie gotyckie drewniane ościeżnice na I piętrze baszty bramnej,



Sgraffito



Ościeżnica

2. Kontynuowanie prac badawczych na terenie górnego zamku.

3. Przygotowanie programu badań archeologicznych terenu zespołu rezydencjonalnego w Sławięcicach, mających na celu zebranie informacji na temat działalności budowlanej na tym terenie od średniowiecza po początki XX wieku.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹLA NA LATA 2013-2016

4. Zobowiązanie (nałożenie obowiązku na) Starostwa Powiatowego do zawiadamiania Urzędu Miasta o wydanych przez nie pozwoleń na budowę, w ramach której planowane są prace ziemne na terenie występowania stanowisk archeologicznych, w celu umożliwienia Gminie współdziałania z wojewódzkim konserwatorem w wyegzekwowaniu od inwestora nadzoru archeologicznego. W przypadku odsłonięcia stanowiska, które nie zostało dostatecznie przebadane, należy podjąć szczegółowe badania.

Kierunek działań: Rewaloryzacja pozostałości fortyfikacji i wypromowanie twierdzy Koźle jako atrakcji turystycznej

Zadania:

1. Kontynuowanie badań archeologicznych i architektonicznych na terenie potwierdzonym.
2. Utworzenie parku kulturowego „Twierdza Koźle” oraz sporządzenie w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków planu ochrony parku kulturowego.
3. Przystosowanie jednego z nieużytkowanych schronów fortecznych do funkcji wystawienniczej i umiejscowienie w nim multimedialnej ekspozycji poświęconej historii twierdzy. Zakłada się włączenie w przyszłości proponowanej wystawy stałej w program ekspozycyjny samorządowego Muzeum Ziemi Kozielskiej. Umiejscowienie ekspozycji tematycznej *in situ* wpłynie na jej atrakcyjność i umożliwi połączenie z planowaną ścieżką edukacyjną „Szlakiem Twierdzy Koźle”.
4. Podjęcie działań zmierzających do rewaloryzacji i wyeksponowania w przestrzeni miejskiej tzw. wieży Montalemberta. W związku z wysokimi walorami zabytkowymi należy podjąć skuteczne działania mające na celu wyegzekwowanie od właściciela konkretnych zabiegów rewaloryzacyjnych, a w przypadku nieosiągnięcia tego celu w wyznaczonym czasie, wszcząć procedurę przejęcia obiektu do zasobu Gminy.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

5. W ramach Dni Twierdzy Koźle promowanie walorów historycznych i architektonicznych twierdzy - aktywizacja mieszkańców np. za pośrednictwem konkursów i historycznych gier miejskich.

Kierunek działań: Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego

Zadania:

1. Szkolenie pracowników administracji samorządowej odpowiednich wydziałów, pedagogów szkół różnych szczebli w zakresie zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy.

2. Zapoznanie dzieci i młodzieży, w ramach edukacji szkolnej, z historią miasta oraz dziedzictwem materialnym i sposobami jego ochrony (także przez udział w projektach ogólnopolskich, jak np. tworzony przez Centrum Edukacji Obywatelskiej przy MKiDN, projekt „Ślady Przeszłości – uczniowie adoptują zabytki”).

3. Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw, seminariów i innych działań propagujących wiedzę o historii i kulturze materialnej miasta.

4. Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej miasta (w tym publikacji, prac magisterskich i dyplomowych, stron i blogów internetowych).

5. Aktywizacja mieszkańców (w tym młodzieży szkolnej) w zakresie podejmowania społecznych prac porządkowych przy zabytkach i w ich otoczeniu, mająca na celu przede wszystkim uświadomienie wartości lokalnego dziedzictwa materialnego i pobudzenie współodpowiedzialności za jego ochronę.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Priorytet III: Rewitalizacja zabytkowej przestrzeni miejskiej

Kierunek działań: Kształtowanie przestrzeni publicznej z poszanowaniem dóbr kultury materialnej

Zadania:

1. Zwiększenie dbałości o przestrzeń publiczną w dokumentach planowania przestrzennego przy sukcesywnym opracowywaniu planów w skali 1:1000 uwzględnienie wytycznych konserwatorskich wynikających ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta.

2. Interwencja władz miasta w przypadkach rażącego naruszenia prawa budowlanego w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru i ujętych w GEZ.

3. Dbłość o zachowanie czytelności i estetyki zabytkowej architektury poprzez dążenie do ograniczenia powierzchni reklamowej oraz zharmonizowanie formy nośników reklamowych z formą zabudowy, we współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

4. Dążenie do sukcesywnego eliminowania z historycznych przestrzeni miejskich elementów w znaczny sposób obniżających estetykę wnętrz urbanistycznych, takich jak zabudowa barakowa niskiej jakości, pawilony kontenerowe i obiekty zdewastowane.

Kierunek działań: Rewaloryzacja szczególnie cennych obiektów zabytkowych oraz zaakcentowanie ich w przestrzeni miejskiej i wypromowanie jako sztandarowych element wizerunku miasta

Zadania:

1. Realizacja projektu rewitalizacji kompleksu zamkowego w Koźlu.

2. Oznaczenie na płycie rynku umiejscowienia nieistniejącego obecnie ratusza, np. za pomocą makiety wykonanej z brązu w oparciu o zdjęcia archiwalne, wraz z informacją na

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

temat historii obiektu. Tego rodzaju model harmonizowałby z estetyką starego miasta, pełnił funkcję informacyjno-edukacyjną dla ogółu mieszkańców i turystów przy jednoczesnym umożliwieniu osobom niepełnosprawnym (słabowidzącym i niewidzącym) skorzystania z tej formy prezentacji.



Przykład makiety w przestrzeni miejskiej - model kościoła św. Michała Archaniola w Lublinie w skali 1:40

3. Rewaloryzacja zabytkowych parków polegająca m.in. na inwentaryzacji i pielęgnacji zabytkowego drzewostanu, usunięciu wtórnych form roślinności, zaburzających pierwotną kompozycję założenia, odtworzeniu historycznego układu komunikacyjnego i powiązań widokowych, dostosowaniu elementów współczesnych takich jak: latarnie, ławki, kosze na śmieci, elementów małej architektury itp. do historycznej stylistyki. Dotyczy to szczególnie zespołu pałacowo-parkowego w Sławięcicach, o ponadlokalnych wartościach zabytkowych, posiadającego jednocześnie wysokie walory rekreacyjne, jak dotąd niedocenione i niewykorzystane. W przypadku parku sławięcickiego do wyżej wymienionych działań rewaloryzacyjnych dołączyć można także odtworzenie stawu w pobliżu pozostałości pałacu.

4. Rewaloryzacja zabytków techniki.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

5. Objęcie iluminacją większej ilości zabytków architektury, zwłaszcza w obrębie starego miasta, np. kościół Wniebowzięcia NMP, fasady o zachowanym detalu architektonicznym budynków wokół rynku, wyremontowane fasady kamienic m.in. przy ul. Piastowskiej, ul. M. Skłodowskiej-Curie i inn.

Niezależnie od powyższych zadań pozostają aktualne zadania sformułowane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Kędzierzyna-Koźła na lata 2009-2012, które nie zostały dotąd zrealizowane. Są to w szczególności:

1. Podjęcie działań zmierzających do konserwacji i restauracji reliktyw Kanalu Kłodnickiego.
2. Rewaloryzacja i rewitalizacja terenu związanego z portem.
3. Kontynuacja zagospodarowania nabrzeży Odry.

10. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Zadania Programu powinny być realizowane przez Gminę we współpracy z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, właścicielami obiektów objętych ochroną lub wskazanych do objęcia ochroną (w tym związkami wyznaniowymi), organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, a także ośrodkami naukowymi, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych. Przy realizacji zadań należy posłużyć się:

- **instrumentami prawnymi** – wynikającymi z przepisów ustawowych (np. systematyczna modyfikacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowa parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie lub egzekwowanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków, organu nadzoru budowlanego);

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

- **instrumentami finansowymi** (finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz system dotacji gminnych, nagród, zachęt finansowych dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- **instrumentami koordynacji** (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego, planach rewitalizacji obszarów miejskich, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- **instrumentami społecznymi** (m.in. poprzez działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz powołania społecznych opiekunów zabytków);
- **instrumentami kontrolnymi** (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

11. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Prezydent Miasta ma obowiązek przedłożenia co dwa lata Radzie Miasta sprawozdania z realizacji Programu. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji Programu, a w szczególności:

- ocenę stanu zachowania obiektów zabytkowych zdefiniowanych w Programie jako zagrożone degradacją;
- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami;
- wyszczególnienie zadań zrealizowanych z budżetu Gminy w wymiarze rzeczowo-finansowym;
- zakres wsparcia właścicieli i posiadaczy zabytków wymagających prac konserwatorskich, w tym w postaci dotacji;
- zakres i rezultaty współpracy z organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

dziedzictwem kulturowym

- zakres i efekty współpracy z ośrodkami badawczymi i akademickimi;
- poziom realizacji badań i ekspertyz archeologicznych i architektonicznych
- wykaz projektów wskazanych w Programie zrealizowanych z poszczególnych źródeł zewnętrznych;
- w przypadku braku realizacji lub niepełnego zrealizowania poszczególnych zadań programu - podanie przyczyny;
- informacje o wydawnictwach promocyjnych i akcjach promujących dziedzictwo kulturowe;
- w sprawozdaniu za pierwszy okres propozycje ewentualnych aktualizacji lub modyfikacji zapisów Programu.

12. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

12.1. Środki z budżetu państwa

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami obowiązek utrzymania obiektów zabytkowych spoczywa na właścicielach i użytkownikach tych obiektów.

Art. 73-80 wspomnianej ustawy regulują zasady przyznawania dotacji z budżetu państwa na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru. Dotacja celowa może być udzielona z budżetu państwa przez:

- **ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego** ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”;
- **wojewódzkiego konserwatora zabytków** ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA
NA LATA 2013-2016**

- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7–15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa Rozporządzenie ministra kultury z dnia 6 czerwca 2005 r.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- Dziedzictwo kulturowe – priorytet 1 – Ochrona zabytków

Celem priorytetu, zarządzanego przez Departament Ochrony Zabytków, są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. W ramach priorytetu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. W pierwszej kolejności wsparcie otrzymywać będą obiekty najbardziej zagrożone oraz zabytki najcenniejsze – wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznane za Pomniki Historii oraz te, posiadające wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Biorąc pod uwagę fakt, że priorytet ma charakter ogólnopolski, szczególny nacisk kładziony jest też na projekty uwzględniające rolę zabytków w rozwoju turystyki. Dlatego istotnym celem priorytetu jest kierowanie pomocy dla cennych obiektów położonych na terenach uboższych gospodarczo i turystycznie, czego efektem będzie zwiększenie dostępności do zabytków, podniesienie atrakcyjności regionów i wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym.

Do priorytetu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

- Dziedzictwo kulturowe – priorytet 5 – Ochrona zabytków archeologicznych

Celem priorytetu, zarządzanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, jest ochrona

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie zadań obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. W ramach priorytetu nie są natomiast wspierane projekty, które prowadzą do niszczenia stanowisk archeologicznych (np. poprzedzające rekonstrukcje na stanowisku archeologicznym).

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą samorządowe instytucje kultury, państwowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, publiczne i niepubliczne uczelnie akademickie, podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

- Dziedzictwo kulturowe – priorytet 2 – Wspieranie działań muzealnych

Celem priorytetu, zarządzanego przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także – prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie organizacji czasowych wystaw muzealnych, modernizacji stałych wystaw muzealnych, tworzenia stałych wystaw muzealnych, publikacji katalogów do wystaw muzealnych, konserwacji muzealiów, archiwaliów, starych druków, rękopisów, kartografii, muzykaliów, ikonografii, grafiki artystycznej, dokumentów życia społecznego oraz zakupu wyposażenia pracowni konserwatorskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą samorządowe instytucje kultury - z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

- Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Strategicznym celem programu, zarządzanego przez Departament Funduszy Europejskich, jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na pokrycie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach programów europejskich.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

12.2. Dofinansowanie pochodzące z Unii Europejskiej - Fundusze Strukturalne

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko- Działanie XI.1 - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym

Celem Działania jest ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. Dotacja obejmuje rewitalizację, rewaloryzację, konserwację, renowację, restaurację, zachowanie, a także adaptację na cele kulturalne obiektów wpisanych do rejestru zabytków i zespołów tych obiektów wraz z ich otoczeniem, zakup i remont trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej w obiektach będących celem projektu (wyłącznie jako jeden z elementów projektu), konserwację zabytkowych muzealiów, zabezpieczenie zabytków przed kradzieżą i zniszczeniem, przygotowanie kompleksowej dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia w ramach działania.

O dotację ubiegać się mogą m.in. instytucje kultury (państwowe, samorządowe oraz współprowadzone z ministrem właściwym ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), jednostki samorządu terytorialnego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, archiwa państwowe, partnerstwa zawiązane w ramach określonego w działaniu katalogu beneficjentów.

- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka - Priorytet VI - Polska gospodarka na rynku międzynarodowym - Działanie VI.4 - Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym

W ramach Działania wspierane są kompleksowe ponadregionalne projekty obejmujące inwestycje w spójną infrastrukturę unikatowych produktów turystycznych, w szczególności projekty realizowane w formule partnerstwa kilku podmiotów oraz projekty przewidujące wsparcie dla obiektów stanowiących wyjątkowe atrakcje turystyczne znajdujące się na liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

O dotację ubiegać się mogą jednostki samorządu terytorialnego i instytucje im podległe, jednostki administracji rządowej i instytucje im podległe, instytucje otoczenia

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

biznesu, w tym izby gospodarcze, fundacje i stowarzyszenia non-profit działające na rzecz sektora turystycznego oraz przedsiębiorcy.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego:

- Priorytet 5 - Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe - Działanie 5.3 - Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego

W ramach Działania udzielane są dotacje w ramach następujących zadań: odbudowa, przebudowa, konserwacja lub remont obiektów historycznych lub zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków) oraz obiektów dziedzictwa naturalnego, towarzysząca infrastruktura techniczna, informacyjna oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektów dziedzictwa kulturowego lub naturalnego, jak również dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych – jedynie gdy jest elementem projektu inwestycyjnego, roboty budowlane lub wyposażenie zabytków techniki i architektury w celu ich adaptacji na potrzeby kulturowe, projekty inwestycyjne związane z zabezpieczeniem ww. obiektów na wypadek zagrożeń (przed kradzieżą i zniszczeniem), przebudowa lub remont budynków wraz z wyposażeniem pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów oraz ich zabezpieczenia, konserwacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych.

- Priorytet 6 - Aktywizacja obszarów miejskich i zdegradowanych - Działanie 6.1 Rewitalizacja obszarów miejskich oraz Działanie 6.2 - Zagospodarowanie terenów zdegradowanych

W ramach Działań dofinansowywane są m.in. prace restauratorskie i konserwatorskie budynków ujętych w rejestrze zabytków oraz budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym (ujęte w ewidencji zabytków), w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne.

O dotacje ze środków RPO mogą się ubiegać jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego; szkoły wyższe; podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa; podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego); pozostałe podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych; organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje prowadzące statutową działalność non profit w obszarze objętym wsparciem w ramach działania, kościoły i związki wyznaniowe.

Europejska Współpraca Terytorialna

- Program Polska–Czechy - Priorytet 2 - Działanie 2.2 - Wspieranie rozwoju turystyki

Polska część obszaru objętego Programem składa się z czterech podregionów, w tym opolskiego. Dotacje udzielane są na projekty w zakresie ochrony i odnowy bogactwa kulturowego i przyrodniczego; tradycji rzemieślniczych; ochrony i odbudowy zabytków, w tym budowli sakralnych, fortyfikacji, historycznych oraz wspierania rozwoju usług turystycznych. O dofinansowanie ubiegać się mogą jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli; podmioty i jednostki organizacyjne powoływane lub tworzone przez państwo, wojewodów lub jednostki samorządu terytorialnego w celu świadczenia usług publicznych; pozarządowe organizacje non-profit; izby: gospodarcze, handlowe i rzemieślnicze; szkoły wyższe; instytucje publiczne prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe oraz euroregiony.

12.3. Fundusz Kościelny

Dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŹŁA NA LATA 2013-2016

sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Decyzję o przyznaniu dotacji ze środków budżetowych Funduszu Kościelnego podejmuje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są osoby prawne Kościoła Katolickiego; osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych; osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.)

Dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.).

12.4. Środki samorządowe

- środki samorządu Województwa Opolskiego

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa stanowi, że samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim, min w zakresie kultury i ochrony jej dóbr (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).

Samorząd Województwa Opolskiego przyznaje dotacje na działania związane z ochroną zabytków w ramach naboru wniosków na realizację zadań publicznych w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa opolskiego. O dofinansowanie ubiegać się mogą osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA KĘDZIERZYNA – KOŻŁA NA LATA 2013-2016

zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego. Dotacje mogą obejmować nakłady konieczne wymienione w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

- środki samorządu powiatowego i gminnego

Zgodnie z uchwałą nr XI/56/2007 Rady Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego z dnia 25.09.2007r. *w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków* o dofinansowanie z budżetu Powiatu na prace określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mogą ubiegać się osoby fizyczne, prawne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie. Zabytek powinien być usytuowany na terenie Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego oraz ogólnodostępne dla mieszkańców i turystów.

Zgodnie z uchwałą nr XXXVI/471/05 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 25.08.2005r *w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* o dofinansowanie z budżetu Gminy na prace określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mogą ubiegać się wszyscy, którzy są właścicielami lub posiadaczami obiektu wpisanego do rejestru zabytków, znajdującego się w złym stanie technicznym i posiadającego istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub naukowe dla Gminy.

Załącznik nr 1: Wykaz obiektów figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp.	Miejscowość	Dzielnica	Obiekt	Adres
1.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kościół parafialny pw. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej	ul. Złotnicza 12
2.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP	ul. Czerwińskiego
3.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	klasztor oo. franciszkanów	ul. Czerwińskiego 3
4.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kościół parafialny pw. św. Mikołaja	ul. Judyma 1
5.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Głowackiego 7a
6.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Głowackiego 10
7.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Głowackiego 12-14
8.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	kościół ewangelicko-augsburski	ul. Głowackiego 17
9.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	kościół parafialny pw. MB Bolesnej	ul. Kłodnicka 2
10.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej	ul. Staszica 1
11.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	kapliczka	przy domu ul. Przyjaźni 18
12.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	kapliczka	ul. Przyjaźni 50
13.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 76
14.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 84
15.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 86
16.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 93
17.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 98
18.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	kaplica cmentarna	ul. Fredry
19.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	kaplica -dzwonnica (cmentarna)	przy domu ul. Kłodnicka nr 46
20.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	kaplica cmentarna	
21.	Kędzierzyn-Koźle	Kuźniczka	kaplica pw. św. Antoniego	ul. Grunwaldzka
22.	Kędzierzyn-Koźle	Lenartowice	kapliczka	przy domu ul. Nowowiejska 6
23.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	kapliczka	ul. Wyspiańskiego
24.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek zamkowy (lamus)	ul. Kraszewskiego
25.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek zamkowy (południowy)	ul. Kraszewskiego
26.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	przedzamcze – dawny szpital	ul. Pamięci Sybiraków 11
27.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	baszta i fragment murów obronnych zamku	ul. Kraszewskiego
28.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	basteja i mur obronny zamku	ul. Kraszewskiego 5
29.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	fosy twierdzy Koźle – planty miej-	

			skie	
30.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	fortyfikacje twierdzy koźle (zespół fortyfikacji fryderycjańskich)	
31.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek forteczny	ul. Wyspa 3
32.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	schron forteczny	ul. Skarbowska 4
33.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	studnia forteczna	ul. Wyspa
34.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	baszta Montalemberta (fort Fryderyka) tzw. Fort Rondel	ul. Portowa
35.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	podwalnia (schron forteczny)	ul. Konopnickiej 2a
36.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 1
37.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 2
38.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 4
39.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 6
40.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 8
41.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 10
42.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Anny 12
43.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Balwierczaka 11
44.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Chełmońskiego 1
45.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Chełmońskiego 2
46.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Chełmońskiego 3
47.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Chełmońskiego 4
48.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Chełmońskiego 5
49.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 3
50.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 8
51.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 10
52.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 16
53.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 20
54.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 26
55.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 28
56.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Chrobrego 36
57.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Czechowa 4
58.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Czerwińskiego 1
59.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Czerwińskiego 4
60.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Czerwińskiego 6
61.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Czerwinskiego 7
62.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Damrota 1
63.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Damrota 3
64.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Damrota 6-8
65.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dąbrowskiego 2
66.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dąbrowskiego 3

67.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Dunikowskiego 2
68.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica		ul. Dunikowskiego 3
69.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Dunikowskiego 6
70.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Dunikowskiego 6a
71.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 1
72.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 3
73.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 5
74.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 7
75.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 9
76.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Dworcowa 11
77.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Filtrowa 2
78.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Wieża ciśnień	ul. Filtrowa 12
79.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Budynek pompowni	ul. Filtrowa 12
80.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Budynek magazynowy	ul. Filtrowa 12
81.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	wodociągowa wieża ciśnień w zespole wodociągów miejskich	ul. Filtrowa 14
82.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek pompowni w zespole wodociągów miejskich	ul. Filtrowa 14
83.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek administracyjny w zespole wodociągów miejskich	ul. Filtrowa 14
84.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	gospoda	ul. Fredry 18-18a
85.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Fredry 39
86.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Fredry 51
87.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Fredry 55
88.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	szkoła podstawowa nr 18	ul. Brzechwy 80
89.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	Dom Nauczyciela	ul. Brzechwy 76
90.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Brzechwy 37
91.	Kędzierzyn-Koźle	Kuźniczka	dom	ul. Gajowa 1
92.	Kędzierzyn-Koźle	Kuźniczka	dom	ul. Gajowa 21
93.	Kędzierzyn-Koźle	Kuźniczka	dom	ul. Gajowa 22
94.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dawna prochownia	ul. Garncarska 1
95.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Gliwicka 3
96.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Gliwicka 13
97.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Gliwicka 19
98.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Główna 12
99.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Główna 30
100.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Główna 50
101.	Kędzierzyn-Koźle	Rybarze	dom	ul. Główna 85

102.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Głębczycka 11
103.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Głębczycka 13-15
104.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	podwalnia i schron forteczny	ul. Skarbowa 3a-d
105.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Jana Pawła II 3
106.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	Grunwaldzka 5
107.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	Grunwaldzka 6
108.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 8
109.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 11
110.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 16
111.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 23
112.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 27
113.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 29
114.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 31-33
115.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 34
116.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 35
117.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 36
118.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 40
119.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 43
120.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 45
121.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 47
122.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Grunwaldzka 51
123.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 11
124.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 12
125.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 13
126.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 20
127.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 21
128.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 23
129.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 33
130.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 34
131.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 39
132.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Grzybowa 49
133.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Jasna 1a-b
134.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Jasna 2a-b
135.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Jasna 3
136.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Jasna 4a-b
137.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Urząd Pocztowy	ul. Judyma 2
138.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Judyma 3
139.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Judyma 7

140.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościelna 2
141.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościelna 3
142.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościelna 5
143.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościelna 7
144.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Kościelna 19
145.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościelna 25
146.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 4
147.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 1a-b
148.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 9-11
149.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 15
150.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 17
151.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. 24 Kwietnia 19
152.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 7
153.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 11
154.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 14
155.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 38
156.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 43
157.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 69
158.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 89
159.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 90
160.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłodnicka 97
161.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kłosowa 20
162.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Konopnickiej 3-3a
163.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Konopnickiej 7a-b
164.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	magazyn artyleryjski	ul. M. Konopnickiej
165.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kościuszki 38/42
166.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Kowalska 4
167.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 1
168.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek socjalno-warsztatowy	ul. Kozielska 2
169.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	hala napraw głównych	ul. Kozielska 2
170.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek warsztatów pomocniczych	ul. Kozielska 2
171.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek myjni-wulkanizatorowni	ul. Kozielska 2
172.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	kotłownia	ul. Kozielska 2
173.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek kuźni	ul. Kozielska 2
174.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek administracyjny	ul. Kozielska 2
175.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	budynek hali diagnostycznej	ul. Kozielska 2
176.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 3
177.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Klasztor Sióstr Służebniczek NMP	ul. Kozielska 29

178.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom /zespół/	ul. Kozielska 51-55
179.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 52
180.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 58
181.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 59
182.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 65
183.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 66
184.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 69
185.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 71
186.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 76
187.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 83
188.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 85
189.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 89
190.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 105
191.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Kozielska 119
192.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Budynek administracyjny	ul. Kozielska
193.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Budynek hali diagnostycznej	ul. Kozielska
194.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	szkoła	ul. Krasickiego 10
195.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Krasickiego 12
196.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Krasickiego 16
197.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Krasickiego 34
198.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Kraszewskiego 5
199.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 2
200.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 6
201.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 7
202.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia nr 2	ul. Limanowskiego 9
203.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 10
204.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 12
205.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Limanowskiego 14
206.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Lipowa 10
207.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Lwowska 6
208.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Łukasiewicza 3
209.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Łukasiewicza 5
210.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom zakonny	ul. Łukasiewicza 9
211.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Łukasiewicza 11
212.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Łukasiewicza 18

213.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Łukasiewicza 22
214.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Łukasiewicza 47a-b
215.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kamienica	ul. Łukasiewicza 63
216.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kamienica	ul. Łukasiewicza 65
217.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Marynarska 1
218.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Marynarska 2
219.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Marynarska 3
220.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Marynarska 4
221.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Marynarska 5
222.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dworzec	ul. Marynarska 7
223.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek warsztatu i garażu	ul. Marynarska 11
224.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek schroniska	ul. Marynarska 11
225.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek warsztatu podręcznego	ul. Marynarska 11
226.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek remizy strażackiej	ul. Marynarska 11
227.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek portierni	ul. Marynarska 11
228.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek szałetu	ul. Marynarska 11
229.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek kuchni	ul. Marynarska 11
230.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek schroniska	ul. Marynarska 11
231.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	Budynek administracyjny	ul. Marynarska 12
232.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Matejki 9
233.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Matejki 10-12
234.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miarki 9
235.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miarki 11
236.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miarki 16-18
237.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miarki 17-19
238.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miarki 20-26
239.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Miła 10
240.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 37
241.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Młynarska 1a-c
242.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Młynarska 3a-d
243.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Młynarska 5a-c
244.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Młynarska 7
245.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Młynarska 9
246.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom /zespół/	ul. Moniuszki 10-12
247.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom /zespół/	ul. Moniuszki 9-15
248.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Moniuszki 6-8
249.	Kędzierzyn-Koźle	Lenartowice	dom	ul. Nałkowskiej 7
250.	Kędzierzyn-Koźle	Lenartowice	dom	ul. Nowowiejska 26
251.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Odrzańska 4

252.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Odrzańska 6
253.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 1
254.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 2
255.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 3
256.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 4
257.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 5
258.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 6
259.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 7
260.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 9
261.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 13
262.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Pamięci Sybiraków 17
263.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 1
264.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 2
265.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 3
266.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 4
267.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 5
268.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 6
269.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 7
270.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 8
271.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 9
272.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Piastowska 10
273.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 11
274.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 12a-d
275.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 15
276.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 17
277.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 19
278.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Piastowska 20
279.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 21
280.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 23
281.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 24
282.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Piastowska 25
283.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Piastowska 26
284.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom /willa/	ul. Piastowska 32

285.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 33
286.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 35
287.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 36
288.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 37
289.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 39
290.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 44
291.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 45
292.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 47
293.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piastowska 49
294.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 3
295.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 4
296.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 6
297.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 12 i ul. Anny 5
298.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 14
299.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 16
300.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 17
301.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Piramowicza 18
302.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Urząd Miasta	ul. Piramowicza 32
303.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Szkoła	ul. Piramowicza 36
304.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Planetorza 2
305.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Planetorza 7
306.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	most drogowy nad Kanałem Kłodnickim	ul. Pocztowa
307.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Pocztowa 2
308.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Pocztowa 4
309.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Pocztowa i Żeglarska 2
310.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 1-3
311.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 2
312.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 4
313.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 5
314.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 7
315.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Poniatowskiego 10
316.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom /willa/	ul. Portowa 5
317.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 12

318.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 16
319.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 31
320.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 39
321.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 41
322.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 43
323.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Portowa 45
324.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek produkcyjny w zespole budynków fabryki KOFAMA"	ul. Portowa 47
325.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek administracyjny w zespole budynków fabryki KOFAMA"	ul. Portowa 47
326.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek administracyjny	ul. Portowa 70
327.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	hala produkcyjna „A”	ul. Portowa 70
328.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	hala produkcyjna „D”	ul. Portowa 70
329.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	hala produkcyjna „E”	ul. Portowa 70
330.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek produkcyjny „F” i „G”	ul. Portowa 70
331.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek technologiczny „K”	ul. Portowa 70
332.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	budynek stolarni	ul. Portowa 70
333.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 30
334.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 32
335.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 34
336.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 36
337.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 38
338.	Kędzierzyn-Koźle	Blachownia	dom	ul. Przyjaźni 40
339.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	elektrownia dworska	ul. Puszkina 1
340.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raciborska 4
341.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raciborska 13
342.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 1
343.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 3
344.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 5
345.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 6
346.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 8
347.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	więzienie wraz z wartownią i otaczającym je murem	ul. Raclawicka 10
348.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 11
349.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Raclawicka 13
350.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Wspólna 21
351.	Kędzierzyn-Koźle	Cisowa	dom	ul. Radosna 30
352.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	dom	ul. Reja 6-8
353.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 1
354.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 2

355.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 4
356.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 6
357.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 7
358.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 8
359.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 9
360.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Rynek 12
361.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom tzw. dom ogrodnika	ul. Sadowa 2
362.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	zespół budynków portu Koźle	ul. Marynarska 11
363.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sądowa 2
364.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sądowa 4
365.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sądowa 5
366.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	sąd	ul. Sądowa 6
367.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sienkiewicza 2
368.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sienkiewicza 1-3
369.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sienkiewicza 4
370.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Sienkiewicza 6
371.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek forteczny (podwalnia i magazyn forteczny)	ul. Skarbowa 1
372.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	szkoła	ul. Skarbowa 2
373.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	Dom Dziecka	ul. Skarbowa 8
374.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skarbowa 12
375.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skarbowa 14
376.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skarbowa 18
377.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	kasyno wojskowe	ul. Skarbowa 10
378.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	prochownia	ul. Skarbowa
379.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 1
380.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 3
381.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 4
382.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 5
383.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 7
384.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Skłodowskiej 11
385.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	plebania	ul. Staszica 1
386.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	budynek gospodarczy przy plebanii	ul. Staszica 1
387.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	altana w ogrodzie plebańskim	ul. Staszica 1
388.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	kaplica cmentarna	ul. Staszica
389.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	ruina pałacu	ul. Sławięcicka
390.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	park krajobrazowy	ul. Sławięcicka
391.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	pawilon ogrodowy Belweder" w zespole pałacowym	ul. Sławięcicka
392.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	ruina mauzoleum w zespole pała-	ul. Sławięcicka

			cowym	
393.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	budynek inwentarski (cielętnik) w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Sadowa
394.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	most drogowy nad Kłodnicą	ul. Sławięcicka
395.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	most drogowy nad Młynówką rzeki Kłodnica	ul. Sławięcicka
396.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dawna lodownia	ul. Sławięcicka
397.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dwór	ul. Sławięcicka 3
398.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Sławięcicka 9
399.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Sławięcicka 19
400.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Sławięcicka 80
401.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Sławięcicka 81
402.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Sławięcicka 86-88
403.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	zespół budynków szpitalnych	ul. Orkana 14
404.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 27
405.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 33
406.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 35
407.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 37
408.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 41
409.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 43
410.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 45
411.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Szymanowskiego 47
412.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek w zespole koszar	ul. Targowa 1-5
413.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Targowa 2
414.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Targowa 4
415.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Targowa 6
416.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek w zespole koszar	ul. Targowa 7-11
417.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek w zespole koszar	ul. Targowa 13-15
418.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek w zespole koszar	ul. Targowa 17-21
419.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek w zespole koszar	ul. Targowa 23-27
420.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	Starostwo Powiatowe	Plac Wolności 13
421.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	zespół budynków koszarowych, ob. stadniny koni	ul. Wyspa 1-8
422.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	magazyn iglic	ul. Wyspa 20

423.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	budynek administracyjno-mieszkalny	ul. Wyspa 20
424.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Wyspiańskiego 5
425.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Wyspiańskiego 7
426.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Wyspiańskiego 10
427.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Wyspiańskiego 12
428.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	dom	ul. Wyspiańskiego 15
429.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	dom	ul. Wróblewskiego 7
430.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Kraszewskiego (d. Zamkowa 1)
431.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Zapolskiej 1
432.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Złotnicza 2
433.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Złotnicza 5
434.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Złotnicza 6
435.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Złotnicza 8
436.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Złotnicza 10
437.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	plebania	ul. Złotnicza 12
438.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Żeromskiego 1
439.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Żeromskiego 5
440.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Żeromskiego 7
441.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	dom	ul. Żeromskiego 9
442.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	schron forteczny	ul. Żeromskiego
443.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Żeglarska 1
444.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Żeglarska 3
445.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Żeglarska 5
446.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Żeglarska 7
447.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	dom	ul. Żeglarska 6
448.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	mogiła zbiorowa żołnierzy 1 Armii Wojska Polskiego	ul. Cmentarna
449.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	mogiła zbiorowa żołnierzy uczestników kampanii wrześniowej	ul. Cmentarna
450.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	mogiła powstańców śląskich	
451.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	krematorium filii byłego obozu Auschwitz	
452.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	cmentarz wojenny Armii Radzieckiej	al. Jana Pawła II
453.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 1 (przepompownia ze stacją trafo)	ul. Towarowa
454.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	wodociągowa wieża ciśnień PKP	ul. Towarowa

			nr 2	
455.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 3	ul. Towarowa
456.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	wodociągowa wieża ciśnień PKP nr 4	ul. Towarowa
457.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle Port	wodociągowa wieża ciśnień PKP	przy torach kolejowych, na płn. - zach. od "Kofamy"
458.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	wodociągowa wieża ciśnień PKP	przy torach kolejowych, na płn. - wsch. od ul. Grzybowej
459.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	kanal Kłodnicki	
460.	Kędzierzyn-Koźle	Miejsce Kłodnickie	kapliczka	przy domu ul. Szpaków nr 4
461.	Kędzierzyn-Koźle	Lenartowice	śluza Nowa Wieś na Kanale Gliwickim	
462.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	syfon Kłodnicki (skrzyżowanie kanału gliwickiego z Kanałem Kłodnickim)	
463.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	śluza Koźle	ul. Łukasiewicza
464.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	stopień wodny – jaz stały	
465.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	stopień wodny Koźle - zespół	
466.	Kędzierzyn-Koźle	Koźle	stopień wodny - jaz kłapowy	
467.	Kędzierzyn-Koźle	Sławięcice	śluza „Sławięcice” na Kanale Gliwickim	
468.	Kędzierzyn-Koźle	Kłodnica	śluza „Kłodnica” na Kanale Gliwickim	
469.	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyn	park	al. Jana Pawła II